

Jaarverslag 2018 | Open Universiteit

Jaarverslag 2018 | Open Universiteit

Open Universiteit

Bezoekadres

Valkenburgerweg 177

6419 AT Heerlen

Postadres

Postbus 2960

6401 DL Heerlen

Foto's © De Beeldstudio, Den Haag en

© Jeroen Schaaphok Fotografie, Joure

Foto pag. 6 © Fotostudio Driepoot, Sanne Linssen,

Valkenburg

Foto pag. 38 © Open Universiteit

Alles uit deze uitgave – met uitzondering van de foto's – mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt onder de vereisten van de Creative Commons-licentie Naamsvermelding-Niet-commercieel-Gelijk delen 3.0 Nederland. Zie de licentie voor details: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl/>

Een digitale versie van het Jaarverslag en jaarrekening staat op www.ou.nl.

Inhoudsopgave

Bestuursverslag 2018

Voorwoord 7

Verslag van de Raad van toezicht 9

1 Hoofdlijnen 2018 11

- 11 Uitvoering Instellingsplan 2018-2022
- 11 Missie
- 11 Onderwijs
- 11 Onderzoek
- 12 Benoeming nieuwe rector magnificus
- 12 Opening academisch jaar
- 12 Overlijden oud-rector magnificus prof. dr. ir. Fred Mulder
- 12 Dies natalis en rectoraatoverdracht
- 12 Financiën
- 12 Aanpak werkdruk
- 13 Sociaal Statuut
- 13 Implementatie plan Huisvesting studiecentra
- 13 Implementatie Algemene verordening gegevensbescherming
- 13 Medezeggenschap

2 Onderwijs 17

- 17 Aanbod
- 19 Kwaliteitszorg
- 20 Resultaten
- 21 Studenten

3 Onderzoek 25

- 25 Open University Graduate School
- 26 Faculteiten
- 28 Impact
- 29 Wetenschappelijke integriteit
- 29 Onderzoekskenngetallen

4 Samenwerking 31

- 31 Internationaal
- 31 Nationaal
- 32 Provinciaal en regionaal

5 Sociale paragraaf 35

- 35 Organisatie
- 36 HRM
- 37 Vertrouwenspersonen ongewenste omgangsvormen

6 Financiën 39

39 Financiële gegevens

41 Financiële analyse

7 Infrastructuur 51

51 Huisvesting

51 Informatie- en communicatietechnologie

8 Helderheid en governance 55

55 Notitie Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs

55 Regeling beleggen, lenen en derivaten

56 Governance

56 Besluiten experimenten

56 Beleid voor beheersing uitgaven inzake uitkeringen na ontslag

56 Afhandeling klachten van studenten

9 De Open Universiteit in cijfers 59

Jaarrekening 2018 61

De foto's zijn genomen tijdens getuigschriftuitreikingen aan bachelor- en masterstudenten van de Open Universiteit, m.u.v. de foto op pag. 6 (foto van College van bestuur van de Open Universiteit).

Voorwoord

Het College van bestuur legt in het voorliggende bestuursverslag en financieel verslag verantwoording af over het gevoerde beleid en gerealiseerde prestaties in 2018.

Voor de implementatie van het Instellingsplan 2018-2022 wordt een aanpak voorbereid, die erop gericht is de verschillende deelonderwerpen in samenhang uit te voeren. Met deze uitvoering wordt in 2019 gestart. Daarbij wordt ook een aantal aanpassingen in de organisatie voorzien.

In voorjaar 2018 startte het instellingsbrede programma yOUpractice, gericht op verbetering van de onderwijspraktijk. In nauw overleg met de Ondernemingsraad en Studentenraad werd een voorstel voor kwaliteitsafspraken gemaakt ter verbetering van de onderwijskwaliteit. Uitvoering van de kwaliteitsafspraken vindt plaats in het kader van yOUpractice.

In zowel de Keuzegids Universiteiten 2019 (november) waarin de kwaliteit van alle wo-bachelors wordt vergeleken, als de Keuzegids Masters 2018 (februari) wordt de Open Universiteit gewaardeerd met een derde plaats van de veertien VSNU-universiteiten. En uit onderzoek van het Expertisecentrum handicap + studie bleek, dat de Open Universiteit goede voorzieningen biedt aan studenten met een functiebeperking. In het onderzoek onder masterstudenten met een functiebeperking wordt de Open Universiteit gewaardeerd met de eerste plaats van de veertien onderzochte universiteiten, en een derde plaats in het onderzoek onder bachelorstudenten.

De Open Universiteit startte voorjaar 2018 het multidisciplinaire onderzoeksprogramma De veilige stad. Ten behoeve van onderzoekondersteuning implementeerde de instelling het onderzoekinformatiesysteem Pure.

Het jaar 2018 werd afgesloten met een positief saldo van € 1,9 miljoen.

Eind 2018 nam prof. mr. Anja Oskamp, aan het einde van haar tweede benoemingstermijn, afscheid als rector magnificus. Prof. dr. Theo J. Bastiaens trad 1 januari 2019 voor vier jaar aan als rector magnificus.

Het College van bestuur bedankt studenten en alumni voor hun betrokkenheid bij de Open Universiteit en medewerkers voor hun inzet in 2018.

Heerlen, juni 2019

College van bestuur
Mr. Arent van der Feltz, voorzitter
Prof. dr. Theo J. Bastiaens, rector magnificus

Verslag van de Raad van toezicht

De Raad van toezicht kwam in 2018 vijf keer bijeen. De Raad besteedde veel aandacht aan de wijze waarop de Open Universiteit in 2018 de uitvoering van het Instellingsplan 2018-2022 ter hand nam. Daarover kreeg de Raad van toezicht tijdens elke vergadering een update van het College van bestuur. In de loop van 2018 werd duidelijk, dat voor uitvoering van het Instellingsplan 2018-2022 een verdergaande organisatiewijziging noodzakelijk is om de doelstellingen te kunnen realiseren. Deze wordt, na interne advisering, in 2019 doorgevoerd. Ook de voorbereiding van de kwaliteitsafspraken 2019-2024 werd meerdere keren besproken. In december 2018 keurde de Raad van toezicht het voorstel voor de kwaliteitsafspraken goed, nadat de centrale medezeggenschap met die afspraken had ingestemd. Verder kwamen onder meer aan de orde de jaarrekening en het bestuursverslag over 2017, hoofdlijnen van de begroting 2019, een geactualiseerde meerjarenbegroting, risicomangement, voorbereiding op inwerkingtreding van de nieuwe privacywetgeving, de Algemene verordening gegevensbescherming en de resultaten en opvolging van het instellingsbrede medewerkersonderzoek.

De Raad van toezicht overlegde in 2018 twee keer met de medezeggenschap. In dit overleg kwamen uiteenlopende onderwerpen aan de orde, waaronder uitvoering van de instellingsstrategie. De Ondernemingsraad vroeg specifiek aandacht voor bestrijding van bovenmatige werkdruk. De Studentenraad sprak zijn zorgen uit over afnemende flexibiliteit in het bachelor- en masteronderwijs door invoering van gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs. De medezeggenschap werd betrokken bij werving van een nieuwe rector magnificus en de procedure inzake herbenoeming van een lid van de Raad van toezicht.

In juni 2018 benoemde de Raad van toezicht prof. dr. Theo J. Bastiaens als rector magnificus voor een periode van vier jaar. Hij volgt per 1 januari 2019 prof. mr. Anja Oskamp op. Zij nam in december 2018 afscheid als rector na afloop van haar tweede benoemingstermijn. De Raad spreekt graag zijn erkentelijkheid uit voor haar grote inzet voor de Open Universiteit en in het bijzonder de versterking van het onderwijsprogramma. De minister van OCW heeft op voordracht

van de Raad drs. Philippe Raets herbenoemd voor een periode van vier jaar. Philippe Raets is ook in de komende periode vertrouwenspersoon voor de medezeggenschap.

Onder begeleiding van Governance Support vond in 2018, met inbreng van het College van bestuur, een zelfevaluatie plaats. Wat betreft het functioneren van de Raad, leverde de evaluatie een positief beeld op. De Raad heeft op basis van de evaluatie een enkele verbetering doorgevoerd. Dit betreft met name verduidelijking van de taakverdeling, opstelling van een toezichtagenda op langere termijn, en meer aandacht voor permanente educatie van toezichthouders.

In november 2018 brachten de Raad van toezicht, het College van bestuur en het Universitair managementteam een bezoek aan Antwerpen, waar onder anderen met vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid, universiteiten en bedrijfsleven van gedachten werd gewisseld over versterking van de rol van de Open Universiteit in Vlaanderen op het gebied van leven lang ontwikkelen. In 2019 vinden in het verlengde van dit bezoek gerichte vervolgacties plaats.

Ultimo 2018 was de Raad van toezicht als volgt samengesteld: drs. René Smit (voorzitter); dr. Ellen de Brabander; prof. dr. Vanessa Evers; drs. Philippe Raets en prof. dr. Marijk van der Wende.

Onder verwijzing naar de Code Goed Bestuur van de VSNU was de Raad van toezicht ook in 2018 van oordeel dat het principe 'onafhankelijkheid' werd gewaarborgd.

De Raad van toezicht bedankt College van bestuur, medewerkers, studenten en alumni voor hun betrokkenheid bij, en inzet voor de Open Universiteit.

1 Hoofdpijnen 2018

Uitvoering Instellingsplan 2018-2022

Begin 2018 werd in een verkenning op zeven strategische veranderthema's onderzocht hoe de implementatie van het Instellingsplan 2018-2022 zou moeten worden doorgevoerd. Die zeven thema's betreffen: verbreding van het portfolio en verbetering van de onderwijspraktijk; meer werk maken van niet-bekostigd onderwijs en dit onderbrengen in een apart centrum; inrichting van een onderwijsexpertise-, productie- en innovatiecentrum; stimulering van multidisciplinair onderzoek en versterking van onderzoekondersteuning; versterking van financiën en it; versterking van marketing en communicatie. De verkenning leidde tot een aanpak op vijf deelonderwerpen met mogelijke gevolgen voor de organisatie en de topstructuur. Bij de uitwerking in vijf deelonderwerpen werd vastgesteld dat de samenhang cruciaal is en dat de deelonderwerpen met de gevolgen voor de organisatie en voor de wijze waarop het onderzoek wordt georganiseerd in één samenhangend programma moeten worden uitgewerkt.

Eind 2018 startte een programma met de meest betrokken medewerkers om dit veranderprogramma uit te werken op basis van een aantal uitgangspunten. Dit programma heeft tot voorstellen geleid die in de eerste helft van 2019 tot formele besluitvorming, en daarna tot uitvoering leiden.

Missie

De Open Universiteit is dé deeltijduniversiteit van Nederland en Vlaanderen, biedt hoogwaardig, gepersonaliseerd en activerend online-onderwijs versterkt met maatschappelijk relevant onderzoek en draagt bij aan de vernieuwing van het hoger onderwijs.

Onderwijs

Kwaliteit

Na invoering van, en ervaring met het vernieuwde onderwijs werd een uitgebreide evaluatie uitgevoerd bij docenten en studenten, op kwaliteit en succes. Dit leidde ertoe dat het programma yOUpractice is opgezet met als missie de kwaliteit van het onderwijs in de

praktijk verder te verbeteren. Tevens kwamen gelden beschikbaar voor kwaliteit uit de kwaliteitsafspraken. In 2018 werden vijf opleidingen gevisiteerd met een positieve uitkomst. Het gaat om de bacheloropleidingen Psychologie en Milieu-natuurwetenschappen, en de masteropleidingen Psychology, Environmental Sciences en Software Engineering.

Portfolio

De Open Universiteit gaat zich in 2019 oriënteren op uitbreiding van het onderwijsportfolio. In dit verband startte in 2018 onder andere een onderzoek naar de introductie van een nieuwe, te accrediteren bacheloropleiding op het gebied van Liberal Arts and Sciences.

Studeren met een functiebeperking

Uit onderzoek van het Expertisecentrum handicap + studie blijkt, dat de Open Universiteit goede voorzieningen biedt aan studenten met een functiebeperking. In het onderzoek onder masterstudenten met een functiebeperking wordt de Open Universiteit gewaardeerd met de eerste plaats van de veertien onderzochte universiteiten, en een derde plaats in het onderzoek onder bachelorstudenten.

Hoger Onderwijs Voor Ouderen Limburg

Overleg tussen de Provincie Limburg, Hoger Onderwijs Voor Ouderen (HOVO) Limburg en de Open Universiteit leidde tot nieuwe afspraken over een duurzame toekomst voor HOVO Limburg. De Open Universiteit zal die instelling gaan ondersteunen bij vernieuwing van haar onderwijs.

Onderzoek

De Open Universiteit startte voorjaar 2018 het multidisciplinaire onderzoeksprogramma De veilige stad. Dat is een meerjarig programma en wordt gefinancierd vanuit het onderzoekstimuleringsfonds. Het programma startte met drie thematische lijnen en omvatte in het verslagjaar elf onderzoeksprojecten.

Ten behoeve van onderzoekondersteuning implementeerde de instelling het onderzoekinformatiesysteem Pure.

Het ministerie van OCW wil de aanstelling van vrouwelijke hoogleraren aan Nederlandse universiteiten stimuleren. Daardoor kwamen in 2018 extra middelen beschikbaar via de Westerdijk Talentimpuls. In het kader van deze impuls diende de Open Universiteit drie aanvragen in die werden gehonoreerd.

Benoeming nieuwe rector magnificus

Op 1 januari 2019 nam prof. mr. Anja Oskamp aan het einde van haar tweede benoemingstermijn afscheid als rector magnificus. De Open Universiteit waardeert de wijze waarop zij haar rectoraat heeft ingevuld en dankt haar voor haar inspanningen en de resultaten die onder haar leiding zijn bereikt. Zij heeft zich met niet aflatende inzet volhardend van haar taak gekweten. Zo is bijvoorbeeld onder haar leiding de vernieuwing van het onderwijs succesvol doorgevoerd in alle bachelor- en masteropleidingen. Verder heeft haar inzet voor vrouwen geresulteerd in het hoogste aandeel vrouwelijke hoogleraren bij de Open Universiteit in vergelijking met de dertien andere universiteiten.

Begin 2018 startte de procedure om in haar opvolging te voorzien. Bij de benoemingsprocedure waren ook de Ondernemingsraad, Studentenraad en het College voor promoties betrokken. De procedure leidde tot benoeming door de Raad van toezicht van prof. dr. Theo J. Bastiaens. Hij trad aan op 1 januari 2019. De benoemingstermijn bedraagt vier jaar. De rectoraatsoverdracht vond plaats tijdens de viering van de 34^e dies natalis op 14 december 2018.

Opening academisch jaar

Begin september 2018 vond de opening plaats van het academisch jaar 2018-2019. Centraal stond hoe inzichten uit wetenschappelijk onderzoek gebruikt kunnen worden voor verbetering van het onderwijs. Daarover ging rector magnificus prof. mr. Anja Oskamp in gesprek met prof. dr. Paul Kirschner dr.h.c., universiteitshoogleraar en hoogleraar Onderwijspsychologie.

Overlijden oud-rector magnificus prof. dr. ir. Fred Mulder

Begin oktober 2018 overleed oud-rector magnificus Fred Mulder. Van 2000 tot en met 2010 maakte hij deel uit van het College van bestuur. Als rector magnificus was Fred Mulder nauw betrokken bij ontwikkelingen rond digitalisering en het toegankelijk maken van

onderwijs. Hij stond aan de wieg van 'open educational resources' en voor zijn inzet ontving hij vele 'awards' en een Honorary Fellowship. In 2007 kreeg Fred Mulder een koninklijke onderscheiding voor zijn inspanningen op het gebied van een leven lang leren.

Dies natalis en rectoraatsoverdracht

Op 14 december 2018 vierde de Open Universiteit haar 34^e dies natalis. Thema van de viering was transitie. Drie sprekers belichtten dat thema vanuit hun eigen perspectief, namelijk prof. dr. Ada Pellert, rector magnificus van de FernUniversität in Hagen, prof. mr. Anja Oskamp, rector magnificus van de Open Universiteit en prof. dr. Nele Jacobs, hoogleraar Levensloopspsychologie aan de Open Universiteit. Tijdens de diesviering werd de OU Wetenschapsprijs 2018 voor de beste dissertatie uitgereikt aan dr. Roy Willems, onderzoeker bij de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen. Aan het eind van de viering droeg vertrekkend rector magnificus prof. mr. Anja Oskamp haar rectoraat over aan prof. dr. Theo J. Bastiaens.

Financiën

Het jaar 2018 werd afgesloten met een positief saldo van € 1,9 miljoen. Begroot was een positief saldo van € 1,2 miljoen. De baten waren ruim € 1,5 miljoen hoger dan begroot, met name door de hogere rijksbijdrage (€ 2 miljoen), waarvan € 0,9 miljoen betrekking heeft op een niet-begrote loon- en prijsbijstelling. Realisatie van de cursus-, les- en examengelden was lager dan begroot (€ 1,5 miljoen). Dit werd echter deels gecompenseerd doordat werk in opdracht van derden hogere baten opleverde (€ 0,8 miljoen). De lasten waren € 0,85 miljoen hoger dan begroot, hetgeen met name te maken heeft met hogere personele lasten. Die stijging wordt deels verklaard door het effect van de cao. Maar de voornaamste oorzaak van de stijging is de omvangrijke dotatie aan de WAO- en transitievoorzieningen. Het positieve resultaat in 2018 leidt tot een verdere verbetering van de financiële ratio's van de Open Universiteit. De solvabiliteit (eigen vermogen/balans-totaal) stijgt van 35% ultimo 2017 naar circa 39% eind 2018.

Aanpak werkdruk

In de cao Nederlandse Universiteiten, looptijd 1 juli 2017-31 december 2019, werd vastgelegd dat universiteiten aandacht besteden aan het voorkomen en tegengaan van bovenmatige werkdruk. Het plan van

aanpak dat de Open Universiteit opstelde, kreeg in de tweede helft van 2018 een nadere uitwerking. Alle faculteiten en diensten stelden werkdrukplannen op, waarbij medewerkers nadrukkelijk betrokken waren. Met de medezeggenschap sprak de Open Universiteit af, dat die ook bij de aanpak van werkdruk wordt betrokken. Voorzien wordt dat de instelling haar werkdrukplannen begin 2019, na bespreking met de medezeggenschap, aan de vakorganisaties kan voorleggen.

Sociaal Statuut

In 2018 werd het Sociaal Statuut geactualiseerd. Nadat de vakorganisaties instemden, stelde het College van bestuur eind 2018 het nieuwe Sociaal Statuut vast.

Implementatie plan Huisvesting studiecetra

In juli 2017 besloot de Open Universiteit per 1 september 2018 de studiecetra in Alkmaar, Breda, Den Haag en Emmen te sluiten. In 2018 werd op basis van een implementatieplan de afwikkeling van eerdere besluitvorming doorgevoerd.

Implementatie Algemene verordening gegevensbescherming

De Open Universiteit bereidde zich in 2017 en in de eerste maanden van 2018 uitbreid voor op het inwerking treden van de Algemene verordening gegevensbescherming per 25 mei 2018. Activiteiten in dat verband waren onder meer aanpassing van het beleid voor informatiebeveiliging en privacy, oplevering van een privacyreglement en beschikbaarstelling van dataregisters. Die beschrijven welke gegevens met welke doeleinden bewaard worden. Onderdeel van het programma was uitgebreide voorlichting aan medewerkers om de kennis en sensitiviteit te verhogen. De implementatie is afgerond en verliep zonder noemenswaardige problemen, waarbij ook duidelijk werd dat de Algemene verordening gegevensbescherming ook na inwerking treding continu permanente aandacht en alertheid zal blijven vergen.

Medezeggenschap

In de medezeggenschap hebben de Ondernemingsraad (OR) en de Studentenraad (SR) elk eigen bevoegdheden. Voor een aantal dossiers trekken zij samen op in de Gezamenlijke Vergadering (GV).

Net voor de zomer van 2018 kondigde het College van bestuur een reorganisatie aan. De OR voerde verkennende gesprekken met de betrokken projectleiders. Ten overstaan van het College van bestuur benadrukte de OR het belang van gedegen inhoudelijke en financieel onderbouwde plannen. Het College van bestuur zegde toe de OR en de werkvloer bij verdere uitwerking permanent te betrekken, tot aan de formele adviesaanvragen. Concrete plannen zijn voorzien voor het voorjaar van 2019.

In de OR waren begin 2018 negen van de dertien beschikbare zetels bezet. Voor tussentijdse verkiezingen meldden zich zes kandidaten vanuit het wetenschappelijk personeel, dat binnen de OR ondervertegenwoordigd was. In februari was de OR weer op volle sterkte.

De OR mistte actieve betrokkenheid van het Lokaal Overleg bij het wel en wee van collegae op de werkvloer. Voorjaar 2018 sprak de OR tegenover het Lokaal Overleg zijn zorgen uit over ondervertegenwoordiging van leden die in dienst zijn van de Open Universiteit. In de zomer van 2018 herhaalde de OR zijn zorgen tegenover het College van bestuur. De werving die op gang kwam, zorgde voor een aanwas van vijf leden die in dienst zijn van de Open Universiteit. Zij treden begin 2019 aan.

In het verslagjaar vroeg de OR aandacht voor integrale uitvoering van aanbevelingen uit periodieke rapporten over arbo-gerelateerde zaken. Met het College van bestuur sprak de OR af dat alle geledingen van de Open Universiteit werkdrukplannen moeten opleveren, die vervolgens met de medezeggenschap besproken zullen worden. Deze plannen worden begin 2019 aan de GV verstuurd.

Ook tijdens de bespreking van de begroting 2019 speelde de reorganisatie op de achtergrond mee. De OR ging niet akkoord met gereserveerde bedragen voor strategische initiatieven waarvoor concrete plannen ontbraken. De OR voorzag dat de organisatie-wijzigingen financiële gevolgen zullen hebben. De OR sprak met het College van bestuur af, dat de OR over bestedingsvoorstellen met betrekking tot het budget voor strategische initiatieven om advies wordt gevraagd, zodat het OR-advies bij de besluitvorming kan worden betrokken.

Begin 2018 trad de nieuwe SR aan, waarin zeven zetels bezet waren. In het najaar hield de SR tussentijdse verkiezingen voor de twee vacante zetels. Omdat de voorzitter om gezondheidsredenen terugtrad, kwam er een derde vacature bij. Begin 2019 is de SR weer voltallig.

In het verslagjaar intensiverde de SR zijn relaties met andere gremia. De raad sprak met de Raad van toezicht en maandelijks met het College van bestuur. Tevens intensiverde de SR zijn contacten met het Interstedelijk Studenten Overleg. Bovendien had het dagelijks bestuur van de SR vaker contact met het dagelijks bestuur van de OR.

Aan de OR en SR werd advies gevraagd over herbenoeming van een lid van de Raad van toezicht, tevens vertrouwenspersoon voor de medezeggenschap. Daartoe voerden de OR en SR constructieve gesprekken met de voorzitter van de Raad van toezicht, in aanwezigheid van het te herbenoemen lid. OR en SR brachten medio 2018 een positief advies uit over benoeming van de nieuwe rector magnificus.

De GV ontving ook in 2018 een verzoek om in te stemmen met de begrotingshoofdlijnen: onderwijs en onderzoek, huisvesting en beheer, investering, personeel en kwaliteitsafspraken. In de zomer van 2018 stemde de GV in met de hoofdlijnen onderwijs en onderzoek, huisvesting en beheer, investering en personeel. In november 2018 stemde de GV in met het voorstel voor de kwaliteitsafspraken.

Het Lokaal Overleg vergaderde in 2018 drie keer. Tijdens het verslagjaar werd gesproken en overeenstemming bereikt over een aantal nieuwe bestedingsdoelen voor decentrale arbeidsvoorwaardengelden. In samenspraak met de werknemersorganisaties werd onder meer besloten tot afsluiting van een collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekering voor alle medewerkers. Verder werd in 2018 overeenstemming bereikt over een geactualiseerde versie van het Sociaal Statuut. Daarnaast was er in 2018 veel aandacht voor werving van nieuwe leden, wat erin resulteerde dat het Lokaal Overleg vanaf 2019 kan beschikken over een geheel nieuwe bezetting van de werknemersdelegatie.

2 Onderwijs

Het bachelor- en masteronderwijs wordt verzorgd door de faculteiten Cultuur- en rechtswetenschappen, Management, Science & Technology en Psychologie en onderwijswetenschappen. Het onderwijsaanbod omvat zeven bacheloropleidingen, negen masteropleidingen en twee hogere beroepsopleidingen (waarvan één in aanbouw). Alle bachelor- en masteropleidingen van de Open Universiteit zijn geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie. Afgestudeerde hbo'ers kunnen via een schakelprogramma toelating krijgen tot een masteropleiding aan de Open Universiteit. Voor een bacheloropleiding geldt geen toelatingseis. Iedereen van 18 jaar of ouder kan drempelloos een bacheloropleiding instromen. Het onderwijs is deeltijdonderwijs, maar studenten kunnen het desgewenst ook voltijds volgen. De Open Universiteit biedt activerend online-onderwijs aan, dat goed te combineren is met andere werkzaamheden of activiteiten. Studenten kunnen zich inschrijven voor opleidingen, maar ook voor losse cursussen of korte programma's.

Aanbod

Nieuw en vernieuwd bachelor- en masteronderwijs faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen

Cultuurwetenschappen heeft in 2017-2018 het revisietraject van de gehele bachelor, waarin alle vaardigheden in de cursussen werden geïntegreerd, afgerond. Ter ondersteuning van activerend online-onderwijs begon Rechtswetenschappen in 2017 met volledige herziening van het Vademecum met alle praktische informatie over academische vaardigheden. In het vierde kwartiel van 2017-2018 kwam het Vademecum beschikbaar in de digitale leeromgeving yOUlearn. Het laatste deel van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid (postpropedeuse) werd in 2018 volledig gereviseerd en/of vernieuwd tot activerend online-onderwijs. Rechtswetenschappen maakte een deel van de cursussen variabel, om tegemoet te komen aan de behoefte van studenten aan meer flexibiliteit. Vaardigheden werden niet meer als aparte cursussen aangeboden, maar volledig geïntegreerd in andere cursussen. Vanaf september 2018 werd het derde jaar van de bacheloropleiding Rechtswetenschappen volledig vernieuwd aangeboden. Voor versterking van activerend online-onderwijs in de bachelor- en masteropleiding Rechtsgeleerdheid organiseerde Rechtswetenschappen

sessies Work-in-Progress-Onderwijs. Deze waren onder meer gewijd aan virtuele klassen, activerend online-onderwijs en de mogelijkheden van de digitale leeromgeving yOUlearn. De sessies waren succesvol en hebben onder meer geleid tot ontwikkeling van kennisclips voor het schrijfvaardighedenonderwijs.

Nieuw en vernieuwd bachelor- en masteronderwijs faculteit Management, Science & Technology

In 2018 startte de faculteit Management, Science & Technology met de opleiding yOUrMBA. Deze Master of Business Administration, waarin ook korte programma's van andere faculteiten kunnen worden opgenomen, is de enige Nederlandstalige universitaire online-MBA in Nederland. Vanwege de sterk bedrijfskundige basis van het eerste jaar en specialisatie in het tweede jaar, verzorgde de faculteit Management, Science & Technology het merendeel van het programma. Daarnaast voltooide deze faculteit implementatie van activerend online-onderwijs in haar vier bacheloropleidingen.

Nieuw en vernieuwd bachelor- en masteronderwijs faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen

De Open bachelor van de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen kwam in 2018 in het aanbod onder de titel Programma Liberal Arts & Sciences – Open bachelor Psychologie. Verder reviseerde deze faculteit het laatste jaar van haar bacheloropleiding Psychologie. Cursussen werden grondig herzien en voorzien van meer activerende werkvormen, en de begeleiding werd geïntensiveerd. Daarmee voltooide de faculteit Psychologie revisie van haar opleidingen in het kader van invoering van activerend online-onderwijs. Bovendien implementeerde deze faculteit de leerlijn Academische vaardigheden in de bacheloropleiding, hetgeen onder andere de aandacht voor presentatie- en debatvaardigheden aanzienlijk versterkte. Onderwijswetenschappen introduceerde in 2018 scriptiekringen om de link tussen onderwijs en onderzoek te versterken en tegelijkertijd het studierendement en studeerbaarheid in scriptietrajecten te verbeteren. Scriptiekringen worden gemonitord en Onderwijs-wetenschappen deelt de ervaringen Open Universiteit-breed via professionaliseringsactiviteiten.

Innovatie Nederlands hoger onderwijs

Het Welten-instituut werkte in het verslagjaar op diverse terreinen aan innovatie van het Nederlandse hoger onderwijs. In samenwerking met de Universiteit Delft startte een project rondom feedback en computergebaseerd toetsen aan de hand van 'eye tracking'. Met diezelfde universiteit werkt het Welten-instituut aan Activity Tracker – a Self Regulation Widget for MOOC learners. In opdracht van de Hogeschool Leiden voerde het Welten-instituut een studie uit naar 'group concept mapping'. Onder studenten en medewerkers werd geïnventariseerd hoe studiesucces te vergroten is. Op grond daarvan werden onderwijskundige ontwerp-principes geformuleerd die in de gehele Hogeschool Leiden geïmplementeerd werden. In het project Coachen met het oortje werd samen met Fontys Hogescholen de app EarCoachforTeachers ontwikkeld. Daarmee kunnen coaches en mentoren korte berichten sturen aan beginnende leraren en leraren in opleiding terwijl zij lesgeven. Met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen onderzoekt het Welten-instituut responsieve curricula. In de Academische Werkplaats van Iselinge Hogeschool wordt gewerkt aan onderzoeksvragen die door de praktijk zijn ingebracht. Partner in het project Learning Analytics supported Learning Design Dashboard is Zuyd Hogeschool. Het Welten-instituut onderzocht in het verslagjaar ook hoe docenten en studenten van een lerarenopleiding expertise opbouwen omtrent klassenmanagement. Met behulp van 'eye tracking' en interviews werden inzichten vertaald in ontwerpprincipes. Wat betreft het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT van de VSNU, Vereniging Hogescholen en SURF, is het Welten-instituut actief binnen de versnellingszones Faciliteren en professionaliseren van docenten en Evidence-based onderwijs-innovatie met ICT. Het project Structuratie van Open Online Onderwijs in Nederland (SOONER) onderzoekt aspecten van online-onderwijs (MOOCs), waaronder dropout, 'scaling', 'self-regulated learning' en organisatorische inrichting. Het project MOOQ's gaf vorm aan een 'quality reference framework' voor verbetering van adoptie, ondersteuning, ontwerp, implementatie en evaluatie van MOOCs. Er werden meer dan 100.000 lerenden, ontwerpers, docenten/begeleiders en providers bereikt.

Postinitieel onderwijs

De faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen ontwikkelde voor leraren drie Certified Professional Courses, namelijk De Nederlander bestaat niet? Nationale identiteitsvorming in cultuurwetenschappelijk perspectief, Goed en fout in de Tweede Wereldoorlog: historio-graphie en discussie, en De dekolonisatie in perspectief.

Met het Forensisch Medisch Genootschap maakte deze faculteit afspraken over een specifieke strafrechtelijke cursus voor forensisch artsen.

In 2018 startte de faculteit Management, Science & Technology vijf Certified Professional Programs, te weten Applied Studies in Management, Introduction to Data Science, Data Science (in samenwerking met DIKW Academy), Innovatiemanagement, en Inkoopmanagement en Supply Chain. Verder herzag deze faculteit het Certified Professional Program Javaprogrammeur; dit programma kreeg als titel Gecertificeerd Java- en app-programmeur.

Voortentamens

De Open Universiteit nam in studiejaar 2017-2018 op verzoek van de Technische Universiteit Delft en de Technische Universiteit Eindhoven voortentamens Wiskunde T af onder studenten die toegelaten willen worden tot een schakelprogramma naar een masteropleiding aan deze universiteiten. De aantallen staan in onderstaande tabel; de aantallen in studiejaar 2016-2017 betreffen alleen de Technische Universiteit Delft.

	studiejaar 2017-2018	studiejaar 2016-2017
afgelegde voortentamens	575	509
studenten	320	289
geslaagde studenten	232	205

Werving

Bij de werving van nieuwe studenten lag ook in 2018 de nadruk op het behalen van een bachelor- of mastergraad. Daarnaast lag het accent ook op het aanspreken van professionals die zich willen bijscholen. In het verslagjaar besteedde de Open Universiteit extra aandacht aan haar bachelor- en masteropleidingen door informatie over die opleidingen toegankelijk aan potentiële studenten te presenteren op landingspagina's van de website. De werving van studenten voor bacheloropleidingen werd in 2018 verder geconcentreerd voorafgaand aan de vaste startmomenten. Daarmee bouwde de Open Universiteit al ervaring op in de werving van studenten voor masteropleidingen. Persoonlijke adviesgesprekken speelden in de werving een belangrijke rol. Die bood de Open Universiteit gedurende het hele jaar aan, met extra accent op de periode voor de startmomenten.

In 2018 werkte de Open Universiteit ook aan vergroting van haar naamsbekendheid als universiteit waar ook onderzoek plaatsvindt door middel van zogenoemde kennissnacks. Daarmee presenteerde de instelling haar onderzoeksresultaten op een toegankelijke manier, zodat een grotere doelgroep werd aangesproken.

De kennissnacks kregen vorm in tv-commercials en in minicolleges op tien grote stations. Verdere uitbouw van het imago vond ook plaats door samenwerking met partners zoals RTL Z en National Geographic. Gedurende het hele jaar worden de opleidingen van de Open Universiteit continu onder de aandacht gebracht van de verschillende doelgroepen om zo goed aan te sluiten bij de oriëntatieperiode van de belangstellenden.

Kwaliteitszorg

Visitaties

Drie opleidingen van de faculteit Management, Science & Technology werden gevisiteerd, te weten de bacheloropleiding Milieu-natuurwetenschappen en de masteropleidingen Environmental Sciences en Software Engineering. Deze visitaties verliepen succesvol. De aanbevelingen werden opgevolgd. De digitale leeromgeving yOUlearn werd in alle verslagen positief geëvalueerd. De psychologieopleidingen van de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen werden in 2018 ook gevisiteerd, met positief resultaat. Verder leidde de visitatie er mede toe, dat de bacheloropleiding Psychologie in de Keuzegids Universiteiten 2019 wordt aangewezen als beste bacheloropleiding Psychologie (gedeeld met Tilburg University).

Kwaliteitszorg en professionalisering

In 2018 zette de Open Universiteit in alle cursussen een evaluatie uit met behulp van een cursusevaluatieformulier in de digitale leeromgeving yOUlearn. Responsverhoging en inzet van alternatieve evaluatievormen zijn in 2019 in de kwaliteitszorg zwaartepunten. Verder zal de Open Universiteit na elke cursusrun, en niet alleen eenmaal per jaar, een cursusevaluatie-rapport opstellen. Dat zal ter beschikking worden gesteld aan de programmaleider en de examinator.

In 2018 verschenen rapporten over de onderzoeken Studentinzicht en Docentinzicht die najaar 2017 werden uitgevoerd. In het onderzoek Studentinzicht werden aan ervaren en beginnende studenten vragen gesteld over de kwaliteit van de opleidingen, begeleiding, tentaminering en prijsgevoeligheid. Over het onderzoek Studentinzicht kwamen twee rapporten uit: een algemeen rapport over studiegedrag, studieadvies, de digitale leeromgeving yOUlearn en de digitale bibliotheek, en een rapport over de kwaliteit van de opleidingen zoals gemeten in 2016 en 2017. Het rapport Docentinzicht gaat vooral over de ervaringen van docenten met activerend online-onderwijs en de

digitale leeromgeving yOUlearn. De Open Universiteit publiceerde ook twee rapporten over de oordelen van bachelor- en masterstudenten die in 2017 afstudeerden. Daarnaast werden de resultaten van de Nationale Studenten Enquête 2018 uitgebreid geanalyseerd. Alle rapportages waren onderwerp van gesprek in de Universitaire commissie onderwijs. In 2018 voerde de Open Universiteit een onderzoek uit onder alumni die in 2015 afstudeerden. In 2018 voerde de Open Universiteit opnieuw het onderzoek Studentinzicht uit. De definitieve rapporten van deze onderzoeken zijn in voorjaar 2019 verschenen.

Parallel aan invoering van activerend online-onderwijs werd een onderzoek opgezet om informatie te verzamelen over studenten die dat onderwijs volgen, hun waardering van dat onderwijs en de afzonderlijke cursussen, en de resultaten. De resultaten werden samengevat in het rapport 'De kwaliteit van het onderwijs 2015-2018'.

De Toetsingscommissie docentprofessionalisering kende achttien medewerkers het certificaat Basiskwalificatie onderwijs (BKO) toe. In 2018 werd de pilot voor een BKO-traject voor hoogleraren afgerond. Daarnaast actualiseerde de Open Universiteit de online-cursus Werken met yOUlearn. In de permanente docentprofessionalisering lag het accent vooral op het gebruik van de digitale leeromgeving yOUlearn. Daarnaast werden in de faculteiten workshops en design labs georganiseerd over leerdoelen formuleren, toetsmatrijzen maken, scriptiebegeleiding en over activerend online-onderwijs.

Commissies voor de examens

De Open Universiteit heeft drie Commissies voor de examens; één per faculteit. Per wetenschapsgebied stelt elke Commissie een subcommissie in (Commissie vrijstelling en toelating), die haar inhoudelijk adviseert over verzoeken voor vrijstelling. In 2018 verbeterden de Commissies voor de examens procedures en regelgeving, en zij onderzochten de kwaliteit en afname van tentamens. Iedere Commissie voerde in het verslagjaar gesprekken met de decaan en het opleidingsmanagement, onder meer over opleidingsverslagen en het facultair toetsbeleid. Ook vond er in 2018 regelmatig overleg plaats tussen de voorzitters van de Commissies onderling, al dan niet samen met de rector magnificus. Hierbij kwamen faculteitsoverstijgende zaken aan de orde betreffende tentamens en examens, het te volgen onderwijs en fraudebestrijding. In het licht van deskundigheidsbevordering namen de Commissies deel aan het congres Frauderende studenten van Medilex Onderwijs.

Gegevens over toetsdeelnames, slaagpercentage, afgegeven certificaten, bachelor- en mastergetuigschriften, en behandelde vrijstellingsverzoeken staan in onderstaande tabel.

	2018*	2017**
toetsdeelnames (inclusief deeltentamens die niet rechtstreeks leiden tot een certificaat)	36.666***	35.896****
gemiddeld slaagpercentage	80,3	75,4
afgegeven certificaten	21.948	21.527
afgegeven bachelorgetuigschriften	188	254
afgegeven mastergetuigschriften	837	698
behandelde vrijstellingsverzoeken	758	825

- * De cijfers met betrekking tot tentamens en certificaten zijn exclusief voortentamens en Schakelzone Recht.
- ** De cijfers met betrekking tot tentamens en certificaten zijn exclusief voortentamens en Schakelzone Recht.
- *** Waaronder 38 studenten in detentie en 203 onder studenten buiten Europa.
- **** Waaronder 61 studenten in detentie en 228 studenten buiten Europa.

Naast de wettelijke taken hebben de Commissies voor de examens van het College van bestuur mandaat om toelatingsbesluiten tot schakelprogramma's en masteropleidingen te nemen. De aantallen staan in onderstaande tabel.

	2018	2017
toelatingsbesluiten tot schakelprogramma's	1.878	1.804
toelatingsbesluiten tot masteropleidingen	1.807	1.892
inpassingsbeschikkingen*	148	347

- * Studenten krijgen een inpassingsbeschikking wanneer zij van de masteropleiding met uitlopende programmering overstappen naar de masteropleiding met nieuwe programmering.

Studenttevredenheid

In 2018 verschenen de Keuzegids Universiteiten 2019 (vergelijking kwaliteit wetenschappelijke bacheloropleidingen) en de Keuzegids Masters 2018 (vergelijking kwaliteit wetenschappelijke masteropleidingen). De Open Universiteit behaalde opnieuw hoge scores in de ranglijsten van de veertien universiteiten die verenigd zijn in de VSNU. Dat gold voor de ranglijsten van beste universiteiten, als instelling, en voor de ranglijsten van bachelor- en masteropleidingen in de diverse studierichtingen. In de Keuzegids Universiteiten 2019 is de Open Universiteit derde beste Nederlandse universiteit, over beide categorieën – van brede, klassieke en overige universiteiten – heen. Drie van

de zeven beoordeelde bacheloropleidingen van de Open Universiteit werden in hun vakgebied beoordeeld als beste van Nederland. De bacheloropleiding Bedrijfskunde kreeg in de gids het predicaat 'topopleiding' omdat deze volgens de definitie in de keuzegids tot de top van het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs behoort. In de Keuzegids Masters 2018 staat de Open Universiteit ook op de derde plaats in de lijst van veertien Nederlandse universiteiten. De masteropleiding Environmental Sciences werd in het betreffende vakgebied beoordeeld als beste van Nederland. De master Software Engineering kreeg in de gids het predicaat 'topopleiding'.

De oordelen in de keuzegidsen zijn voornamelijk gebaseerd op de studentoordelen uit de Nationale Studenten Enquête (NSE). In de NSE 2018 scoorde de Open Universiteit weer goed. Drie bacheloropleidingen en twee masteropleidingen scoorden de eerste plaats van alle universiteiten in de ranglijsten voor de betreffende studierichtingen. De NSE is een landelijk tevredenheidsonderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd onder alle studenten, ruim 700.000, in het hoger onderwijs. Doel van de enquête is inzicht krijgen in de kwaliteit van het hoger onderwijs vanuit studentenperspectief.

Het initiatief voor de NSE ligt bij universiteiten, hogescholen en studentenorganisaties. Opdrachtgevers van het onderzoek zijn het ministerie van OCW en de Stichting Studiekeuze123. Bijna 300.000 studenten gaven hun oordeel over diverse aspecten van hun studie, zoals inhoud van de opleiding, docenten, studielast (studeerbaarheid), studiebegeleiding, toetsing en beoordeling, informatievoorziening, kwaliteitszorg en voorbereiding op de beroepsloopbaan.

Resultaten

Studenten

	2018	2017
nieuwe Nederlandse en Vlaamse studenten	4.518	4.273
Nederlandse en Vlaamse studenten met inschrijvingsrechten (op 31 december)	14.463	14.101
tweedekansstudenten*	2.766	3.317
studenten met inschrijvingsrechten voor de hogere beroepsopleiding Rechten (op 31 december)	48	32
studenten met inschrijvingsrechten voor de hogere beroepsopleiding Informatica (op 31 december)	9	13

- * Studenten die ingeschreven stonden bij Nederlandse studiecentra en niet eerder een hogere beroepsopleiding of wetenschappelijke opleiding voltooiden.

Onderwijsdeelname

In 2018 schreven studenten zich in totaal voor 233.416 studiepunten (EC) in (in 2017: 219.018). In onderstaande tabel staat hoe die studiepunten procentueel verdeeld waren over opleidingen, premasters en schakelprogramma's, en overige programma's.

	2018	2017
wetenschappelijke bachelor- of masteropleiding	81,8%	84,2%
premasters en schakelprogramma's	11,6%	11,2%
overige programma's	6,6%	4,6%

Verbetering van studiesucces

	ultimo 2018	ultimo 2017
cursusuitval	36%	34%
gemiddeld aantal behaalde studiepunten per student	9,16 EC	8,64 EC

Diploma's

	diploma's bachelor-opleidingen*		diploma's master-opleidingen*	
	2018	2017	2018	2017
faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen	68	107	143	149
faculteit Management, Science & Technology	34	36	520	360
faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen	86	111	174	189
totaal	188	254	837	698

* Getuigschriften in wettelijke zin (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek)

Studenten

Studiecentra

Het plan Huisvesting studiecentra, dat in 2017 werd ontwikkeld en goedgekeurd, voerde de Open Universiteit in 2018 uit. Dit verliep conform planning en binnen de geraamde kosten. Afronding vond plaats op 1 september 2018. De studiecentra in Alkmaar, Den Haag, Emmen en Breda werden gesloten en de studiecentra in Leeuwarden, Groningen, Enschede en Vlissingen werden omgevormd tot tentamenlocaties.

In studiecentrum Groningen biedt de Open Universiteit ook werkplekken aan het wetenschappelijk personeel. Door de sluitingen en omvormingen ontstond in andere studiecentra meer drukte. Die ving de instelling op door

in studiecentrum Eindhoven extra werkplekken te creëren en in studiecentrum Utrecht te investeren in nieuw meubilair.

In Vlaanderen zijn zes studiecentra voor de Open Universiteit, in Antwerpen, Brussel, Gent, Hasselt, Kortrijk en Leuven. In 2018 startte een projectteam met als opdracht meer aansluiting in Vlaanderen te bewerkstelligen.

Voorlichting en advisering

De volledig vernieuwde website van de Open Universiteit die in 2017 live ging, werd ook in 2018 verder ontwikkeld. Hierop staat informatie over bacheloropleidingen, masteropleidingen en schakeltrajecten van de Open Universiteit en kunnen informatiebrochures en facultaire studiegidsen gedownload worden. Tevens zijn er online-infomagazines beschikbaar met een globaal beeld van de studies en wetenschapsgebieden. Na lancering tijdens het nieuwe academisch jaar kenden de magazines meer dan 300.000 unieke weergaven.

Informatie voor ingeschreven studenten biedt de instelling aan via haar digitale leeromgeving yOULearn. Elke week ontvangen studenten een nieuwsbrief met nieuws, informatie over bijeenkomsten en studieondersteunende workshops. Het studentenblad 'Modulair' is in 2018 een digitale publicatie.

Studenten en belangstellenden met vragen kunnen die stellen aan het contactcentrum Service en informatie. Naast Service en informatie zijn er per wetenschapsgebied studieadviseurs voor studieadvies en vragen over studieplanning.

Studeren met een functiebeperking

	2018	2017
studenten die bij aanmelding aangaven te studeren met een functiebeperking	1.220	1.044
studenten met een functiebeperking die gebruikmaakten van tentamenvoorzieningen	130	125
afgegeven nieuwe beschikkingen, die vermeldden welke voorzieningen een student kon gebruiken*	**	**
	151	94

* Beschikkingen werden afgegeven namens een Commissie voor de examens.

** Het merendeel betreft een combinatie van voorzieningen, zoals een aparte ruimte, extra tijd, opsplitsing tentamens, en tentamens thuis afleggen, op een afwijkend tijdstip, op een eigen laptop of pc van het studiecentrum.

De Open Universiteit streefde er ook in 2018 naar dat haar digitale leeromgeving ook toegankelijk is voor functiebeperkte studenten. In het verslagjaar werkte de instelling aan verdere vergroting van haar digitale toegankelijkheid. Daarnaast streeft de Open Universiteit naar inclusief onderwijs. In het kader van het streven naar inclusiviteit is in het verslagjaar een klankbordgroep opgericht.

Kortingsregeling

Wettelijk is vastgelegd dat de Open Universiteit een voorziening treft voor minder draagkrachtige studenten. Om hoeveel studenten het ging en wat het totaalbedrag was, staat in onderstaande tabel.

	2018*	2017
studenten	92	526
totaalbedrag	€ 42.041	€ 414.524

* Door het levenlanglerenkrediet is het gebruik van de kortingsregeling afgenomen.

Profileringsfonds

De Open Universiteit heeft per 1 september 2018 een Regeling profileringsfonds. Voorheen vielen zaken die nu onder de Regeling profileringsfonds vallen, onder de restitutiecommissie. Belangrijkste doel is studenten tegemoetkomen die door bijzondere omstandigheden studieovertraging oplopen en daardoor de cursus(sen) waarvoor zij ingeschreven staan, niet voor het einde van de inschrijftermijn kunnen afronden.

Ondersteuning via de Regeling profileringsfonds gaat in principe in natura. Tegemoetkoming bestaat veelal uit een extra inschrijftermijn (maximaal 12 maanden) of een vervangend programmaonderdeel inclusief tentamenkansen (maximaal 12 maanden). Om hoeveel aanvragen en toewijzingen het in september tot en met december 2018 ging, staat in onderstaande tabel.

	aanvragen	toewijzingen
overmacht	177	147
bestuur*	6	5
overig	129	117
totaal	312	269

* Bijvoorbeeld lidmaatschap van het bestuur van een studentenorganisatie, lidmaatschap van een Opleidingscommissie of Studentenraad, bestuurlijke activiteiten, maatschappelijke activiteiten.

3 Onderzoek

De Open Universiteit wil omvang en kwaliteit van haar onderzoek vergroten en verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek versterken. Haar wettelijke taak is via onderwijskundig onderzoek bijdragen aan innovatie van het Nederlandse hoger onderwijs. De Open Universiteit is gespecialiseerd in leren en doceren in een door technologie verrijkte omgeving. Het onderzoek naar onderwijsvernieuwing is in binnen- en buitenland relevant om de ontwikkelingen in het hoger onderwijs gelijke tred te laten houden met de ontwikkelingen in de maatschappij. Daarnaast ondersteunt dit onderzoek de vernieuwing van het onderwijs van de Open Universiteit.

Naast het onderwijskundig onderzoek, uitgevoerd door het Welten-instituut, ontwikkelt de Open Universiteit initiatieven om te komen tot een geïntegreerd onderzoeksprogramma. Dat 'bouwt' op het disciplinaire onderzoek van faculteiten, en is vooral gericht op maatschappelijk relevante thema's in de raakvlakken tussen diverse disciplines. Een eerste initiatief, het onderzoeksprogramma De veilige stad, werd in 2018 met succes geïntroduceerd en wordt vervolgd.

Naast de meer strategische onderzoeksprogramma's verricht de Open Universiteit wetenschappelijk onderzoek in de zeven wetenschapsgebieden waarin ook academische opleidingen worden verzorgd. De Open Universiteit kent vijf onderzoeksprogramma's die de kaders en thema's beschrijven voor het onderzoek: Waarde en waardering van cultuur; Recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving; Learning and Innovation in Resilient Systems; The Interaction between Implicit and Explicit Strategies for Behaviour; Learning and teaching in technology-enhanced environments. Binnen de Nationale Wetenschapsagenda focust de Open Universiteit op drie thema's: Digital Learning; Safety, Security and Law Enforcement; Trustworthy Systems. Verder participeert zij in Digitale Samenleving, een onderzoeksprogramma van alle Nederlandse universiteiten dat gefaciliteerd wordt door de VSNU.

Resultaten van wetenschappelijk onderzoek worden door het 'open access'-beleid sinds medio 2016 direct publiek beschikbaar gesteld. De instelling van een centraal Open Access Fonds, gericht op het afkopen van de 'article processing charge' voor hybride tijdschriften, vergroot de keuzemogelijkheid voor onderzoekers om 'open access'-artikelen te publiceren. De zichtbaarheid van onderzoeksresultaten wordt vergroot door het onderzoekinformatiesysteem Pure, dat in 2018 geïmplementeerd werd. Opname en beschikbaar stellen van de volledige publicatie via Pure, waar mogelijk, vergroot de toegankelijkheid van 'open access'-publicaties. Ter ondersteuning en facilitering van het onderzoek wordt op centraal niveau gewerkt aan verbreding van onderzoekondersteuning. Het onderzoekinformatiesysteem Pure is daarvan de eerste uiting. Verder realiseerde de Open Universiteit in 2018 een centrale voorziening voor datamanagement.

Een deel van het onderzoek wordt opgezet met mensen en organisaties uit de praktijk. Dat betekent dat bevindingen wetenschappelijk zijn onderbouwd én dat de resultaten direct terugvloeien naar de praktijk. Dat laatste is vooral het geval bij onderzoek gericht op het onderwijsveld en daarbij betrokken lerarenopleidingen, scholen en schoolbesturen.

Open University Graduate School

In 2018 organiseerde de Open University Graduate School een promovendi-dag en verstuurde vier nieuwsbrieven. Het aantal promotietrajecten en promoties staat in onderstaande tabel.

	2018	2017
promotietrajecten (net gestarte trajecten, tot en met trajecten die bijna afgerond waren)	320*	320**
promoties	24	16

* 41 aio's en 17 andere interne promovendi, 262 buiten-promovendi.

** 28 aio's en 21 andere interne promovendi, 271 buiten-promovendi.

Faculteiten

Alle faculteiten participeerden in 2018 in het onderzoeksprogramma De veilige stad van de Open Universiteit.

Cultuur- en rechtswetenschappen

In het verslagjaar startte deze faculteit met de beoordeling van haar onderzoeksprogramma's, om te bepalen of bijstelling al dan niet noodzakelijk is.

Het onderzoeksprogramma 2015-2020 van Cultuurwetenschappen is getiteld Waarde en waardering van cultuur. Dit centrale thema wordt uitgewerkt in zes subthema's: Beeldvorming en identiteit, Cultuurbemiddeling en cultuurparticipatie, Literatuur als sociaal en esthetisch discours, Ruimten van de natie-staat, De wisselwerking van filosofie en wetenschap, en Het wijsgerige denken over mens en cultuur. Het programma bevindt zich momenteel in een proces van aanscherping en revisie vanwege personele wisselingen en met het doel de interdisciplinaire programmalijnen erbinnen verder te versterken. Door financiering vanuit genoemd programma kon Cultuurwetenschappen twee promovendi aanstellen, en diverse medewerkers kregen financiële middelen voor hun onderzoek.

Cultuurwetenschappen verwierf in 2018 subsidie uit de tweede- en derdegeldstroom. NWO verstrekke subsidie voor de projecten Het politiek-filosofische denken van Hannah Arendt (1906-1975) en The power of the prisoner. Emotions, gender and agency in nineteenth-century Dutch prisons. Het Europese onderzoeksnetwerk Humanities in the European Research Area (HERA) verstrekke subsidie voor het onderzoek Governing the narcotic city. Imaginaries, Practices and Discourses of Public Drug Cultures in European Cities from 1970 until Today. Dit onderzoek vindt plaats in 2019-2022. In het verslagjaar organiseerde Cultuurwetenschappen het internationale congres The Icon as Cultural Model: Past, Present and Future en het interdisciplinaire symposium Drugsbestrijding: perspectieven uit heden en verleden. Bij Cultuurwetenschappen begonnen in 2018 twee buitenpromovendi en vier aio's met hun promotietraject. Ook werd een nieuwe hoogleraar benoemd op de leerstoel Letterkunde en werd de bijzondere leerstoel Literatuur, cultuur en diversiteit ingesteld. In 2018-2019 werkt Rechtswetenschappen aan continuering en aanscherping van haar lopende onderzoeksprogramma Recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving 2014-2019, nu aangeduid als Recht in de geïndividualiseerde netwerksamenleving 2020-2025. Kernpunt is versterking van de meta-juridische component door expliciet ruimte te bieden aan fundamenteel verdiepend onderzoek inzake

de twee programmathema's: individualisering en vernetwerking. De publicatiestrategie is daarop aangepast. Een belangrijk deel zal bestaan uit internationale publicaties. Daarnaast is het vernieuwde onderzoeksprogramma gekoppeld aan het interdisciplinaire onderzoek dat plaatsvindt in het onderzoeksprogramma De veilige stad. Verder werden het vernieuwde onderzoeksprogramma en het Sectorplan Rechtsgeleerdheid tot een hecht geheel gemaakt. In dat Sectorplan zal Rechtswetenschappen rond het thema transformatieve globalisering van het recht gaan samenwerken met de Universiteit van Tilburg, Maastricht University en de Universiteit van Amsterdam. Naar aanleiding van een eerdere 'midterm review' is het onderzoeksprogramma aangescherpt. Verwacht wordt dat dit tevens kan leiden tot meer werfkracht voor de tweede- en derdegeldstroomfinanciering. Voor promovendibeleid geldt dat sterkere inbedding in de thema's wordt bewaakt, onder meer door de onderzoekscommissie die de trajecten monitort. Het nieuwe programma heeft een versterkte inbedding binnen Rechtswetenschappen, met name vanwege versterking en verbreding van de onderzoekstaf in 2017-2019. Onderzoekers verrichten binnen het programma ook samen onderzoek. Belangrijke voorbeelden daarvan zijn de publicatie van een bundel over recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving en een bundel over de netwerksamenleving vanuit juridisch perspectief, verzorgd door een reeks van onderzoekers. Een volgende publicatie over privaatrecht is reeds voorzien. In het verslagjaar startten zes buitenpromovendi en twee aio's met hun promotietraject. Rechtswetenschappen stelde de leerstoelen Staatsrecht, Bestuursrecht en Straf- en strafprocesrecht in, alsmede de leerstoel Encyclopedie van de rechtswetenschap, rechtstheorie en rechtsfilosofie.

Management, Science & Technology

Het onderzoeksprogramma van deze faculteit is getiteld Learning and Innovation in Resilient Systems – MST Research Program 2015-2020. Het accent ligt op 'resilient systems' en de faculteit beoogt begripsvergroting van de innovatieve capaciteit en leercapaciteit van die systemen. Daarbij ligt de nadruk op 'information and computer systems', 'organizational and management systems' en 'environmental systems'. Het interdisciplinaire onderzoek van deze faculteit werd ook in 2018 georganiseerd in drie onderzoekslijnen: Resilience, Learning en Innovation. Die slaan een brug tussen de drie belangrijkste wetenschapsgebieden die vertegenwoordigd zijn in de faculteit, namelijk Management Science, Natural Sciences en Computer Sciences. Om de internationale zichtbaarheid van het

onderzoek te vergroten, publiceerden onderzoekers in gerenommeerde wetenschappelijke tijdschriften. In 2018 voerde Management, Science & Technology de aanbevelingen uit van de beoordelingscommissie die eind 2017 een tussentijdse onderzoekenvaluatie hield. Een van de belangrijkste aanbevelingen betreft de kwaliteit van de rapportage over de publicatieoutput en invoering van een geïntegreerd Current Research Information System op Open Universiteit-niveau. Door implementatie van het onderzoekinformatiesysteem Pure kon de faculteit de researchoutput van 2018 in het nieuwe format zetten. In 2019 volgt invoering van de researchoutput in 2014-2017. Versterking van externe financiële steun is eveneens een aanbeveling. De faculteit verwierf in het verslagjaar onder meer subsidie van NWO voor het onderzoek Enticing software programmers to want what they need: Simplifying multicore programming through familiarity-centricity. Verder benadrukt de commissie dat financiële steun van maatschappelijke partners de maatschappelijke relevantie van onderzoek kan versterken en impact verder kan verankeren. In het verslagjaar werkte de faculteit binnen het Business Intelligence & Smart Services Institute aan impact.

Management, Science & Technology zette in 2018 op eigen kracht het PhD-programma voort, nadat de Radboud Universiteit Nijmegen de samenwerking beëindigde. Deelnemende promovendi kunnen cursussen en trainingen volgen over onderwerpen die verband houden met hun promotieonderzoek. Het educatieve aanbod omvat cursussen over literatuuronderzoek, literatuur zoeken, onderzoeksmethoden en onderzoeksethiek, en begeleiding op maat bij het onderzoeksthema. Die begeleiding bestaat uit individuele of collectieve bijeenkomsten waarin senior onderzoekers van de faculteit specifieke vragen over het promotieonderzoek beantwoorden. In januari 2018 startten zes promovendi met het nieuwe PhD-programma.

Naast de PhD-kandidaten startten in het verslagjaar één interne promovendus en zeven externe promovendi met hun onderzoek. Verder werden twee bijzondere leerstoelen ingesteld, te weten Accounting and Sustainability en Behavioral IT Governance.

Psychologie en onderwijswetenschappen

Het onderzoek van Psychologie is uitgewerkt in vier domein-specifieke onderzoeklijnen, namelijk klinische psychologie, gezondheidspsychologie, arbeids- en organisatiepsychologie en levenslooppsychologie. Deze onderzoeklijnen zijn nauw gerelateerd aan de bachelor- en masteropleiding Psychologie.

Psychologie verwierf in 2018 subsidies voor onderzoek en impact. Gilead Sciences en ViiV Healthcare verstrekten subsidie voor het project Reducing self-stigma among persons living with hiv: Development, implementation and evaluation of a theory- and evidence-based intervention. ZonMw subsidieerde het project Safe and Sound, dat muziektherapie voor vluchtelingenkinderen betreft. Voor het project Implementatie van een 'blended' muziektherapie interventie voor mensen met frontotemporale dementie ontving Psychologie subsidie van Alzheimer Nederland. In deze faculteit startten in het verslagjaar twee interne promovendi en veertien externe promovendi met hun dissertatie. Verder werd de leerstoel e/mHealth applications ingesteld, en de bijzondere leerstoel Succesvol ouder worden op het werk.

Het Welten-instituut, onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie, is onderdeel van de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen. In het verslagjaar voerde dit instituut projecten uit die het onderwijs van de Open Universiteit versterken. Het gaat onder meer om de volgende projecten. De vakgroep Het bevorderen van effectief, efficiënt en aangenaam leren werkte aan onderzoek dat moet leiden tot beter begrip van de kenmerken van leeromgevingen die ervaringsgericht leren ondersteunen. In het project Assessment for Lifelong Learning (ALL) werd gewerkt aan het ontwerpen, valideren en evalueren van een self-assessment voor mensen die belangstelling hebben voor een studie aan de Open Universiteit. Vanuit het project Adult Learning Open University Determinants (ALoud) begon deze vakgroep met twee vervolgonderzoeken. In samenwerking met de faculteit Management, Science & Technology startte een project over feedback. Met Psychologie begon deze vakgroep aan een tool voor toetsen gespreid aanbieden. Aan een onderzoeker van de vakgroep Doceren en docentprofessionalisering werd door NRO een Teaching Fellowship toegekend. Daardoor kon een online-tool ontwikkeld worden om zelfstudie optimaal te ondersteunen. De vakgroep Door technologie verrijkte leeromgevingen voor doceren en leren werkte aan dataverzameling bij de faculteit Management, Science & Technology. Het ging onder meer om verzameling van data over implementatie-intenties van studenten. Verder leverde deze vakgroep een bijdrage aan korte modules over online-doceren.

In het verslagjaar continueerde het Welten-instituut een aantal projecten, waaronder PHysical activity InTerventions to enhance LEARNING in vocational education and training (PHIT2LEARN), Viewbricks, Realising an Applied Gaming Eco-system (RAGE), LEARN STEM – Innovative Model Of Learning STEM In

Secondary Schools en Structuratie van Open Online Onderwijs in Nederland (SOONER). Er werd ook gestart met nieuwe onderzoeken, bijvoorbeeld Assessment for Lifelong Learning (ALL), een onderzoek naar effectieve leerstrategieën vanuit docentperspectief, en Fearfighter. Dat onderzoek startte in het kader van het Open Universiteit-brede programma De veilige stad. Het betreft de ontwikkeling van een app die mensen helpt zich veilig te bewegen door hun stad. Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) subsidieerde diverse projecten. Het onderzoek Schoolcondities en leraar vaardigheden voor passend onderwijs in vernieuwingscholen wordt uitgevoerd in samenwerking met praktijkpartners Synergieschool, Agora en Niekée. Verder verstrekke NRO subsidie voor de projecten Wiebelkinderen Onderzoek naar Betere Breinprestaties en LeerEffecten (WOBBLE) en Student welfare through involvement and networked learning in primary teacher training. In dat project werkt het instituut samen met vier pabo's. Bovendien verstrekke ZonMw subsidie voor het project Food for thought: what do we know about the relation between dietary intake and mental disorders across the life span. In 2018 begonnen vier interne promovendi en acht externe promovendi aan hun dissertatie. Verder werd de bijzondere leerstoel Responsief leren ingesteld.

Impact

In 2018 lanceerde de faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen het online-tijdschrift LOCUS, dat verkozen werd tot OU Onderwijsproduct van het jaar 2018. Cultuurwetenschappen verzorgde lezingen, blogs en populairwetenschappelijke artikelen, gaf college aan de Universiteit van Nederland, en verzorgde op een groot station het gratis minicollege Heeft een opstand altijd het gewenste effect? Met minicolleges op grote stations startte de Open Universiteit in 2018 om haar kennis zoveel mogelijk te delen. Daarnaast leverde Cultuurwetenschappen bijdragen aan de website van de Open Universiteit, gerelateerd aan de landelijke Maand van de Filosofie en de Maand van de Geschiedenis. Bovendien leverde Cultuurwetenschappen een bijdrage aan Hoger Onderwijs Voor Ouderen Limburg. Rechtswetenschappen organiseerde samen met de faculteiten Psychologie en onderwijswetenschappen en Management, Science & Technology het interdisciplinaire congres Making the smart city safe for citizens: The case of smart energy and mobility, en enkele congressen in samenwerking met het Amsterdam Centre for Insurance Studies van de Universiteit van Amsterdam.

De faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen verzorgde op een station het gratis minicollege Druggebruik: gezondheid, preventie en gedragsverandering. Verder verzorgde Psychologie aan de Universiteit van Nederland een gratis college over drugspreventie bij jongeren. De hoogleraar Levenslooppsychologie hield tijdens de dies natalis een lezing, getiteld Van leren naar leven. Een van de onderzoekers ontving voor zijn onderzoek naar de Kanker Nazorg Wijzer de OU Wetenschapsprijs 2018. Psychologie verzorgde ook externe scholing. Die betreft de Praktijkleergang coaching en de Praktijkleergang psychologie van organisatieverandering, symposia zoals Volhouden van gedragsverandering en Ouderen sociaal en vitaal, en online-masterclasses, bijvoorbeeld over positieve gezondheid. Psychologie ontwikkelde in 2018 ook programma's voor jonge kinderen, adolescenten en ouderen. Leer te durven is een online-training die jonge kinderen helpt beter met hun angsten om te gaan. De training Think Happy – Be Happy leert adolescenten positief omgaan met uitdagingen. En Actief Plus voor 65-plussers is een online-programma dat ouderen stimuleert tot meer bewegen en meer sociale interactie. Verder vond landelijke implementatie plaats van de Kanker Nazorg Wijzer, een online-zelfmanagementportaal voor voormalige kankerpatiënten. Bovendien waren stafleden van Psychologie actief betrokken bij relevante onderzoekscommissies, 'editorial boards' en promotiecommissies.

Het Welten-instituut werkte in 2018 op diverse terreinen aan impact. Het gaat onder meer om de volgende activiteiten. In samenwerking met het Stella Maris College wordt onderzoek gedaan naar vaardigheden die docenten nodig hebben om gepersonaliseerd leren te realiseren. Een hoogleraar van het Welten-instituut wordt gedetacheerd als wetenschappelijk directeur bij het Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken. Vier bijzonder hoogleraren van het Welten-instituut die zich richten op het beroepsonderwijs participeren in een netwerk waarin mbo-docenten worden voorbereid op een mogelijk promotietraject. Met subsidie van de Provincie Limburg onderzoekt het Welten-instituut samen met de Stichting Onderwijs Midden-Limburg Agora en de eerste eindexamens. Tijdens de conferentie Effectief leren, georganiseerd in samenwerking met de Universiteit Maastricht en Avans Hogeschool, bracht het Welten-instituut zijn onderzoek naar effectief leren samen met de onderwijspraktijk. Tijdens de college-reeks Breinkunde in het Onderwijs van Focus Learning Journeys bereikte het Welten-instituut een grote groep docenten uit het middelbaar beroepsonderwijs. Zij konden kennismaken met de wetenschappelijke theorieën achter leren als levenslang bouwproces.

Gedurende het werkbezoek van Nuffic stond een presentatie over identiteit-verificatie van online-studenten op het programma. De voordracht Authenticatie op afstand werd verzorgd tijdens het Surf Seminar Nieuwe grensverleggende vormen van digitaal toetsen. In de EMPOWER E-Assessment week werden eveneens presentaties gehouden, onder meer Academic Dishonesty: challenges & solutions. Ook onderzoekers van het project Structuratie van Open Online Onderwijs in Nederland (SOONER) deelden hun kennis. Zij verzorgden een presentatie voor beleidsmedewerkers van het ministerie van OCW en bestuursleden van SURF, en in samenwerking met de Universiteit Utrecht de workshop Self-regulated learning in technology enhanced learning environments.

De faculteit Management, Science & Technology werkte in 2018 in het BISS Institute samen met de Universiteit Maastricht en Zuyd Hogeschool. Een van de voornaamste doelen is zorgen voor goede kennistransfer tussen wetenschappelijk onderzoek en toepassing in de regio om aldaar economische groei te bewerkstelligen. Voorbeeld is het project Techruption, dat expliciet gericht is op uitwisseling van kennis om in bedrijven 'disruptive technology' toe te passen. Een ander voorbeeld is het project dat zich richt op 'emotion recognition'. In dat project wordt artificiële intelligentie ingezet als instrument om te onderzoeken hoe dienstverlening aan klanten te verbeteren is.

Wetenschappelijke integriteit

Ook in 2018 hanteerde de Open Universiteit de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening en had zij een Klachtenregeling wetenschappelijke integriteit en een Commissie Wetenschappelijke Integriteit. Bij die commissie kan een klacht worden ingediend door eenieder die vermoedt dat een (voormalig) medewerker van de Open Universiteit inbreuk heeft gepleegd op de wetenschappelijke integriteit.

	2018	2017
aantal ingediende klachten	1*	-

* Na advies van het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit kwam het College van bestuur tot het oordeel dat de klacht ongegrond was.

Naast de Commissie Wetenschappelijke Integriteit heeft de Open Universiteit een vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit. Waar nodig vindt overleg en afstemming plaats tussen deze vertrouwenspersoon en de Commissie Wetenschappelijke Integriteit. Het aantal keren dat de vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit geraadpleegd werd en advies gaf, staat in onderstaande tabel.

	2018	2017
aantal keren geraadpleegd	4	3
aantal keren advies gegeven	3	2
totaal	7	5

Onderzoekskenggetallen

	inaugurele redes		dissertaties		wetenschappelijke publicaties/ totaal		wetenschappelijke publicaties 'peer reviewed'		'open access'-publicaties		vak-publicaties		congressbijdragen/ overig		afscheids-redes	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen	5	-	8	3	119	67	29	27	5	7	45	51	64	228	1	-
faculteit Management, Science & Technology	-	2	3	7	224	253	100	99	47	36	10	37	36	98	1	-
faculteit Psychologie en onderwijs-wetenschappen*	2	2	13	6	250	239	131	148	78	119	30	287	113	397	-	-
totaal	7	4	24	16	591**	559	261**	274	130	162	84**	375	213	723	2	-

* Inclusief de onderzoekskenggetallen van het Welten-instituut

** De totalen van de aantallen in deze rubrieken zijn niet gelijk aan de optelsommen van de aantallen van de faculteiten vanwege het feit dat sommige publicaties auteurs van meer dan één faculteit kennen.

4 Samenwerking

Internationaal

De Open Universiteit concentreert zich internationaal gezien als universiteit voor online-onderwijs vooral op samenwerking met de European Association of Distance Teaching Universities (EADTU). In het verslagjaar continueerde de EADTU het project Empower dat zich richt op vernieuwing van het hoger onderwijs in Europa en dat is opgezet in samenwerking met het Directoraat-generaal Onderwijs en cultuur van de Europese Unie. Meerdere experts van de Open Universiteit participeren. De Open Universiteit nam in 2018 ook deel aan het meerjarige European Short Learning Programs for Continuous Professional Development and Lifelong Learning (E-SLP). Hierin participeren dertien Europese universiteiten, zowel de meer klassieke campusuniversiteiten als open universiteiten die online-onderwijs verzorgen. E-SLP is erop gericht het leven lang ontwikkelen in Europa van een nieuwe impuls te voorzien door onderwijsprogramma's aan te bieden die van academisch niveau zijn en niet zoveel tijd in beslag nemen als een bachelor- of een masteropleiding. In het verslagjaar ontving de Open Universiteit diverse keren buitenlandse delegaties, waaronder die van de Open Universiteit van China en van Indonesië, om informatie uit te wisselen over open onderwijs en online-onderwijs.

Sinds 2018 participeert Cultuurwetenschappen in een internationaal onderzoeksconsortium rond het thema drugsgebruik en de stad. Dit consortium heeft deelnemers uit Duitsland, Denemarken, Frankrijk en Nederland. In het European Distance Education in Law Network (EDELNet) werkt Rechtswetenschappen samen met rechtenfaculteiten van afstandsuniversiteiten in Europa.

Het Welten-instituut haalde in 2018 de banden aan met de University of Wollongong, hetgeen resulteerde in een reviewstudie die gepubliceerd werd. Samen met de Universiteit van Turku en de Universiteit van Helsinki werkte dit instituut in 2018 aan het project Growing Minds. Samenwerking met MIT Teaching Systems Lab betrof onderzoek naar formatief assessment en 'rubrics'. Met het International Training Center of the International Labour Organisation werden vier korte online-cursussen ontworpen. Op het gebied van 'trusted learning analytics' en 'multimodal learning' had het Welten-instituut in 2018 Duitse partners, waaronder het Leibniz-instituut für Bildungsforschung und Bildungsinformation en de Goethe Universität

Frankfurt am Main. Voor vormgeving van een Europese aanpak voor 'learning analytics' die conform de Algemene verordening gegevensbescherming is, werkte het Welten-instituut in het verslagjaar samen met de Goethe Universität Frankfurt am Main, de Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule, het Leibniz-instituut für Bildungsforschung und Bildungsinformation, de University of Edinburgh en het International Training Centre of the International Labour Organization. Medewerkers van het project MOOC werkten in 2018 samen met de Hellenic Open University, Universidade Aberta, National Quality Infrastructure System en de École normale supérieure de Lyon. In het project Media Literacy as a Media Competence Program for Social Change werden drie MOOCs ontwikkeld in Thailand, Maleisië en Vietnam. Het project Problem-Based Learning 3.0 ontwikkelde een MOOC in samenwerking met experts vanuit de hele wereld. In het project LEARN STEM - Innovative Model Of Learning STEM In Secondary Schools werkte het Welten-instituut in 2018 samen met universiteiten en partners uit Duitsland, Italië, Portugal en Litouwen. Tevens werd de MOOC Problem-Based Learning and Learning Analytics: How to combine? ontworpen en geïmplementeerd, onder meer in samenwerking met de University of Macedonia, Aalborg University en University of Alcalá. Bovendien werd de MOOC Instructional Design ontworpen en geïmplementeerd, met als partners de FernUniversität in Hagen en de University of Jyväskylä.

Nationaal

Cultuurwetenschappen werkte in 2018 samen met de Universiteit Leiden op het terrein van taalbeheersing, met de Radboud Universiteit Nijmegen op het gebied van de klassieke oudheid en met de Universiteit Utrecht op het gebied van de middeleeuwen. In de bacheloropleiding Algemene cultuurwetenschappen werden enkele cursussen binnen de educatieve minor Geschiedenis aangeboden in samenwerking met de Universiteit Leiden en de Radboud Universiteit. Samen met de Universiteit Utrecht en deels met de Universiteit Leiden ontwikkelde Cultuurwetenschappen met middelen Duurzame Geesteswetenschappen afgelopen jaren vijf cursussen voor de educatieve minoren Geschiedenis en Nederlands. Bovendien werden samen met andere universiteiten diverse evenementen georganiseerd. Het ging onder meer om de workshop De koloniale erfenis van natuurhistorische instituten in Nederland, met als partners de Universiteit Utrecht en

de Universiteit van Amsterdam. Samenwerking met het Centrum voor familiegeschiedenis betrof stage-mogelijkheden voor studenten bij gemeentelijke archieven. Rechtswetenschappen werkt in de Open Juridische Hogeschool samen met de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Partners in Schakelzone Recht zijn de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam.

Het Welten-instituut werkte in het verslagjaar op uiteenlopende terreinen samen met Nederlandse partners. Het gaat onder andere om de volgende activiteiten. Met de Technische Universiteit Delft verrichtte dit instituut in 2018 onderzoek naar feedback. Samenwerking met de Universiteit Maastricht betrof in het verslagjaar onder meer de onderzoeksprojecten De Gezonde Basisschool van de Toekomst, Food2Learn en Food4Thought. Met Leiden-Delft-Erasmus werd in 2018 gewerkt aan MOOC-evaluatie en experimenten in online-omgevingen. De samenwerking met het team SMARTMOVES! van het VU Medisch Centrum werd in 2018 voortgezet. Dat team werkt aan een beweegprogramma voor scholen dat cognitieve prestaties en leerprestaties kan verbeteren. In het consortium rondom NeurolabNL, werkplaats voor hersen-, cognitieve- en gedragsonderzoek, zijn de partners de Radboud Universiteit Nijmegen, de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden. Verder participeert het Welten-instituut in Digitale Samenleving, een onderzoeksprogramma van alle Nederlandse universiteiten dat gefaciliteerd wordt door de VSNU. Binnen het samenwerkingsverband Educatieve Agenda Limburg werkt het Welten-instituut samen met de Universiteit Maastricht, Fontys Hogeschool, Zuyd Hogeschool, instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs en schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs. Binnen de Educatieve Agenda Limburg coördineert het instituut het thema Altijd een goede leraar voor de klas. Het Welten-instituut werkt verder samen met het Expertisecentrum Beroepsonderwijs aan het project Op weg naar professionele organisaties in het mbo. Een ontwikkelingsgerichte benadering. Partners in het project Viewbrics zijn Sint-Janscollege, Grotius College, Niekée Roermond, Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs en Regional Centre of Expertise on Education for Sustainable Development Rhine-Meuse. Binnen het Wiebelkinderen Onderzoek naar Betere Breinprestaties en LeerEffecten (WOBBLE) zijn de partners onder andere de Onderwijsstichting Movare, (basis)scholen en Ergotherapie Midden-Limburg.

Provinciaal en regionaal

Business Intelligence & Smart Services Institute

De Open Universiteit, Universiteit Maastricht en Zuyd Hogeschool bundelen sinds 2015 hun kennis over 'business intelligence' en 'smart services' in het expertisecentrum Business Intelligence & Smart Services (BISS). Het BISS Institute vormde ook in 2018 het wetenschappelijke 'hart' van de Brightlands Smart Services Campus en draagt middels onderzoek in de relevante expertisegebieden bij aan realisatie van de ambities van het campus-ecosysteem.

Het Campus Management and Development introduceerde voor de Brightlands Smart Services Campus een businessplan 2.0, in samenwerking met aandeelhouders APG, Maastricht University en de Provincie Limburg.

In 2018 werd gewerkt aan een transitiedocument. Uitvoering daarvan was eind 2018 nagenoeg voltooid. BISS 1.0 werd in het verslagjaar opgeheven. De lopende projecten werden onder de drie nieuwe partijen verdeeld naar rato van inzet van specialistisch personeel. In 2019 vindt een doorstart plaats in drie afzonderlijke instituten. De Open universiteit gaat door in het Center for Actionable Research of Open University (CAROU) op de campus in Heerlen. Universiteit Maastricht gaat in 2019 door in BISS 2.0, en Zuyd Hogeschool in Zuyd. Subsidie en geldstromen worden van elkaar gescheiden en afzonderlijk aangevraagd bij de Provincie Limburg. De drie kennisinstellingen blijven streven naar samenwerking.

Neimed: Limburgs kenniscentrum demografische transitie

In samenwerking met Zuyd Hogeschool en Universiteit Maastricht participeert de Open Universiteit in het Nederlands expertise- en innovatiecentrum maatschappelijke effecten demografische krimp (Neimed). Het is een onafhankelijk sociaaleconomisch kenniscentrum. Neimed vormt een kennisknooppunt dat gericht is op structurele kennisbundeling, kennisontwikkeling en kennisdeling ter bevordering van sociaaleconomische veerkracht van Limburg in een demografische transitie. Financiële steun krijgt Neimed onder meer van de Provincie Limburg. Dit instituut bestudeert de regionale aspecten van vraagstukken in de domeinen economie, arbeidsmarkt, samenlevingsopbouw, openbaar bestuur, onderwijs en fysiek gebouwde omgeving. Die domeinen komen in Neimed bijeen, en worden belicht en uitgedragen vanuit wetenschappelijk, maatschappelijk en bestuurlijk perspectief. Neimed vervult zijn rol in verschillende programma's en projecten, waaronder de

leerstoel Demografische transitie, menselijk kapitaal en werkgelegenheid (Universiteit Maastricht) en de lectoraten Employability en Demografische transitie (Zuyd Hogeschool). Neimed heeft zich gepositioneerd als instituut voor hedendaagse discussies en formulering van ideeën over sociaaleconomische ontwikkelingen in de context van demografische transitie. Publicaties zoals 'Zwischenstadt Parkstad', 'Nieuw Vocabulaire', 'De Antistad. Pionier van kleiner groeien', 'REALLABOR: de ont-groeiende stad' en 'Nieuwkomers', dragen in belangrijke mate bij aan de toonaangevende positie. De vraag aan Neimed ontwikkelt zich steeds meer in de richting van monitoring en/of duiding van maatschappelijke ontwikkelingen en de vertaling van statistische data, zodat die bruikbaar zijn voor beleid. Ook in 2018 werkte dit centrum aan verdere versterking van netwerkrelaties in Nederland en Europa. Het ontwikkel- en onderzoeksproject Gebrookerbos, gestart in 2016, staat in binnen- en buitenland in de schijnwerpers als 'good practice' en is uitgegroeid tot het grootste project van Neimed. Bijdragen aan het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM van de Universiteit Maastricht, en de landelijke Wetenschappelijke Reflectiegroep Bevolkingsdaling krijgen brede waardering en worden als zeer relevant gezien. In het verslagjaar werd de 10^e Neimed Krimplezing gehouden, in samenwerking met Cultura Nova. Neimed zal zich komende jaren richten op de thema's Randland Limburg, De ont-groeiende stad en regio, Arbeidsmarkt en employability, Grensverlagende samenwerking en Sociale innovatie.

5 Sociale paragraaf

Organisatie

Aantal medewerkers

	2018	2017
WP (exclusief onbezoldigde en bijzondere hoogleraren)	364 (300 fte's)	333 (273 fte's)
OBP	307 (262 fte's)	301 (255 fte's)
totaal	671 (562 fte's)	634 (528 fte's)
afgeronde verhouding WP versus OBP	53% WP/ 47% OBP	52% WP/ 48% OBP

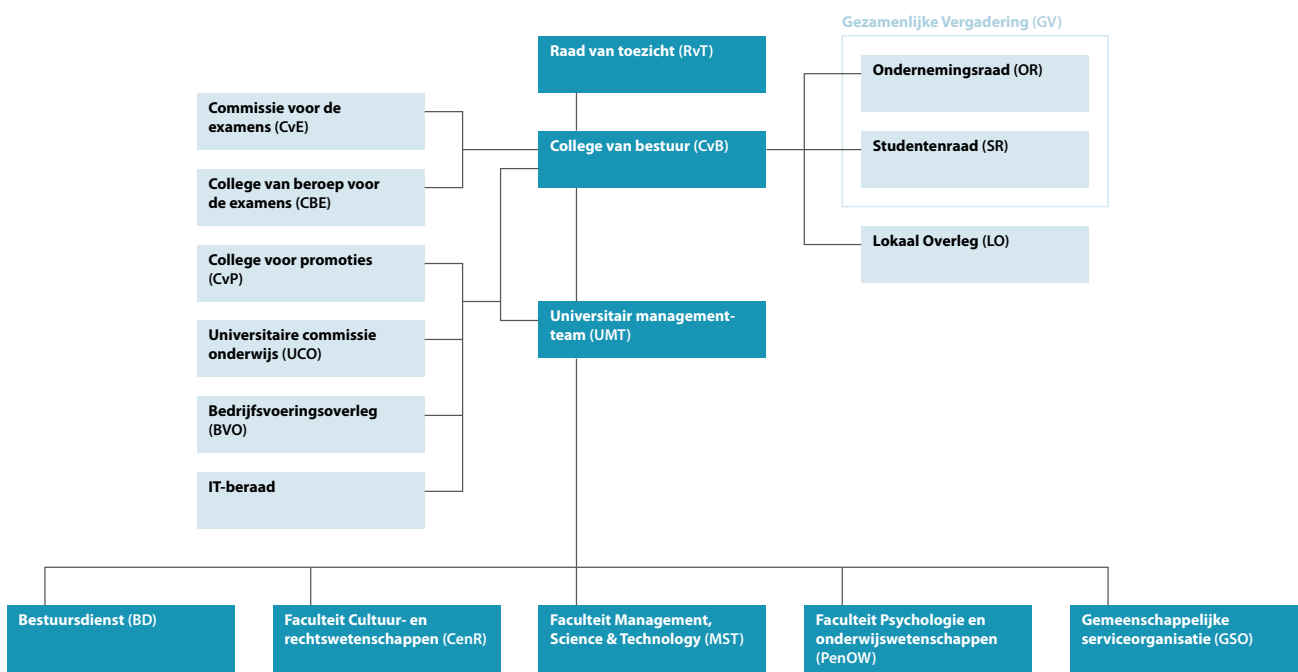
Ziekteverzuim

	2018	2017
ziekteverzuimpercentage exclusief zwangerschap	3,86%*	4,50%**
gemiddelde meldingsfrequentie	0,97	0,89

* Dit is hoger dan de Verbaannorm 2018 (3,39%). De Verbaannorm geeft een indicatie van het haalbare ziekteverzuimniveau in een organisatie, afgezet tegen het ingeschatte haalbare verzuim in heel Nederland.

** Dit is hoger dan de Verbaannorm 2016 (3,40%).

Organisatiemodel

HRM

Instream medewerkers

	2018	2017
WP	54 (43 fte's)	51 (37 fte's)
OBP	27 (22 fte's)	18 (13 fte's)
totaal	81 (65 fte's)	69 (50 fte's)

Uitstroom medewerkers

	2018	2017
WP	24 (18 fte's)	29 (22 fte's)
OBP	19 (15 fte's)	16 (12 fte's)
totaal	43 (33 fte's)	45 (34 fte's)

Naar aanleiding van de uitkomsten van het medewerkers onderzoek (eind 2017) werden begin 2018 de resultaten besproken binnen de faculteiten en diensten tot op (sub)afdelingsniveau en teamniveau. Tijdens die besprekingen werden medewerkers uitgenodigd verbeterpunten en trojspunten te benoemen voor hun team of afdeling. Medewerkers werd eveneens gevraagd mogelijke verbetermaatregelen te identificeren, gericht op beheersing en oplossing van de ervaren problemen. Ook op instellingsniveau werden behoud- en verbeterpunten geformuleerd.

De Open Universiteit introduceerde begin 2018 het leer- en loopbaanportaal yOUdevelop. Het is een belangrijk online-instrument dat de mogelijkheid biedt verdere invulling te geven aan loopbaanontwikkeling, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid. Om dat te stimuleren, trok de instelling tijdelijk een extra loopbaanadviseur aan. In het najaar van 2018 stelde de Open Universiteit een plan van aanpak en een evenementenkalender op. Medewerkers en management worden in 2019 via allerlei kanalen geattendeerd en gestimuleerd om te werken aan hun ontwikkeling, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid.

In samenwerking met het Lokaal Overleg maakte de Open Universiteit in voorjaar 2018 een plan van aanpak voor beheersing van de werkdruk. Dit plan vloeit voort uit de cao-afspraken over beheersing en oplossing van werkdrukproblemen. Om werkdruk te beheersen dan wel te voorkomen, streeft de Open Universiteit naar een integrale aanpak op drie niveaus: organisatie, faculteiten/diensten en individu. Ten behoeve van verdere uitwerking en van voortgang overlegde de afdeling HRM periodiek met faculteiten en diensten, de Ondernemingsraad en het Lokaal Overleg. Eind oktober 2018 werden de werkdrukplannen van faculteiten/diensten besproken in het Universitair managementteam.

In 2019 worden de plannen besproken met een vertegenwoordiging van de Gezamenlijke Vergadering en het Lokaal Overleg.

Als gevolg van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra), waarvan inwerkingtreding is gepland op 1 januari 2020, gaan medewerkers van openbare universiteiten onder het arbeidsrecht van het Burgerlijk Wetboek vallen. Nu vallen zij nog onder het ambtenarenrecht. De Open Universiteit is vertegenwoordigd in de stuur- en werkgroep die de VSNU medio 2018 instelde om de invoering voor te bereiden.

In de zomer van 2018 startte de Open Universiteit met voorbereiding van de HRM-beleidsnotitie 2018-2022. De instelling streeft ernaar begin 2019 tot een definitieve HRM-beleidsnotitie te komen. De speerpunten voor 2018-2022 zijn strategische personeelsplanning, leiderschap, ontwikkeling en werkdruk.

In 2016 voerde de Open Universiteit de functie studieadviseur in. Die invoering werd in 2018 geëvalueerd, waarna de instelling besloot deze functie structureel in te vullen. In de zomer van 2017 startte de Open Universiteit een pilot waarin onderwijsadviseurs van de Gemeenschappelijke serviceorganisatie als studieadviseur functioneel gepositioneerd worden in de faculteiten. In het verslagjaar nam de instelling het besluit deze onderwijsadviseurs structureel als studieadviseur in de faculteiten te plaatsen.

Eind 2018 verscheen de 'Monitor Vrouwelijke Hoogleraren 2018' van het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren. Daaruit blijkt dat de Open Universiteit het hoogste aandeel vrouwelijke hoogleraren heeft van alle Nederlandse universiteiten; zie onderstaande tabel. De Open Universiteit wil het percentage vrouwelijke hoogleraren verhogen tot 35 in 2020.

	2018	2017
Open Universiteit	30,1%	29,1%
landelijk gemiddelde	20,9%	19,3%

Inzake uitvoering van het Instellingsplan 2018-2022 kwam het College van bestuur in 2018 tot de conclusie dat het noodzakelijk is de organisatie op onderdelen aan te passen. Het gaat om veranderingen die nodig zijn voor, en passen bij de groeistrategie van de Open Universiteit. De organisatiewijzigingen worden behandeld als een reorganisatie. Deze vindt in 2019 plaats. Daarbij wordt het basisconcept voor de organisatiestructuur in nauw overleg tussen het College van bestuur en de organisatie uitgewerkt en geconcretiseerd. De reorganisatie heeft geen bezuinigingsdoelstelling en is niet gericht op het schrappen van arbeidsplaatsen.

Vertrouwenspersonen ongewenste omgangsvormen

Conform de Arbeidsomstandighedenwet heeft de Open Universiteit als werkgever de verantwoordelijkheid ongewenst gedrag te voorkomen en daarvoor een beleid te hebben. De Open Universiteit had ook in 2018 een adequaat opvangsysteem; er waren drie vertrouwenspersonen. Zij adviseerden en ondersteunden medewerkers en studenten die geconfronteerd werden met ongewenste omgangsvormen, ongelijke behandeling en/of andere misstanden. Hoeveel medewerkers en studenten contact opnamen met een van de vertrouwenspersonen staat in onderstaande tabel.

	2018	2017
medewerkers	23	15
studenten	13	7
totaal	36*	22

* Er is geen aanwijsbare problematiek of gebeurtenis die de stijging verklaart.

UITR
ETUIGSCH

 Open Universiteit
www.uv.nl

6 Financiën

Financiële gegevens

Balanspositie ultimo 2018

In de initiële begroting is een resultaat van € 1,2 miljoen positief voorzien. De realisatie kwam iets hoger uit met een resultaat van € 1,9 miljoen positief. Dit resultaat past in de reeks positieve resultaten van de afgelopen jaren en draagt bij aan de gewenste verdere verbetering van de vermogenspositie van de Open Universiteit, richting het gemiddelde van de Nederlandse universiteiten.

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018

Bedragen maal € 1.000

Baten	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
rijksbijdrage OCW	45.529	43.530	43.076
overige overheidsbijdragen en subsidies	26	-	-
cursus-, les- en examengelden	16.787	18.255	17.047
baten werk in opdracht van derden	4.116	3.309	3.648
overige baten	1.215	1.060	1.326
totaal baten	67.673	66.154	65.097
Lasten			
personele lasten	48.959	48.117	45.258
afschrijvingen	1.917	2.035	2.151
huisvestingslasten	2.593	2.401	2.518
overige lasten	12.332	12.397	11.374
totaal lasten	65.801	64.950	61.301
saldo baten en lasten	1.872	1.204	3.796
financiële baten en lasten	2	-	5
resultaat	1.874	1.204	3.801

Opbouw resultaatontwikkeling 2018

Bedragen maal € 1.000

omschrijving	realisatie 2018	prognose 2018	initiële begroting 2018	realisatie 2017
operationeel resultaat	3.233	3.065	1.789	2.489
financiële baten/lasten	2	0	0	5
	3.235	3.065	1.789	2.494
mutatie voorzieningen				
transitievergoeding	-/- 479			
wachtgeldvoorziening	-/- 610	-/- 9	-/- 386	-/- 348
reorganisatievoorziening	513			575
voorziening faculteit Management, Science & Technology	114			71
eigen risico WAO	-/- 650			-/- 396
jubileumgratificatie	-/- 280	-/- 199	-/- 199	-/- 229
	-/- 1.392	-/- 208	-/- 585	-/- 327
niet opgenomen verlof	142	PM	0	-/- 162
voorziening voorraad/prijs- en hoeveelheidsverschil	174	PM	0	353
dubieuze debiteuren	-/- 65	PM	0	-/- 24
baten/lasten mutatie	-/-360	PM	0	990
bijdrage OCW reorganisatie 2011-2013	141	134	0	477
netto resultaat geconsolideerd	1.874	2.991	1.204	3.801

Ten opzichte van de begroting 2018 stegen de baten met ruim € 1,5 miljoen en de lasten met een kleine € 0,9 miljoen. Dit leidde tot positieve bijstelling van het jaarresultaat met afgerond € 0,7 miljoen ten opzichte van het geraamde overschot van € 1,2 miljoen. De hogere baten van ruim € 1,5 miljoen zijn verdeeld over de rijksbijdrage (€ 2 miljoen), cursusgelden (-/- € 1,5 miljoen), werken voor derden (plus € 0,8 miljoen) en overige baten (plus € 0,2 miljoen). De lastenstijging van (afgerond) € 0,9 miljoen wordt vrijwel volledig verklaard door hogere personele lasten (€ 0,8 miljoen), voornamelijk samenhangend met de cao- en premieontwikkeling. Afschrijvingen, huisvestingslasten en overige lasten vertonen kleine afwijkingen ten opzichte van de begroting en hebben per saldo een neutraal effect op het netto jaarresultaat. Een uitgebreide toelichting staat in de jaarrekening. De verbetering van het resultaat 2018 heeft een gunstig effect op de financiële ratio's van de Open Universiteit. De solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal) steeg hierdoor van 35% ultimo 2017 naar circa 39% eind 2018.

Overzicht ontwikkeling kengetallen

kengetal	2018	2017
solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	0,39	0,35
current ratio (vlottende activa/vlottende passiva)	1,60	1,46
rentabiliteit (resultaat/ totale baten + rentebaten)	2,8%	5,8%
% personele lasten van de totale lasten	74,4%	73,8%
% rijksbijdrage van de totale baten	67,3%	66,2%

Een nadere toelichting staat in de jaarrekening 2018.

Inzet studievoorschotmiddelen 2018 (M€ 0,6)

De Open Universiteit rapporteerde over de jaren 2015-2017 over de inzet van voorinvesteringen, vooruitlopend op het beschikbaar komen van de studievoorschotmiddelen. Dankzij het vooruitzicht op studievoorschotmiddelen kan de instelling versneld middelen en capaciteit vrijmaken voor verbetering van de onderwijskwaliteit. Zonder deze middelen zou de investering minder robuust zijn geweest. Ook in 2018 zijn de ingezette lijnen 2015-2017 voortgezet. In de hoofdlijnen van de begroting 2018, waarover overeenstemming werd bereikt met de medezeggenschap, staat dat faculteiten inclusief studievoorschotmiddelen bijna M€ 1,1 extra krijgen voor onderwijs en onderzoek. Deze extra middelen zijn mede bestemd voor effectuering van afspraken over de studievoorschotmiddelen. Die afspraken betreffen realisatie van gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs in het laatste bachelorjaar, verdere optimalisering van het onderwijsmateriaal conform gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs en doorontwikkeling van de digitale leeromgeving yOUlearn. De Open Universiteit bestrijdt hiermee ook de stijgende werkdruk die ontstaat door intensievere onderwijsbegeleiding. Deze kwaliteitsimpulsen zijn in overleg met de medezeggenschap voortgezet en gerealiseerd. De inrichting van de financiële administratie in 2018 laat niet toe op deelniveau te rapporteren over besteding van de studievoorschotmiddelen. De beoogde activiteiten zijn uitgevoerd, zoals ontwikkeling van een gratis proefcursus voor nieuwe studenten, focusprogramma's, verbetering van studentinformatie en kwaliteitsmanagementinformatie, en extra capaciteit voor studieadviesing. Vanaf 2019 is de administratie dusdanig ingericht, dat uitgaven in het kader van de studievoorschotmiddelen per project of activiteit te volgen zijn, en hierover wordt gerapporteerd.

Financiële instrumenten, marktrisico's en risicobeheersing

De Open Universiteit was ook in 2018 voornamelijk actief in Nederland en liep geen significante valutarisico's. Er werd in het verslagjaar niet belegd in effecten, waardoor de instelling geen prijsrisico's liep. De instelling loopt onvermijdelijk een renterisico over rentedragende vorderingen (liquide middelen). Het renteresultaat werd in overleg met de huisbankier geoptimaliseerd. Door spreiding van banktegoeden waren de risico's in 2018 beperkt en voorkwam de instelling dat een negatieve creditrente in rekening zou worden gebracht. De Open Universiteit had in het

verslagjaar geen vastrentende vorderingen of financiële derivaten. Er werd in 2018 geen gebruik gemaakt van bancaire kredietfaciliteiten.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden en dergelijke benadert de boekwaarde daarvan.

Financiële analyse

Risicoparagraaf

Risicomanagement, governance en control zijn begrippen die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Ze zijn gericht op realisatie van de doelen die omschreven worden in het Instellingsplan 2018-2022, benutten van kansen en voorkomen van tegenvallers. De Open Universiteit ziet risicomanagement als een proces waarin risico's onderkend worden en de bewuste keuze om er al dan niet iets aan te doen. Effectief risicomanagement houdt in, dat er een afgewogen balans is tussen de impact van de onderkende risico's en de beheersmaatregelen die getroffen worden. De Open Universiteit kent geen verbijzonderd risicomanagement. Het reguliere risicomanagement is belegd in de lijn. Decanen en directeurs zijn de eerst verantwoordelijken voor het managen van risico's in de reguliere bedrijfsvoering. Periodiek wordt een rapportage opgesteld en besproken met het management dat verantwoordelijk is voor operationele risico's. Doel voor 2019 is, dat risicomanagement meer in relatie komt te staan tot de strategie. Daardoor kan risicomanagement beter bijdragen aan realisatie van de strategie. Risicomanagement is geen doel op zich. Daarom startte de Open Universiteit met betere inbedding van risicomanagement in de planning en control cyclus. De informatievoorziening rond identificatie en monitoring is op dit moment nog te operationeel van aard. Er wordt gewerkt aan verbreding en meer structuur. Op deze wijze kunnen risico's ook meer dan nu met elkaar in verband worden gebracht. In 2019 werkt de Open Universiteit verder aan betere inbedding, waarbij zij ernaar streeft dat het in 2020 integraal onderdeel is van de planning en control cyclus. Ook het Auditjaarplan wordt steeds meer geënt op risicoanalyses.

Het College van bestuur is verantwoordelijk voor de bewaking van het totale, integrale resultaat en het stellen van kaders waarin medewerkers en managers opereren. Hiertoe beschikt het College over

verschillende instrumenten. Het gaat onder meer om het Instellingsplan 2018-2022, doorvertaling van strategische doelen in jaarplannen van eenheden en in afspraken met eenheden, het Bestuurs- en beheersreglement waarin de bevoegdheden zijn vastgelegd, de Regeling nevenwerkzaamheden die regels bevat voor openbaarmaking van potentiële belangenverstrengeling van medewerkers, de Integriteitscode, een begrotingscyclus die bestaat uit een kaderstelling, begrotingsplannen en een instellingsbegroting, een bottom-up gevoed stelsel van regelmatige rapportages aan het College van bestuur over financiële en niet-financiële feiten, inclusief op afgesproken tijdstippen een eindejaarsprognose, en periodiek bilateraal overleg tussen het College van bestuur en organisatieonderdelen.

De financiële positie van de Open Universiteit werd in 2018 verder verbeterd. De solvabiliteit van de Open Universiteit bevond zich in dat jaar met circa 39% nog wel onder het gemiddelde van de conventionele Nederlandse universiteiten, dat circa 50% bedraagt. De risicopositie van de Open Universiteit is niet een-op-een vergelijkbaar met die van de andere universiteiten, mede door het ontbreken van omvangrijk vastgoed. In het basisscenario uit de meerjarenramingen groeit de solvabiliteit (eigen vermogen/totaal passiva) naar circa 44% in 2023. Hierbij is rekening gehouden met een meerjarige ruimte voor strategische initiatieven van ruim € 1,8 miljoen op jaarbasis. Dat bedrag is fractioneel hoger dan het bedrag uit de meerjarenraming van vorig jaar (€ 1,5 miljoen). Deze financiële ruimte voor strategische initiatieven is van groot belang voor realisatie van de ambitie die omschreven wordt in het Instellingsplan 2018-2022, hetgeen op zijn beurt weer van belang is voor een blijvend gezonde positie. In financiële zin gaat de Open Universiteit behoedzaam om met groeikansen en zij houdt waar mogelijk rekening met toekomstige risico's, bijvoorbeeld in de meerjarenbegroting als het gaat om het risico van doelmatigheidskorting.

De twee belangrijkste risico's voor handhaving en verbetering van de financiële positie zijn de ontwikkeling van de rijksbekostiging en de ontwikkeling van eigen onderwijsinkomsten. Wat betreft de rijksbegroting kan vastgesteld worden dat de begroting van het ministerie van OCW oplopende tekorten meldt, met daaraan gekoppeld mogelijke doelmatigheidskortingen voor het hoger onderwijs. Daarnaast is een onderzoek gaande naar mogelijke herverdeling binnen het hoger onderwijs ten gunste van bèta-onderwijs. In dit verband brengt de Open Universiteit haar bijzondere positie in het hoger onderwijs en haar kwetsbare financiële positie onder de aandacht van alle stake-

holders binnen deze beleidsprocessen. Inzake de ontwikkeling van eigen onderwijsinkomsten is de constatering dat afgelopen jaren het niveau stabiel dan wel licht stijgend was. De ambitie is sterkere groei van bachelor- en masteronderwijs en contractonderwijs. De Open Universiteit werkt aan het vervullen van randvoorwaarden voor realisatie van haar groeiambitie. Dat doet zij onder andere door een strikte organisatorische scheiding van de verantwoordelijkheid voor bachelor- en masteronderwijs en de verantwoordelijkheid voor contractonderwijs.

Minstens even belangrijk voor de Open Universiteit is het oordeel over de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Van belang zijn de visitaties van onderwijs en onderzoek, die erop gericht zijn vast te stellen of voldaan wordt aan de vereiste wetenschappelijke kwalificaties en maatstaven. Accreditatie, zoals tot nu toe is gebeurd, is cruciaal en toont aan dat de Open Universiteit haar kwalificaties op orde heeft. Haar kwaliteitszorg is en wordt verder ingebed in de planning en control cyclus. In 2020 zal een instellingstoets kwaliteitszorg plaatsvinden. Uit die toets moet blijken of het kwaliteitszorgsysteem in de Open Universiteit als totaal functioneert en of haar cultuur duurzame kwaliteit heeft. Indien het visitatiepanel een positief oordeel geeft, dan bevestigt dit het vertrouwen in de Open Universiteit. In 2019 vindt voorbereiding plaats van de instellingstoets kwaliteitszorg. Ook werkdrukbeheersing heeft een gelijkwaardige prioriteit voor groei en kwaliteit. Een goed werkklimaat voor medewerkers is een must. Daarom blijft de Open Universiteit investeren in de ontwikkeling van haar medewerkers en treft waar nodig maatregelen om de werkdruk te beheersen. In 2018 werden per organisatie-onderdeel werkdrukplannen opgesteld, in afstemming met de medezeggenschap en de vakorganisaties.

Aandachtspunten en risico's

Met ondersteuning van een externe partij werd in 2018 een risk-assessment georganiseerd van de aandachtspunten die van belang zijn voor realisatie van de strategische doelen die vermeld worden in het Instellingsplan 2018-2022. De Open Universiteit organiseerde samen met deze externe partij meerdere sessies waaraan een brede samenstelling van het personeel deelnam. De resultaten van die gesprekken werden besproken in het Universitair managementteam en dragen bij aan beter inzicht in de sterke en zwakke kanten van de Open Universiteit en hoe zij daarop het best kan inspelen. Hieronder staan de signaleerde aandachtspunten en risico's en de maatregelen die inmiddels getroffen zijn.

Te beperkt onderwijsaanbod

De Open Universiteit heeft voor realisatie van de groei initiatieven genomen om het huidige aanbod te verbreden met open bachelor- en focusprogramma's en te onderzoeken of verbreding buiten het huidige aanbod mogelijk is. Hierbij wordt gedacht aan een opleiding Gezondheidswetenschappen en opleidingsprogramma's voor docenten. Daarnaast wordt, voorlopig in de vorm van een programma, passend contractonderwijs ontwikkeld, onder meer voor de 'markt' van een leven lang ontwikkelen.

Te weinig executiekracht

De executieve kracht wordt vergroot door organisatieaanpassingen met betrekking tot de facultaire structuur, multidisciplinair onderzoek en de ondersteunende diensten. Hierbij komen ook aspecten van leiderschapstijlen, competentieontwikkeling, strategisch personeelsbeleid en beheersing van de werkdruk aan de orde.

Nieuwe centra komen niet van de grond

Om de werkdruk in faculteiten te verminderen en verspreid aanwezige krachten te bundelen, realiseerde de Open Universiteit in 2018 in programmavorm een centrum voor niet-bekostigd onderwijs en een expertise-, productie- en innovatiecentrum. Voor realisatie van de voortgang werden trekkers benoemd die de plannen verder uitwerken en implementeren. De Open Universiteit verwierf bij de Provincie Limburg subsidie, waarmee de centra voor een deel bekostigd kunnen worden.

Kwaliteit van onderwijs en onderzoek lijden onder druk om te groeien, onderzoek lijdt onder accent op groei van onderwijs, tweede en derde geldstroom drogen op, geringe impact

Cruciaal voor de Open Universiteit is beoordeling van de kwaliteit van haar onderwijs en onderzoek. Kwaliteitszorg is daarom een hoogste orde-prioriteit. Visitaties daarvan zijn succesvol doorlopen. Studenten hadden afgelopen jaren hoge waardering voor het onderwijs van de Open Universiteit, blijktens de resultaten van de Nationale Studenten Enquête. Voor multidisciplinair onderzoek heeft de Open Universiteit een structureel stimuleringsbudget.

Beperkte financiële slagkracht

In de afgelopen jaren verbeterde de financiële conditie van de Open Universiteit. Maar afgezet tegen de investeringsbehoefte blijft de financiële conditie kwetsbaar, waarbij de onzekere overheidsbekostiging meegewogen moet worden. Met name groei moet zorgen voor meer financiële armslag en slagkracht.

Hiervoor is binnen een behoedzaam begrotingsbeleid jaarlijks ruimte voor ondersteuning van groei-initiatieven. Ook als de Open Universiteit er niet direct in slaagt haar groeiambitie te realiseren, loopt zij geen risico's die de solvabiliteit significant kunnen verlagen en zodoende haar voortbestaan kunnen raken.

Onvoldoende vermogen it als strategische factor op te bouwen

De Open Universiteit zet met extra budgetruimte sterk in op it. Voor onderwijsinnovatie die aan it gekoppeld is, startte in 2018 een speciaal programma expertise-, productie- en innovatiecentrum. Voor planmatige verbetering van it werd een interim-directeur aangehouden die langs de lijnen it-masterplan, it-governance en -processen, en it-organisatie een integraal plan opstelde. In 2019 wordt dit plan vastgesteld en geïmplementeerd.

Basis nog onvoldoende op orde

Aandachtspunten in 2018 waren: de kwaliteit van managementinformatie; rechtmatigheid; subsidie- en beleidsverantwoording; fiscaal correcte afhandeling; fraude; naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming; cybercrime; cijfermanipulatie bij tentaminering; oneigenlijk ingrijpen bij inschrijvingen en vrijstellingen; misbruik van persoonsgegevens of onderzoekdata; manipulatie van onderzoek en niet toegestane nevenwerkzaamheden van wetenschappers. Aan al deze punten besteedde de Open Universiteit in 2018 aandacht en waar nodig werden zaken verbeterd. Dit is overigens een constant proces. Voor de naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming, voor privacy en voor cybersecurity werd onder meer additionele capaciteit aangetrokken.

Werkkapitaal en financieringsbehoefte

Het werkkapitaal bedroeg ultimo 2018 € 10,9 miljoen (€ 8,7 miljoen ultimo 2017). In 2018 vonden geen externe financieringsactiviteiten plaats en werden ook geen middelen belegd in niet-direct opeisbare middelen zoals effecten en deposito's. Zoals blijkt uit de meerjarenbegroting in de Continuïteitsparagraaf, zullen ook de komende jaren in beginsel geen externe financieringsactiviteiten plaatsvinden. Voor wat betreft de investeringen en de verwachte toekomstige investeringen wordt aangesloten op het meerjarig onderhoudsplan dat wordt opgesteld in samenwerking met een externe adviseur. Het investeringsbeleid c.q. de activeringsgrenzen en afschrijvingstermijnen zijn nader toegelicht in de jaarrekening. De komende jaren worden geen majeure investeringen verwacht.

Treasury

Beleid, taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in het Treasurystatuut, dat gebaseerd is op de Regeling beleggen, lenen en derivaten van het ministerie van OCW. Bij de Open Universiteit is financieel risicobeheer het primaire treasurydoel. Het secundaire doel is een goed renteresultaat behalen. Dat leverde door de zeer lage rentestand vrijwel geen rendement op, maar door een alert dagelijks liquiditeitenbeheer was de score van de Open Universiteit in 2018 goed. Voorkomen werd dat zij geconfronteerd zou worden met negatieve rentepercentages, waardoor feitelijk betaald zou moeten worden voor het aanhouden van banktegoeden. Er is de komende jaren ruimte voor investeringen, waarvoor geen bancaire kredieten afgesloten hoeven te worden. De Open Universiteit had in 2018 geen beleggingen en bijzondere risicoafdekking was niet nodig.

Aanwezigheid en werking interne risicobeheersings- en controlesystemen

De Open Universiteit heeft een risicobeheersings- en controlesysteem dat afgestemd is op de belangrijkste geïdentificeerde risico's. Daarbij houdt de instelling rekening met de bevindingen en aanbevelingen van de externe accountant uit de managementletter. Die wordt door het College van bestuur besproken met de externe accountant en de Raad van toezicht. Indien vereist, nodigt de Raad van toezicht de accountant uit voor toelichting en dialoog. De geïdentificeerde risico's werden in 2018 verwerkt in een Monitor riskmanagement die medio 2018 onderwerp van gesprek was in het College van bestuur en het Universitair managementteam. De uitkomsten van deze besprekingen en de daaraan gekoppelde actiepunten werden met medewerkers besproken. Daarbij was ook het Bedrijfsvoeringsoverleg betrokken. Over relevante onderwerpen die de Open Universiteit als geheel raakten, verschenen in 2018 berichten op intranet. Die betreffen de Algemene verordening gegevensbescherming en privacy. Tevens werd in 2018 een risico-assessment georganiseerd. Dit alles droeg in het verslagjaar bij aan vergroting van het bewustzijn en de dialoog over risico's waarop de Open Universiteit zo goed mogelijk moet inspelen. Een en ander versterkt in de organisatie het draagvlak voor risicomangement. De risicomonitor wordt in 2019 aangepast, zodat er meer aandacht komt voor de belangrijkste risico's. Rangschikking op basis van kans en impact draagt hieraan bij. Datzelfde geldt voor benoeming van een manager die zorgt voor tijdige opvolging van, en rapportage over actiepunten ter beheersing van risico's. Daaraan heeft het in 2018 ten dele ontbroken. De focus was in dat jaar nog

onvoldoende scherp. De Open Universiteit is voornemens bewaking van voortgang van operationele risico's op te dragen aan het Bedrijfsvoeringsoverleg. College van bestuur en Universitair managementteam bespreken tweemaal per jaar strategische en tactische risico's. Over de uitkomsten wordt gerapporteerd aan de Raad van toezicht. Op het gebied van risicomangement is ook de interne auditor actief.

Begroting 2019

De door de Raad van toezicht goedgekeurde begroting 2019 toont een nulresultaat. De collegegeldtarieven worden in 2019 niet verhoogd. Dat is het derde jaar op rij, waardoor er sprake is van een significante reële daling van de collegegeldtarieven. De effecten van deze nul-indexatie vangt de Open Universiteit op binnen het totaal van de begroting 2019 en volgende jaren.

Declaraties leden College van bestuur

In overeenstemming met de declaratieregeling CvB-leden Nederlandse universiteiten is onderstaand overzicht opgesteld.

Overzicht declaraties bestuurders verslagjaar 2018 (bedragen in euro's)

	mr. Arent van der Feltz	prof. mr. Anja Oskamp
representatiekosten*	2.591	2.434
reiskosten binnenland	6.201	6.835
reiskosten buitenland	548	3.385
overige kosten	-	-
totaal	9.340	12.654

* Onder de representatiekosten is de vaste onkostenvergoeding van 2.400 euro per jaar opgenomen. Deze onkostenvergoeding wordt uitbetaald via het salaris.

Juridische structuur

De Open Universiteit is een publiekrechtelijke rechtspersoon, statutair gevestigd te Heerlen. De Open Universiteit heeft de volgende belangen in andere maatschappijen.

	aandeel in geplaatst kapitaal
OU Holding BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Diensten BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Deelnemingen BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV, Heerlen	100%
Lex BV, Heerlen	100%

Hoger Onderwijs Voor Ouderen Limburg

Met de financiële bijdrage van de Provincie Limburg kon HOVO (Hoger Onderwijs Voor Ouderen) Limburg als zelfstandige stichting een doorstart maken en kon gestart worden met het nieuwe cursusjaar 2018-2019. Afspraak tussen Provincie Limburg, Open Universiteit en HOVO Limburg is, dat voor de lange termijn gewerkt wordt aan een duurzame toekomst voor HOVO Limburg, waarbij vernieuwing een belangrijk uitgangspunt is. De Open Universiteit gaat HOVO Limburg ondersteunen bij vernieuwing van haar onderwijs. Aansluiting bij een instelling voor hoger onderwijs is voor HOVO nodig in verband met borging van de onderwijskwaliteit. Er zijn en worden hierbij conform overheidsbeleid geen publieke middelen ingezet.

Continuïteitsparagraaf

Het positieve financiële resultaat in 2018 heeft een gunstig effect op de financiële ratio's van de Open Universiteit. Deze liggen duidelijk boven de signaalwaarden die het ministerie van OCW hanteert; zie onderstaande tabel.

	indicator	kengetal 2018	kengetal 2017	signaleringswaarde ministerie van OCW
vermogensbeheer	solvabiliteit I eigen vermogen/totaal vermogen (balanstotaal)	39%	35%	n.v.t.
	solvabiliteit II eigen vermogen + voorzieningen/ totaal vermogen (balanstotaal)	56%	53%	< 30%
budgetbeheer	rentabiliteit resultaat/totale lasten	0,03	0,06	drie jaar < 0,00
	liquiditeit	1,60	1,46	< 0,50
	weerstandvermogen eigen vermogen/totale baten	0,24	0,22	< 0,05
	werkkapitaal vlottende activa – kort vreemd vermogen (vlottende passiva)	10,9 mio	8,7 mio	n.v.t.

Personele kengetallen in fte's

Opstelling van de tabel op pagina 46 vond plaats op basis van de volgende veronderstellingen. De groei van het wetenschappelijk personeel gerelateerd aan ontwikkeling onderwijsafzet bedraagt 80% voor bachelor- en masteronderwijs en 90% voor ander onderwijs. De groei van het ondersteunend personeel gerelateerd aan ontwikkeling onderwijsafzet bedraagt 60% voor bachelor- en masteronderwijs en ander onderwijs. De categorie management/directie blijft ongewijzigd.

Hiermee wordt een zo goed mogelijke indicatie gegeven van toekomstige formatieve ontwikkelingen. Deze ontwikkeling zal vanzelfsprekend van jaar op jaar worden geactualiseerd. Belangrijke voorwaarde is, dat de Open Universiteit in staat zal zijn op de gespannen arbeidsmarkt voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
management/directie	16	16	16	16	16	16
wetenschappelijk personeel	300	300	309	319	331	344
overig	246	254	262	271	280	291
totaal	562	570	587	606	627	651

De formatie groeide in 2018 ten opzichte van 2017.

Ook in de komende jaren wordt groei verwacht, mede in relatie tot de groeiambitie die omschreven staat in het Instellingsplan 2018-2022 en de plannen voor verdere verbetering van de onderwijskwaliteit die in de kwaliteitsafspraken 2019-2024 staan. Het accent van de formatiestijging ligt op het wetenschappelijk personeel. Maar er zal ook extra formatieve ruimte komen voor ondersteunend personeel teneinde de voorziene groei mogelijk te maken. In de prognose is geen rekening gehouden met toekomstige tweede- en derdegeldstroomprojecten en met de gevolgen van de reorganisatie.

Onderwijsdeelname in EC

Wat betreft de onderwijsdeelname in EC en de meerjarige extrapolatie is uitgegaan van twee veronderstellingen: het bachelor- en masteronderwijs groeit jaarlijks met 8% en ander onderwijs jaarlijks met 25%.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen	79.301	85.746	92.732	100.308	108.530	117.459
faculteit Management, Science & Technology	86.841	94.378	102.665	111.799	121.895	133.086
faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen	67.274	74.380	82.486	91.780	102.490	114.900
totaal	233.416	254.504	277.883	303.888	332.915	365.445

Verlies- en winstrekening: meerjarige ontwikkeling

De meerjarenbegroting bevat een doorrekening van de begroting 2019 gebaseerd op het scenario waarin het bachelor- en masteronderwijs jaarlijks groeit met 8% en ander onderwijs jaarlijks met 25%. Groei WP ten opzichte van EC/omzet: 80% (bachelor- en masteronderwijs) respectievelijk 90% (ander onderwijs). Groei OBP ten opzichte van EC/omzet: 60%. Eventuele hogere kosten als gevolg van de organisatiewijziging zijn niet verwerkt in deze meerjarenbegroting.

Bedragen maal € 1.000

	jaarrekening 2017 (geconsolideerd)	jaarrekening 2018 (geconsolideerd)	2019	2020	2021	2022	2023
rijksbijdragen	43.076	45.529	48.316	48.001	48.641	49.455	49.773
overige overheidsbijdragen/ subsidies	0	26	0	0	0	0	0
cursus-, les-, en examengelden	17.047	16.787	18.257	19.927	21.860	24.044	26.503
baten werk in opdracht van derden	3.648	4.116	2.584	2.724	2.777	2.833	2.891
overige baten	1.326	1.215	1.069	1.069	1.069	1.069	1.069
som der bedrijfsopbrengsten	65.097	67.673	70.226	71.721	74.347	77.401	80.236
personele lasten	45.258	48.959	52.082	52.984	54.831	57.178	59.477
afschrijvingen	2.151	1.917	1.955	2.069	2.228	2.263	2.211
huisvestingslasten	2.518	2.593	2.248	2.217	2.217	2.217	2.217
overige lasten	11.374	12.332	13.941	13.943	14.659	15.105	15.433
som der bedrijfskosten	61.301	65.801	70.226	71.213	73.935	76.763	79.338
bedrijfsresultaat	3.796	1.872	0	508	412	638	898
rentebaten	5	2	0	0	0	0	0
financiële baten en lasten	5	2	0	0	0	0	0
resultaat gewone bedrijfsuitoefening	3.801	1.874	0	508	412	638	898
buitengewoon resultaat	0	0	0	0	0	0	0
resultaat boekjaar	3.801	1.874	0	508	412	638	898

Balans: meerjarige ontwikkeling

Bedragen maal € 1.000

	jaarrekening 2017 (geconsolideerd)	jaarrekening 2018 (geconsolideerd)	2019	2020	2021	2022	2023
immateriële vaste activa	444	449	539	509	518	547	417
materiële vaste activa	12.099	11.486	11.790	11.703	11.390	10.816	10.012
totaal vaste activa	12.543	11.935	12.329	12.212	11.908	11.363	10.429
voorraden	953	896	896	896	896	896	896
vorderingen	5.526	5.783	5.783	5.783	5.783	5.783	5.783
liquide middelen	20.900	22.479	21.460	21.514	21.888	22.810	24.482
totaal vlottende activa	27.379	29.158	28.139	28.193	28.567	29.489	31.161
totaal activa	39.922	41.093	40.468	40.405	40.475	40.852	41.590
algemene reserve (publiek)	14.563	15.757	16.427	16.935	17.347	17.985	18.884
algemene reserve (privaat)	-408	-398	-398	-398	-398	-398	-398
bestemmingsreserve (publiek)	0	0	0	0	0	0	0
bestemmingsfonds (publiek)	0	670	0	0	0	0	0
eigen vermogen	14.155	16.029	16.029	16.537	16.649	17.587	18.486
voorzieningen	7.062	6.821	6.221	5.724	5.382	5.121	4.960
langlopende leningen	0	0	0	0	0	0	0
crediteuren	3.752	3.172	3.172	3.172	3.172	3.172	3.172
belastingen en sociale premies	2.882	3.074	3.074	3.074	3.074	3.074	3.074
vooruitontvangen cursusgelden	5.996	6.400	6.400	6.400	6.400	6.400	6.400
vooruitontvangen subsidies	2.139	1.719	1.719	1.719	1.719	1.719	1.719
OCW/EZ	145	153	74	0	0	0	0
overige overlopende passiva							
schulden	3.791	3.725	3.779	3.779	3.779	3.779	3.779
totaal vlottende passiva	18.705	18.243	18.218	18.144	18.144	18.144	18.144
totaal passiva	39.922	41.093	40.468	40.405	40.475	40.852	41.590

Solvabiliteit: meerjarige ontwikkeling

	jaarrekening 2017 (geconsolideerd)	jaarrekening 2018 (geconsolideerd)	2019	2020	2021	2022	2023
	35%	39%	40%	41%	42%	43%	44%

Eigen vermogen

Ultimo 2018 bedroeg het eigen vermogen € 16 miljoen. Verwacht wordt, dat het eigen vermogen komende jaren toeneemt door de positieve resultaten die in de jaren 2020-2023 worden voorzien. Ultimo 2023 verwacht de Open Universiteit een eigen vermogen van € 18,5 miljoen.

Financieringsstructuur

Op basis van de meerjarenbegroting blijkt, dat er geen externe financieringsactiviteiten noodzakelijk zijn. De cijfers tot en met 2023 zijn op basis van de huidige inzichten zo goed mogelijk begroot. In de Risico-

paragraaf in dit hoofdstuk staat informatie over financiële en andere risico's die de Open Universiteit nadrukkelijk monitort. Waar nodig leidt dit tot tussen-tijdse bijstellingen van het beleid.

Solvabiliteit

De solvabiliteit, gedefinieerd als eigen vermogen/ balanstotaal, nam door het resultaat 2018 toe en bedroeg ultimo 2018 39% (2017: 35%). De verwachting is, dat de solvabiliteit in 2023 verder zal stijgen tot 44%. Als de voorzieningen worden meegerekend (solvabiliteit II), dan is dit verhoudingspercentage ultimo 2018 56 (2017: 53%). De verwachting solvabiliteit II in 2023 is eveneens 56%.

Liquiditeit

De Open Universiteit volgt de liquiditeit nauwgezet door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Er vindt ook regelmatig overleg plaats met de huisbankier en de Open Universiteit wint op gezette tijden treasury-advies in. De liquiditeitspositie van de Open Universiteit was ultimo 2018 adequaat. Het banksaldo bedroeg ultimo 2018 € 22,5 miljoen (eind 2017: € 20,9 miljoen).

Voorzieningen

In 2018 daalde de post Voorzieningen per saldo licht, met € 241.000. Dat is een saldo van dotaties (afgerond € 2,7 miljoen), vrijval (afgerond € 1,3 miljoen) en onttrekkingen (afgerond € 1,6 miljoen). Met ingang van 2018 wordt besloten de verplichting voor transitievergoedingen vanwege de toenemende omvang geen onderdeel meer te laten uitmaken van de overige personele voorzieningen, maar hier een aparte voorziening voor te vormen. Hiervoor werd € 0,5 miljoen opgenomen, deel uitmakend van de € 2,7 miljoen aan dotaties. In de cao Nederlandse Universiteiten is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten die onvrijwillig uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak kunnen maken op een transitievergoeding. Dit vooruitlopend op invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie naar ander werk te vergemakkelijken. De Open Universiteit wil aansluiten bij de verwerkingswijze van de transitievergoeding door andere universiteiten.

Bedragen maal € 1.000

personeelsvoorzieningen	transitie	WW/BW	reorganisatie 2011	reorganisatie 2013	voorziening faculteit MST*	eigen risico WAO/WIA	jubileumuitkeringen	totaal
stand per 1 januari 2018	0	2.066	1.161	2.065	295	618	857	7.062
mutaties								
dotatie	481	1.141	8	47	0	724	280	2.681
overboeking transitievergoeding	315	(236)	0	0	0	(79)	0	0
vrijval	0	(542)	(187)	(412)	(116)	(66)	0	(1.323)
onttrekkingen	(360)	(428)	(234)	(371)	(27)	(135)	(78)	(1.633)
rente mutatie	(2)	11	11	20	2	(8)	0	34
stand per 31 december 2018	434	2.012	759	1.349	154	1.054	1.059	6.821

* faculteit Management, Science & Technology

Daarom werd, in afwijking van de verwerking in 2017, niet enkel meer de verplichting voor afloop van tijdelijke contracten in boekjaar 2019 opgenomen, maar een voorziening voor afloop van alle tijdelijke contracten. De financiële verplichting is berekend naar rato van de reeds verstreken contractmaanden ten opzichte van de totale contractperiode. Het beleid inzake opname van transitievergoedingen voor beëindigde vaste dienstverbanden en transitievergoedingen gerelateerd aan de voorziening WAO werd niet gewijzigd. Nadere uitleg over het verloop van de onderscheiden onderdelen van de post Voorzieningen staat in de jaarrekening. Het verloop van de voorzieningen staat in onderstaande tabel.

Huisvestingslasten

In de huisvestingslasten waren in het verslagjaar inbegrepen uitgaven voor groot onderhoud volgens het Meerjarenonderhoudsplan. De gebouwen van de hoofdvesting in Heerlen zijn eigendom van de Open Universiteit. Naast de hoofdvesting had de Open Universiteit in 2018 verspreid over het land tien studiecetra. Die werden gehuurd, met uitzondering van studiecetrum Parkstad Limburg. De huisvestingslasten waren in 2018 circa € 0,1 miljoen hoger dan in 2017. De instelling voorziet komende jaren geen majeure bouwprojecten of daarmee samenhangende financieringsvraagstukken.

7 Infrastructuur

Huisvesting

Op 1 september 2018 sloot de Open Universiteit haar studiecentra in Alkmaar, Breda, Emmen en Den Haag. NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden beëindigde de huurovereenkomst met de Open Universiteit vanwege een fusie, waardoor gebouwen anders ingedeeld werden. Bijgevolg moest studiecentrum Leeuwarden (tentamenlocatie) verhuizen. In december 2018 werd dit studiecentrum gehuisvest in Tresoar, het Fries Historisch en Letterkundig Centrum. Bovendien wordt in 2019 een andere locatie gezocht voor studiecentrum Groningen (tentamenlocatie). De huurovereenkomst wordt beëindigd op 31 december 2019. Verder zocht de Open Universiteit in 2018 naar een langdurige en bedrijfseconomisch verantwoorde bestemming voor twee gebouwen op de campus in Heerlen. In 2018 nam de instelling hierover nog geen besluit. Over mogelijke integrale doorontwikkeling van het gehele complex in Heerlen verschijnt in 2019 een advies, gebaseerd op algehele campusontwikkeling en rekening houdend met het marktperspectief. In 2018 voerde de Open Universiteit groot onderhoud uit aan haar gebouwen Milton Keynes en Bologna op de campus in Heerlen.

Duurzaamheid: energiebesparing en CO₂-reductie

De Open Universiteit werkt mee aan energiebesparing en CO₂-reductie. Dit doet zij in het kader van het convenant Meerjarenaafspraken Energie efficiëntie (MJA3/MEE) en het Energieakkoord. De instelling werkte in 2018 aan energiebesparing, energiemanagement, een energie-efficiëntieplan en monitoring van de resultaten. In het kader van het Energie-efficiëntieplan werden zonnepanelen geplaatst op het dak van gebouw Bologna en komt er in 2019 energiezuinige LED verlichting in gebouw Pretoria. In verband met de klimaatverandering is het beleid van de overheid erop gericht overheidsgebouwen in 2030 49% minder uitstoot van broeikasgassen te laten hebben dan in 1990. Tevens is het streven van de overheid dat overheidsgebouwen in 2030 geen gas meer gebruiken. De Open Universiteit zal hiervoor de komende jaren een routekaart ontwikkelen.

Informatie- en communicatietechnologie

Ter ondersteuning van haar activerend online-onderwijs werkte de Open Universiteit in 2018 aan doorontwikkeling van de digitale leeromgeving yOUlearn. Het onderliggende platform van yOUlearn (Liferay) werd geüpgraded naar de meest recente versie (Liferay DXP). Inmiddels is Blackboard (Studienet) volledig uitgefaseerd, met uitzondering van de virtuele klas Collaborate van Blackboard.

Ook andere systemen werden in het verslagjaar verbeterd en vernieuwd. Het gaat onder meer om de volgende activiteiten. Het CRM-project leverde een eerste versie van de klantkaart op. Daardoor wordt in één oogopslag alle relevante informatie over een student inzichtelijk. Er werd een eerste versie opgeleverd van onderzoekinformatiesysteem Pure, inclusief onderzoekportaal. Voor ontsluiting van deze data op de profielpagina's van onderzoekers startte de Open Universiteit met realisatie van een 'application programming interface'. Halvering van het collegegeld voor eerstejaarsstudenten verwerkte de Open Universiteit in haar logistieke systemen. Systemen voor identiteitsbeheer en toegangsbeheer voorzag de Open Universiteit van een upgrade. Daarnaast zorgde zij ervoor, dat voldaan wordt aan de Europese verordening Electronic IDentification Authentication and trust Services (eIDAS). De koppeling tussen de digitale leeromgeving yOUlearn en de logistieke systemen werd uitgebreid, waardoor cijferuitwisseling tussen yOUlearn en het studentinformatiesysteem kan plaatsvinden. De Open Universiteit werkte eveneens aan verdere digitalisering van berichten, bijvoorbeeld over tentaminering en facturen, via de berichtenbox-functionaliteit op mijnOU. De managementrapportages werden verder doorontwikkeld; de Open Universiteit voegde nieuwe rapportages toe en de app onderwijsrapportage werd verder vernieuwd en verbeterd. Voor medewerkers implementeerde de Open Universiteit Office 365, te weten mail, agenda en contactpersonen. De netwerkbekabeling van gebouw Chiba werd volledig vervangen. Het glasvezelnetwerk op de campus in Heerlen werd vervangen en verbeterd door 'single points of failure' eruit te halen. De 'thin clients' voor het ondersteunend personeel vervangt de Open Universiteit grotendeels door laptops.

De rest volgt in 2019. De Open Universiteit startte in het verslagjaar met de upgrade van werkplekken naar Windows 10 en Office 2016. De onderliggende infrastructuur voor tentamenwerkplekken in de studiecentra voorzag de Open Universiteit van een upgrade. Tevens werd de infrastructuur hardware-matig vervangen, om de stabiliteit en beschikbaarheid van deze omgeving blijvend te kunnen waarborgen. In 2019 vervangt de Open Universiteit de oude tentamenomgeving door de nieuwe tentamenomgeving. Verder nam de Open Universiteit een nieuw Security Information and Event Management (SIEM) in productie. Die tilde de informatiebeveiliging naar een nog hoger niveau.

Naast bovenstaande grotere wijzigingen voerde de Open Universiteit in 2018 talloze kleine verbeteringen door, zoals aansluiting op het nieuwe Studielink, uitbreiding van het videoplatform en migratie van PostNL naar DPD als pakketleverancier.

Verder voerde de instelling in 2018 diverse verbeteringen door in het kader van de Algemene verordening gegevensbescherming. Ter voorbereiding op 2019 startten analysetrajecten, onder meer voor implementatie van Office 365 voor studenten, vervanging van intranet en realisatie van 'learning analytics'. De DigiD-audit leverde ook in 2018 een succesvolle uitslag op.

Mr. [Name]
[Title]
[Company Name]

8 Helderheid en governance

Notitie Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs

De richtlijnen werden ook in 2018 stringent toegepast bij zowel de publieke verantwoording als bij het interne toezicht van de Open Universiteit.

Thema 1 Uitbesteding

De Open Universiteit besteedde in 2018 geen delen van geregistreerde opleidingen uit aan private organisaties die niet door de overheid bekostigd worden.

Thema 2 Investeren van publieke middelen in private activiteiten

De Open Universiteit investeerde in het verslagjaar k€ 10 in private activiteiten van haar deelnemingen. In het kader van de splitsing publiek/privaat werd eind 2009 een holdingstructuur opgezet om private activiteiten separaat te financieren. Daar wordt momenteel geen gebruik van gemaakt. Er is geen rijksbijdrage aangewend die geen directe relatie heeft met de kernactiviteiten onderwijs, onderzoek en kennisoverdracht. Er wordt altijd rekening gehouden met een aantoonbare meerwaarde waarbij de proportionele inzet in een redelijke verhouding staat tot de beoogde meerwaarde en er is door gebruik te maken van een integrale kostprijs geen sprake van financiering met publieke middelen en/of oneerlijke concurrentie. Bijgevolg is er geen sprake van ratio of risico's inzake publieke-private arrangementen.

Thema 3 Het verlenen van vrijstellingen

Verlenen van vrijstellingen is een taak die bij wet belegd is bij de examencommissie. Bij de Open Universiteit zijn de drie Commissies voor de examens, iedere faculteit heeft er één, bevoegd vrijstelling te verlenen op grond van artikel 7.12 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, in combinatie met artikel 7.13 van diezelfde wet en de Onderwijs- en examenregelingen van de Open Universiteit. De Commissies voor de examens doen dat op twee gronden. Ten eerste: elders gevolgd hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs (voor de bachelor) c.q. wetenschappelijk onderwijs (voor de master) dat naar het oordeel van de commissie naar inhoud, omvang en niveau in voldoende mate overeenstemt met het vrij te stellen deel van de opleiding van de Open Universiteit en dat de student daardoor reeds in gelijke of hoge mate een bewijs van bekwaamheid heeft geleverd. Ten tweede: buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden

die naar het oordeel van de commissie naar inhoud, omvang en niveau voldoende overeenstemmen met het vrij te stellen deel van de opleiding. De Commissies voor de examens kunnen binnen de opleidingen vrijstelling verlenen voor het afleggen van een of meer tentamens, met dien verstande dat de student altijd minimaal 25% van het aantal studiepunten bij de Open Universiteit moet behalen. Een bachelor- of master-getuigschrift kan alleen verleend worden als de student aan deze verplichting voldaan heeft.

Thema 4 Bekostiging van buitenlandse studenten

De Open Universiteit kende in 2018 voor het eerst studentgebonden bekostiging voor wat betreft inschrijvingen. Daarbij werden de wettelijke regels over bekostiging toegepast. Hierop werd accountantscontrole toegepast. Voor bekostiging van graden zijn de algemeen geldende wettelijke voorschriften van toepassing.

Thema 5 Collegegeld niet betaald door student zelf

De Open Universiteit heeft hiervoor geen voorzieningen, behalve een wettelijk opgelegde regeling, waardoor minder draagkrachtige studenten een tegemoetkoming in de studiekosten kunnen krijgen.

Thema 8 Bekostiging van maatwerktrajecten

De Open Universiteit organiseerde in 2018 geen maatwerktrajecten voor bedrijven of organisaties voor zover het regulier bekostigde studenten betreft.

De thema's 6, 7 en 9 zijn niet van toepassing op de Open Universiteit.

Regeling beleggen, lenen en derivaten

De Open Universiteit trok in 2018 geen externe middelen aan of zette deze uit welke niet voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten. De vrijgekomen middelen uit operationele kasstromen worden als direct opneembare tegoeden beheerd. Van de rekening courant-faciliteiten werd in 2018 geen gebruik gemaakt. Het streven is nieuwe investeringen en/of uitbreidingen van activa uit eigen middelen te financieren. 'Overtollige' liquide middelen worden weggezet om het rendement te optimaliseren binnen aangegeven risico's. In het Treasurystatuut van de Open Universiteit staan de richtlijnen en kaders voor uitvoering van haar treasury-activiteiten. De Open Universiteit heeft geen beleggingsportefeuille.

Governance

De Open Universiteit onderschrijft de Code Goed Bestuur van de VSNU. Uit de jaarlijkse monitor naleving Code Goed Bestuur blijkt dat de Open Universiteit de code naleeft; er zijn geen afwijkingen. De ontwikkelingen op het gebied van governance staan beschreven in het hoofdstuk Financiën onder Risicoparagraaf. Het College van bestuur vindt het van groot belang dat horizontale verantwoording plaatsvindt. Die krijgt inhoud door overleg met intern toezicht (bijvoorbeeld de interne auditor), studenten (in formele zin via de Studentenraad, maar ook in opleidingscommissies) en horizontale overlegorganen (Universitaire commissie onderwijs, Bedrijfsvoeringsoverleg). In de horizontale dialoog met direct belanghebbenden komt onder andere de onderwijskwaliteitsverbetering tot stand.

Besluiten experimenten

De Open Universiteit neemt geen deel aan het Besluit experimenten flexibel hoger onderwijs, het Besluit experiment vraagfinanciering hoger onderwijs en het Besluit experiment promotieonderwijs.

Beleid voor beheersing uitgaven inzake uitkeringen na ontslag

Het personeelsbeleid van de Open Universiteit is erop gericht zoveel mogelijk te voorkomen dat medewerkers aanspraak moeten maken op een ontslaguitkering. Voor medewerkers die in verband met reorganisaties of als gevolg van het aflopen van een tijdelijk dienstverband zijn ontslagen, investeert de Open Universiteit in hun begeleiding bij het vinden van een nieuwe werkkring. Daarbij maakt de Open Universiteit onder meer gebruik van outplacementbureaus en van de faciliteiten die netwerkorganisaties bieden.

Afhandeling klachten van studenten

Studenten die klachten hebben, kunnen die indienen bij een loket voor klachten en geschillen. Het aantal ingediende en afgehandelde geschillen staat in onderstaande tabel.

	2018	2017
ingediende geschillen	587	514
afgehandelde geschillen	483	448

9 De Open Universiteit in cijfers

Onderwijs/studenten	2018	2017
Ingeschreven Nederlandse en Vlaamse studenten (op 31 december)	14.463	14.101
Instream nieuwe Nederlandse en Vlaamse studenten	4.518	4.273
Diploma's (getuigschriften in wettelijke zin)	188 diploma's bacheloropleidingen 837 diploma's masteropleidingen	254 diploma's bacheloropleidingen 698 diploma's masteropleidingen
Studentoordeel over de opleiding in het algemeen (op basis van de Nationale Studenten Enquête)	82% geeft een score van 4 of 5	84,1% geeft een score van 4 of 5
Afgelegde tentamens	36.666	35.896
Keren dat studenten voor een tentamen slaagden	21.948	21.527
Onderwijsdeelname	233.416 EC	219.018 EC
Gemiddeld aantal behaalde studiepunten per student	9,16 EC	8,64 EC
Cursusuitval	36%	34%

Onderzoek	2018	2017
Promoties	24	16
Wetenschappelijke publicaties/totaal	591	559
'Open access'-publicaties	130	162
Vakpublicaties	84	375
Congresbijdragen/overig	213	723

Personeel	2018	2017
Wetenschappelijk personeel	300 fte's	273 fte's
Ondersteunend beheerspersoneel	262 fte's	255 fte's
Totaal	562 fte's	528 fte's

Financiële kerncijfers	2018	2017
Eigen vermogen	€ 16 miljoen	€ 14,2 miljoen
Exploitatieresultaat	€ 1,9 miljoen	€ 3,8 miljoen
Solvabiliteit	39%	35%

Jaarrekening 2018 | Open Universiteit

Jaarrekening 2018
U2019/01846
Open Universiteit
Nummer Bevoegd gezag 30720
Brinnummer 22NC

Inhoudsopgave

Jaarrekening 2018

Geconsolideerde jaarrekening

- 64 Geconsolideerde balans per 31 december 2018
- 65 Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018
- 71 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018
- 88 Toelichting op de geconsolideerde balans
- 99 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Enkelvoudige jaarrekening

- 110 Enkelvoudige balans per 31 december 2018
- 112 Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018
- 114 Toelichting op de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten
- 118 Gebeurtenissen na balansdatum
- 118 Voorstel tot resultaatbestemming

Overige gegevens

- 119 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Vastgesteld door het College van bestuur op 7 mei 2019
Goedgekeurd door de Raad van toezicht op 14 juni 2019

Geconsolideerde balans per 31 december 2018

Na voorstel resultaatbestemming

Bedragen x € 1.000

ACTIVA	31-12-2018	31-12-2017
Vaste activa		
1.1 Immateriële vaste activa	449	444
1.2 Materiële vaste activa	11.486	12.099
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	896	953
1.5 Vorderingen	5.783	5.526
1.7 Liquide middelen	22.479	20.900
Totaal activa	41.093	39.922
PASSIVA		
2.1 Groepsvermogen	16.029	14.155
2.2 Voorzieningen	6.821	7.062
2.4 Kortlopende schulden	18.243	18.705
Totaal passiva	41.093	39.922

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018

Bedragen x € 1.000

Baten	Begroting 2019	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
3.1 Rijksbijdrage OCW	48.316	45.529	43.530	43.076
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	26	0	0
3.3 Cursus-, les- en examengelden	18.257	16.787	18.255	17.047
3.4 Baten werk in opdracht van derden	2.583	4.116	3.309	3.648
3.5 Overige baten	1.069	1.215	1.060	1.326
Totaal baten	70.225	67.673	66.154	65.097
Lasten				
4.1 Personele lasten	52.082	48.959	48.117	45.258
4.2 Afschrijvingen	1.955	1.917	2.035	2.151
4.3 Huisvestingslasten	2.248	2.593	2.401	2.518
4.4 Overige lasten	13.940	12.332	12.397	11.374
Totaal lasten	70.225	65.801	64.950	61.301
Saldo baten en lasten	0	1.872	1.204	3.796
5 Financiële baten en lasten	0	2	0	5
Resultaat	0	1.874	1.204	3.801

Toelichting verschillen tussen begroting en realisatie 2018

Baten

Rijksbijdrage

Ten opzichte van de begroting wijkt de rijksbijdrage positief af met 1.999. Het grootste deel hiervan kan worden verklaard door de loon- prijs bijstelling ad 970, waarmee in de begroting vanwege het voorzichtigheidsprincipe geen rekening is gehouden. Daarnaast is de rijksbijdrage 500 hoger vanwege een aanpassing in de referentieraming en heeft de Open Universiteit 400 meer ontvangen ter compensatie van de halvering van het collegegeld van eerstejaarstudenten. Hier staat tegenover dat de realisatie Geesteswetenschappen 88 lager is dan begroot.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

De realisatie heeft betrekking op de toegekende subsidie voor het project SERF. De subsidie van 175, met ingangsdatum juni 2018, is toegekend voor een periode van 2 jaar.

Cursus-, les- en examengelden

De realisatie van de cursus- les en examengelden is 1.468 lager dan begroot. Enerzijds is bij de reguliere opleidingen, rekening houdend met de dotatie cursusgelden sprake van een stijging van de cursus- les en examengelden van 94. Tussen de faculteiten zijn echter grote verschillen waarneembaar. Daar waar de faculteit MST met 8% groeit in omzet, ligt de realisatie van de faculteit PenOW redelijk in lijn met de begroting. Bij CenR daarentegen blijft de omzet 3% achter op de begroting. Het wetsvoorstel halvering collegegeld eerstejaars heeft in 2018 voor de Open Universiteit geleid tot een derving van inkomsten voor een bedrag van 265. Hiervoor is de Open Universiteit echter via een verhoging van de rijksbijdrage gecompenseerd. Verder is de realisatie schakelprogramma's 346 lager dan begroot, met name door het lagere tarief Schakelzone recht. Ten slotte is bij de commerciële opleidingen sprake van het achterblijven op de begroting voor een bedrag van 792. De reden hiervoor is dat bij de faculteit MST een groot aantal Certified Professional Programs niet is gestart.

Baten werk in opdracht van derden

De realisatie baten werk in opdracht van derden is 807 hoger dan begroot. Deze positieve afwijking wordt met name veroorzaakt door de faculteit MST voor 751. Binnen deze faculteit waren de opbrengsten EU-projecten 317 hoger dan begroot. De hogere opbrengsten zijn toe te schrijven aan de voortgang van de werkzaamheden. Verder is de realisatie voor het Business Intelligence & Smart Services (BISS) Instituut 218 hoger dan begroot, enerzijds doordat meer subsidiegelden beschikbaar zijn gesteld en anderzijds als gevolg van het hogere aandeel van de Open Universiteit in de subsidiabele kosten van BISS.

Overige baten

Ten opzichte van de begroting wijken de overige baten positief af met 155. Deze positieve afwijking bestaat uit 208 meer opbrengsten detachering personeel. De opbrengsten PhD zijn daarentegen 122 lager dan begroot doordat dit programma per 1 januari 2018 is stopgezet en de actieve studenten per die datum zijn overgegaan naar de Graduate School. Ten slotte is een groot aantal kleine opdrachten uitgevoerd, welke vanwege het incidentele karakter, niet zijn opgenomen in de begroting. Dit heeft geleid tot extra opbrengsten voor een bedrag van 64.

Lasten

Personele lasten

De personele lasten zijn 842 hoger dan begroot. De lonen en salarissen zijn 55 hoger dan begroot. Enerzijds is de gemiddelde bezetting in 2018 van 543 FTE hoger dan het aantal FTE waarmee rekening is gehouden in de begroting (533 FTE). Hierbij dient echter vermeld te worden dat in de begroting 2.060 is gereserveerd voor promotiepremies zonder hierbij een omvang in FTE te vermelden. Verder is in de begroting geen rekening gehouden met de cao loonstijging van 2% per 1 mei in 2018 en de eenmalige uitkering van 0,6% van het jaarsalaris. Het effect hiervan bedraagt 585.

Daarnaast is in de begroting 2018 een bedrag van 1.500 gereserveerd voor strategische initiatieven geclassificeerd onder honoraria derden en advieskosten. Een deel van de realisatie in 2018, zijnde 476, is echter verantwoord onder de lonen en salarissen. Hier staat wederom tegenover dat het budget beschikbaar gesteld voor het onderzoeksstimuleringsfonds niet volledig is uitgeput voor een bedrag van 173. Ook is de vergoeding WAO/WAZO en de korting langdurende zieken, tezamen 95, niet opgenomen in de begroting. Het restant van de mutatie in de lonen en salarissen kan worden verklaard door een wijziging in de premies sociale verzekeringen, waarvan de stijging van de werkgeverslast OP/NP premie het grootste effect heeft gehad van 437.

De voornaamste reden voor de negatieve afwijking van de personele lasten ten opzichte van de begroting heeft echter betrekking op de dotatie van de voorzieningen. In de begroting is enkel rekening gehouden met een dotatie voor de afloop van de tijdelijke contracten van 386 en een verwachte dotatie voorziening jubileum van 199. De realisatie bedraagt echter een dotatie van 1.251. Enerzijds is een vrijval gerealiseerd van 627 ten aanzien van de reorganisatie voorziening 2011, de reorganisatie voorziening 2013 en de reorganisatie voorziening MST. Dit houdt verband met het feit dat een aantal personen een lagere feitelijke onttrekking heeft dan verwacht. Om die reden is verondersteld dat deze personen (deels) een nieuwe baan hebben. De dotatie voorziening WW/BW is 224 hoger dan de begroting door vertrek van medewerker met een vast dienstverband. Ten aanzien van de voorziening WW/BW dient te worden opgemerkt dat de Open Universiteit een onderscheid maakt tussen de voorziening voor afloop van tijdelijke contracten, berekend op persoonsniveau maar die wordt afgeschat op 10%, en een voorziening voor personen met een voormalig vast dienstverband bij de Open Universiteit die in de uitkering terecht zijn gekomen, berekend op persoonsniveau en voor 100 procent verantwoord. Voor wat betreft de eerstgenoemde groep is een dalende trend voor wat betreft de onttrekking waarneembaar als gevolg van de groeiende economie. De dotatie aan de voorziening jubileum is verder hoger dan begroot voor 81, met name veroorzaakt door de groei van het personeelsbestand van de Open Universiteit. Verder heeft een niet in de begroting opgenomen dotatie voorziening eigen risico WAO plaatsgevonden voor 650 op basis van een aanvraag voor een WIA-uitkering en een gedeeltelijke afkeuring. Een omvangrijk deel van de dotatie van de voorzieningen wordt verder veroorzaakt door de dotatie voorziening transitievergoedingen voor 479. Met ingang van 2017 heeft de Open Universiteit bij het bepalen van de voorzieningen rekening gehouden met een verplichting voor transitievergoedingen. De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden. Daarnaast hebben conform wet- en regelgeving ook personen die worden opgenomen in één van de andere voorzieningen recht op een transitievergoeding. Hiervan was in 2017 echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO. Met ingang van 2018 is vanwege de toenemende omvang besloten de verplichting voor transitievergoedingen geen onderdeel meer te laten uitmaken van de overige personele voorzieningen, maar hier een aparte voorziening voor te vormen. Daarnaast heeft de Open Universiteit, in lijn met de andere universiteiten, niet enkel meer de verplichting voor de afloop van tijdelijke contracten in boekjaar 2019 opgenomen, maar een voorziening voor de afloop van alle tijdelijke contracten. De financiële verplichting is berekend naar rato van de reeds verstreken contractmaanden ten opzichte van de totale contractperiode. Ten slotte is een niet begrote vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2011 gerealiseerd van 134.

De inhuur en overige personele lasten zijn per saldo 121 hoger dan begroot. Dit hangt ermee samen dat de kosten voor niet opgenomen verlof ad 142 niet worden begroot.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten wijken 192 negatief af van de begroting met als voornaamste reden de sluiting van een viertal studiecentra in het najaar van 2018 en de daarmee samenhangende kosten.

Overige lasten

Ten opzichte van de begroting wijken de overige lasten negatief af met 65. Alvorens in te gaan op de inhoudelijke analyse dient in dit kader vermeld te worden dat de Open Universiteit voor de 2e en 3e geldstroom het geheel van de materiele lasten begroot onder de classificatie overige algemene kosten. De feitelijke realisatie kan echter ook in een andere kostencategorie plaatsvinden.

In onderstaande analyse worden derhalve enkel feitelijke afwijkingen beschreven. Enerzijds zijn de duurzame aanschaffingen hoger dan begroot doordat de aanschaf van meubilair en de lease van de drankautomaten niet in de begroting waren opgenomen voor tesamen een bedrag van 156. Ook de materiaalgebonden lasten zijn hoger dan begroot enerzijds doordat in de begroting geen rekening wordt gehouden met present- en werkexemplaren en de mutatie voorziening incurante voorraden. Daarnaast is een stijging in het verbruik cursusmaterieel zichtbaar als gevolg van de toename van de afzet WHW en schakelprogramma's. Het voorgaande heeft een verhogend effect op de materiaalgebonden lasten van 141. Verder is de dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren voor 65 niet in de begroting opgenomen. Bij de reis- en verblijfkosten is een overschrijding van 98 zichtbaar bij met name de faculteiten MST en PenOW. Voor MST kan de overschrijding worden gerelateerd aan de hogere opbrengsten. Ook voor wat betreft publiciteit en voorlichting is een overschrijding waarneembaar van 176, onder andere doordat in de begroting het BTW aspect inzake niet was meegenomen en vanwege het uitvoeren door ZIGT van werkzaamheden als gevolg van een intern nog niet ingevulde vacature. Betreffende de honoraria derden en advieskosten is in de begroting 2018 een bedrag van 1.500 gereserveerd voor strategische initiatieven geclassificeerd onder honoraria derden en advieskosten. In 2018 is hierop een bedrag gerealiseerd van 1.020, waarvan 476, is verantwoord onder de lonen en salarissen. Deze onderputting wordt echter deels gecompenseerd door niet in de begroting opgenomen diensten derden voor onder andere de ontwikkeling van het nieuwe expertise- en productiecentrum (93), kosten voor werving van de nieuwe rector (65) en kosten voor het opstellen van een business plan vastgoed (58). Ten slotte is voor wat betreft de overige algemene kosten een overschrijding waarneembaar in de contributies met name door een stijging van de VSNU contributie (30), en van de porti- en vrachtkosten (73) gerelateerd aan de toename van de afzet.

Toelichting verschillen tussen realisatie 2017 en realisatie 2018

Baten

Rijksbijdrage

Ten opzichte van de realisatie 2017 wijkt de rijksbijdrage 2018 positief af met 2.453. De positieve afwijking kan enerzijds worden verklaard door de loon- prijs bijstelling van 970. Daarnaast heeft de Open Universiteit 600 aan studievoorschotmiddelen ontvangen. Tevens is de rijksbijdrage in 2018 500 hoger vanwege een aanpassing in de referentieraming. Ten slotte is de Open Universiteit voor 400 gecompenseerd via de rijksbijdrage voor het aangenomen wetsvoorstel halvering collegegeld eerstejaarstudenten. Hier staat tegenover dat de realisatie Geesteswetenschappen 186 lager is dan begroot.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

De opbrengsten overige overheidsbijdragen en -subsidies zijn in 2018 26 hoger door de toegekende subsidie voor het project SERF.

Cursus- les- en examengelden

Ten opzichte van 2017 zijn de cursus- les- en examengelden gedaald met 260. Bij de reguliere opleidingen is, rekening houdend met de dotatie cursusgelden, sprake van een daling van de cursus- les en examengelden van 223. Dit ondanks de hogere afzet WHW in 2018. De reden voor de daling is dat in 2017 relatief veel cursussen zijn verkocht met een relatief korte looptijd, waardoor een omvangrijk deel van de omzet in het betreffende boekjaar is verantwoord. Meer concreet heeft het voorgaande in 2017 geleid tot een vrijval van de op de balans voorontvangen cursusgelden van 897. In 2018 daarentegen is de omzet inschrijvingen, zonder rekening te houden met de dotatie cursusgelden, gestegen met 6% ten opzichte van 2017. Vanwege de langere looptijd is een deel verantwoord als voorontvangen op de balans. Meer concreet is van de omzet reguliere opleidingen 2018 218 verantwoord als vooruitontvangen op de balans.

Naast het voorgaande heeft het wetsvoorstel halvering collegegeld eerstejaars in 2018 voor de Open Universiteit geleid tot een derving van inkomsten voor een bedrag van 265. Hiervoor is de Open Universiteit echter via een verhoging van de rijksbijdrage gecompenseerd. Ook heeft het College

van bestuur in 2018 besloten om per 1 september 2018 geen bedragen meer in rekening worden gebracht voor de behandeling van toelatingsverzoeken. Dit heeft geleid dat minder opbrengsten voor een bedrag van 180. Ten slotte is door de intrede van het Leven Lang Leren Krediet het gebruik van de KCOU afgenomen met 373.

Baten werk in opdracht van derden

De opbrengsten baten werk in opdracht van derden zijn 468 hoger dan in 2017. Enerzijds is sprake van een daling door de afronding van Maestro Kompas voor een bedrag van 196 en door minder opbrengsten Elektronisch Tentamineren ad 205, door het per 1 juli 2017 wegvallen van de grootste afnemer. De daling wordt echter gecompenseerd door een hogere realisatie voor het Business Intelligence & Smart Services (BISS) Instituut ten opzichte van 2017 van 82, enerzijds doordat meer subsidiegelden beschikbaar zijn gesteld door de Provincie Limburg en anderzijds als gevolg van het hogere aandeel van de Open Universiteit in de subsidiabele kosten van BISS. Tevens heeft de faculteit MST haar onderzoeksactiviteiten in de derde geldstroom uitgebreid met 443. Het betreft met name een uitbreiding in aantal en omvang van Europese subsidieprojecten voor 358. Bij de faculteit PenOW is een stijging zichtbaar in het tweede geldstroom onderzoek van 167, met name door meer NRO projecten.

Overige baten

Ten opzichte van 2017 zijn de overige baten gedaald met 111. Deze daling wordt voor 115 veroorzaakt door minder opbrengsten PhD. Het programma is per 1 januari 2018 stopgezet en de actieve studenten per die datum zijn overgegaan naar de Graduate School.

Personele lasten

De personele lasten zijn 3.701 hoger dan in 2017. Enerzijds is er een stijging waarneembaar in de gemiddelde bezetting in FTE van 522 in 2017 naar 543 FTE in 2018 met een geschatte impact van 1.200. Daarnaast heeft per 1 mei 2018 een cao loonstijging plaatsgevonden van 2% en hebben personeelsleden conform cao in 2018 een eenmalige uitkering van 0,6% van het jaarsalaris ontvangen. Het effect van beiden tezamen bedraagt 585. Daarnaast zijn de lonen en salarissen 476 hoger in relatie met het in de begroting 2018 beschikbaar gestelde bedrag ter uitvoering van strategische initiatieven. Het restant van de mutatie in de lonen en salarissen kan met name worden verklaard door een wijziging in de premies sociale verzekeringen, waarvan de stijging van de premie werkgeverslast OP/NP het grootste effect heeft gehad van 437.

Ten aanzien van de voorzieningen is in 2017 een vrijval gerealiseerd van 150. Hier staat een dotatie in 2018 tegenover van 1.251. Enerzijds is in 2018 een vrijval gerealiseerd van 459 (2017:786) ten aanzien van de reorganisatie voorziening 2013 en de reorganisatie voorziening MST. Dit houdt verband met het feit dat een aantal personen een lagere feitelijke onttrekking hebben dan verwacht. Om die reden is verondersteld dat deze personen (deels) een nieuwe baan hebben. De lagere vrijval in 2018 houdt verband met een goede monitoring en de looptijd en omvang van de voorziening. Betreffende de reorganisatie voorziening 2011 geldt dat deze in 2017 is gedoteerd voor 139 in verband met een verlenging van rechten. In 2018 daarentegen heeft een vrijval van 168 plaatsgevonden, doordat is besloten de verplichting voor één ex-medewerker naar beneden bij te stellen op basis van de lagere feitelijke onttrekking. De dotatie voorziening WW /BW is 262 hoger dan in 2017 door het vertrek van een medewerker met een vast dienstverband. Verder is de dotatie aan de voorziening jubileum hoger dan in 2017 voor 51, met name veroorzaakt door de groei van het personeelsbestand van de Open Universiteit. Ook is de voorziening eigen risico WAO met een hoger bedrag van 254 gedoteerd in 2018 dan in 2017 op basis van een aanvraag voor een WIA uitkering en een gedeeltelijke afkeuring.

Verder wordt een groot deel van de dotatie van de voorzieningen echter veroorzaakt door de dotatie voorziening transitievergoedingen voor 479. Met ingang van 2017 heeft de Open Universiteit bij het bepalen van de voorzieningen rekening gehouden met een verplichting voor transitievergoedingen. De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden. Daarnaast hebben conform wet- en regelgeving ook personen die worden opgenomen in één van de andere voorzieningen recht op een transitievergoeding. Hiervan was in 2017 echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO.

Met ingang van 2018 is vanwege de toenemende omvang besloten de verplichting voor transitievergoedingen geen onderdeel meer te laten uitmaken van de overige personele voorzieningen, maar hier een aparte voorziening voor te vormen. Daarnaast heeft de Open Universiteit, in lijn met de andere universiteiten, niet enkel meer de verplichting voor de afloop van tijdelijke contracten in boekjaar 2019 opgenomen, maar een voorziening voor de afloop van alle tijdelijke contracten. De financiële verplichting is berekend naar rato van de reeds verstreken contractmaanden ten opzichte van de totale contractperiode. Ten slotte is de vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013 in 2018 470 lager dan in 2017 en de vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2011 134 hoger dan in 2017 door het herijken van de balansposten. De inhuur is per saldo 367 lager dan in 2017. Redenen hiervoor zijn onder meer het vervangen van inhuur door tijdelijke en vaste OU dienstverbanden, de sluiting van een viertal studiecentra, minder inhuur voor yOUlearn en minder inhuur voor Geesteswetenschappen. Ook de overige personele lasten zijn 173 lager dan in 2017. Deze daling wordt met name veroorzaakt door de mutatie in de kosten voor niet opgenomen verlof als gevolg van betere sturing hierop.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn 75 hoger dan in 2017 met als voornaamste reden de sluiting van een viertal studiecentra in het najaar van 2018 en de daarmee gepaard gaande kosten, waaronder afkoopsommen.

Overige lasten

De overige lasten zijn 958 hoger dan in 2017. Voor wat betreft publiciteit en voorlichting lijken de kosten in eerste instantie 230 lager te zijn dan in 2017. Echter feitelijk zijn de kosten 176 hoger. Dit doordat een deel van de kosten is verantwoord onder honoraria derden en advieskosten. De reden voor de hogere kosten in 2018 heeft onder andere betrekking op het uitvoeren door ZIGT van werkzaamheden als gevolg van een intern nog niet ingevulde vacature en kosten voor onderhoud van de website. Verder is betreffende de honoraria derden en advieskosten in de begroting 2018 een bedrag van 1.500 gereserveerd voor strategische initiatieven. In 2018 is hierop een bedrag gerealiseerd van 1.020, waarvan 476 is verantwoord onder de lonen en salarissen en het overige deel, zijnde 544, onder honoraria derden en advieskosten. Daarnaast hebben ook een aantal andere zaken geleid tot hogere honoraria derden en advieskosten in 2018, waaronder kosten voor onder andere de ontwikkeling van het nieuwe expertise- en productiecentrum (93), kosten voor werving van de nieuwe rector (65) en kosten voor het opstellen van een businessplan vastgoed (58). Ten slotte is voor wat betreft de overige algemene kosten een toename waarneembaar in de contributies met name door een stijging van de VSNU contributie (30) en in de kosten voor Bibliotheekcommissie (48).

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018

Bedragen x € 1.000

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	1.872	3.796
Aanpassingen voor:		
4.2 Afschrijvingen	1.917	2.151
2.2 Mutatie voorzieningen	(241)	(1.366)
	1.676	785
Mutaties in werkkapitaal:		
1.4 Voorraden	57	100
1.5 Vorderingen	(257)	(128)
2.4 Kortlopende schulden	(462)	(2.224)
	(662)	(2.252)
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	2.886	2.329
5 Ontvangen interest	2	5
5 Betaalde interest	0	0
	2	5
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	2.888	2.334
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
1.1 Investerings immateriële vaste activa	(259)	(249)
1.2 Investerings materiële vaste activa	(1.050)	(1.058)
1.2 Desinvesteringen materiële vaste activa	0	0
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	(1.309)	(1.307)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie geldmiddelen	1.579	1.027
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:		
1.7 Beginstand liquide middelen	20.900	19.873
Mutatie boekjaar	1.579	1.027
1.7 Eindstand liquide middelen	22.479	20.900

Toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de Open Universiteit, gevestigd te Valkenburgerweg 177 te Heerlen (KvK-nummer 14128608).

Activiteiten

Aan de Open Universiteit is op basis van de wet (artikel 1 lid 2. Boek 2 BW en artikel 1.8 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek) rechtspersoonlijkheid toegekend.

De wettelijke taak van de universiteit is beschreven in artikel 1.3 lid 4 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW):

‘De Open Universiteit is gericht op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en hoger beroeps-onderwijs, het in overeenstemming met het profiel van de Open Universiteit verrichten van wetenschappelijk onderzoek en onderzoek gericht op de beroepspraktijk, alsmede het leveren van een bijdrage aan de vernieuwing van het hoger onderwijs. Zij verzorgt in elk geval initiële opleidingen. Zij verzorgt deze in de vorm van afstandsonderwijs’.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Groepsverhoudingen

De instelling behoort tot een groep met Open Universiteit als hoofd. De jaarrekening van de instelling is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de Open Universiteit gevestigd Valkenburgerweg 177 te Heerlen.

De geconsolideerde balans en staat van baten en lasten omvat naast de cijfers van de Open Universiteit ook de gegevens van de 5 hierna genoemde deelnemingen.

De belangen van de instelling in andere maatschappijen zijn als volgt verdeeld:

Naam, vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
OU Holding BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Diensten BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Deelnemingen BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV, Heerlen	100%
LEX BV, Heerlen	100%

Toepaste standaarden en verslaggevingsperiode

De jaarrekening van de Open Universiteit is opgesteld in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is vastgelegd dat de jaarverslaggeving ingericht dient te worden in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de in de regeling aangegeven afwijkende bepalingen. In het bijzonder wordt verwezen naar richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ).

RJ 660 is specifiek bedoeld voor onderwijsinstellingen. In RJ 660 zijn presentatievoorschriften opgenomen voor onder meer de indeling van de balans, de staat van baten en lasten en het jaarverslag.

Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de instelling. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de instelling zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het College van bestuur het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen: Voorzieningen en vooruitontvangen cursus-, les- en examengelden. Voor de bepaling van de voorzieningen zijn de veronderstellingen ten aanzien van de verwachte toekomstige uitgaven en de disconteringsvoet relevant, zie hiervoor de grondslagen ten aanzien van de voorzieningen zoals toegelicht op pagina 82. Ten aanzien van de vooruitontvangen cursus-, les- en examengelden is voornamelijk de verwachte gemiddelde inschrijvingsduur relevant voor de bepaling van de verplichting, zie hiervoor de grondslagen ten aanzien van de vooruitontvangen cursus-, les- en examengelden zoals toegelicht op pagina 84.

Consolidatie

Consolidatiekring

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de instelling en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de instelling een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden betrokken financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en zodanig kunnen worden uitgeoefend dat ze daardoor de entiteit meer of minder invloed verschaffen.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

Consolidatiemethode

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte resultaten voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans inzake de Financiële vaste activa.

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden in de betreffende functionele valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum. In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als last in staat van baten en lasten opgenomen.

Stelselwijzigingen

In 2018 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingswijzigingen

In 2018 heeft zich de volgende schattingswijziging voorgedaan.

Voorziening transitievergoeding

Met ingang van 2017 heeft de Open Universiteit bij het bepalen van de voorzieningen rekening gehouden met een verplichting voor transitievergoedingen. In de cao NU, geldig van 2 juli 2016 tot en met 30 juni 2017, is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten, die (onvrijwillig) uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak hebben op de transitievergoeding. Dit vooruitlopend op de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is volgens de wetgever bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie van de ene baan naar de andere te vergemakkelijken.

De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden. Daarnaast hebben conform wet- en regelgeving ook personen die worden opgenomen in één van de andere voorzieningen recht op een transitievergoeding. Hiervan was in 2017 echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO.

Met ingang van 2018 is vanwege de toenemende omvang besloten de verplichting voor transitievergoedingen geen onderdeel meer te laten uitmaken van de overige personele voorzieningen, maar hier een aparte voorziening voor te vormen. Daarnaast heeft de Open Universiteit, in lijn met de andere universiteiten, niet enkel meer de verplichting voor de afloop van tijdelijke contracten in boekjaar 2019 opgenomen, maar een voorziening voor de afloop van alle tijdelijke contracten. De financiële verplichting is berekend naar rato van de reeds verstreken contractmaanden ten opzichte van de totale contractperiode. Het beleid inzake de opname van de transitievergoedingen voor beëindigde vaste dienstverbanden en transitievergoedingen gerelateerd aan de voorziening WAO is ongewijzigd, waarbij geldt dat de verplichting niet naar rato wordt opgebouwd, maar volledig is verantwoord bij het ontstaan van de verplichting.

Het effect van boven beschreven schattingswijziging over 2018 bedraagt een dotatie van 230.

Disconteringsvoet voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij het contant maken is de lange termijn marktrente ad 0,38% (2017: 0,561%) als disconteringsvoet gehanteerd. De impact van het herzien van dit percentage bedraagt 70. De rentelast ten aanzien van het contant maken van de voorzieningen is in de winst- en verliesrekening verwerkt onder de rubriek mutatie voorzieningen (als onderdeel van de personele lasten).

Inschrijvingsduur commerciële opleidingen

De inschrijvingsduur voor de commerciële opleidingen is opnieuw beoordeeld in 2018. Tot 2017 heeft de Open Universiteit een inschrijvingsduur van 10/11 maanden gehanteerd voor Certified Professional Programs (CPP's) en 30 maanden voor begeleide Masters. De beoordeling in 2018 heeft ertoe geleid dat de gemiddelde inschrijvingsduur is aangepast naar 11 maanden voor Certified Professional Programs (CPP's). De inschrijvingsduur voor begeleide Masters is ongewijzigd ten opzichte van 2017. Bovendien is het programma voor begeleide Masters gestopt.

De reden voor het wijzigen van de termijn voor Certified Professional Programs (CPP's) is gelegen in een wijziging van de gemiddelde looptijd van de aangeboden opleidingen. Het effect van deze schattingswijziging over 2018 bedraagt een dotatie van 66.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen

Handelsvorderingen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief dat *niet* wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waardewijzigingen in de staat van baten en lasten of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de instelling toekomend bedrag onder voorwaarden die de instelling anders niet zou hebben overwogen en aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen die door de instelling worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van alle individueel significante vorderingen wordt beoordeeld of deze specifiek onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Alle individueel significante vorderingen waarvan is vastgesteld dat deze niet specifiek onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering worden vervolgens collectief beoordeeld op een eventuele waardevermindering die zich al heeft voorgedaan maar nog niet is vastgesteld. Van individueel niet significante vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de instelling historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als de leiding van de instelling van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardevermindingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardevermindingsverlies wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de instelling beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de instelling het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs van een immaterieel vast actief bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen uitgaven om het actief voor het voorgenomen gebruik geschikt te maken.

De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht immaterieel vast actief worden toegevoegd aan de verkrijgingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden voor activering worden de uitgaven verantwoord als kosten in de staat van baten en lasten.

De economische levensduur van de immateriële vaste activa wordt jaarlijks opnieuw beoordeelt. Bij significante wijzigingen wordt de afschrijvingstermijn herzien.

De grondslagen voor verwerking van een bijzondere waardevermindering zijn opgenomen onder het hoofd Bijzondere waardeverminderingen.

De volgende afschrijvingstermijnen worden bij de Open Universiteit gehanteerd:

Concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom	Het geactiveerde bedrag wordt lineair afgeschreven over de verwachte economische gebruiksduur van immateriële vaste activa met ingang van de maand van ingebruikname. Voor de duur van de afschrijving is de looptijd van de overeenkomst/factuur leidend. Indien de looptijd niet nadrukkelijk staat vermeld in de overeenkomst/op de factuur wordt uitgegaan van een looptijd van 3 jaar.
Aanschaf software en licenties	Het geactiveerde bedrag wordt lineair afgeschreven over de verwachte economische gebruiksduur van immateriële vaste activa met ingang van de maand van ingebruikname. Voor de duur van de afschrijving is de looptijd van de overeenkomst/factuur leidend. Indien de looptijd niet nadrukkelijk staat vermeld in de overeenkomst/op de factuur wordt uitgegaan van een looptijd van 3 jaar.

Bij de Open Universiteit zijn de volgende activeringsgrenzen van toepassing (incl. BTW):

Concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom (inclusief alle direct toe te rekenen uitgaven om het actief voor het voorgenomen gebruik geschikt te maken)	Uitsluitend de extern ontwikkelde c.q. aangekochte concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom, boven een aanschafwaarde van € 15.000,- per applicatie en een looptijd langer dan 1 jaar. Bij aanpassingen en uitbreidingen van extern gekochte of ontwikkelde software geldt als aanvullend criterium om tot activeren over te gaan, dat de genoemde aanpassing of uitbreiding de economische levensduur van de applicatie verlengt.
Aanschaf software en licenties (inclusief alle direct toe te rekenen uitgaven om het actief voor het voorgenomen gebruik geschikt te maken)	Uitsluitend de extern ontwikkelde c.q. aangekochte licenties, boven een aanschafwaarde van € 15.000,- per applicatie en een looptijd langer dan 1 jaar. Bij aanpassingen en uitbreidingen van extern gekochte of ontwikkelde software geldt als aanvullend criterium om tot activeren over te gaan, dat de genoemde aanpassing of uitbreiding de economische levensduur van de applicatie verlengt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs van een materieel vast actief bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen uitgaven om het actief voor het voorgenomen gebruik geschikt te maken. De kostprijs van de activa die door de instelling in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering wordt niet afgeschreven.

Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingstermijnen worden bij de Open Universiteit gehanteerd:

Terreinwerkzaamheden	15 jaar
Nieuwe gebouwen	
Casco	60 jaar
Afbouw	30 jaar
Inbouwpakketten en technische installaties	15 jaar
Verbouwingskosten gebouwen	15 jaar
Verbouwingskosten studiecetra (huur)	5 jaar Mits de resterende looptijd van de huurovereenkomst korter is en bovendien geen intentie bestaat tot verlenging. Indien het bovenstaande het geval is, dient afschrijving plaats te vinden over de resterende looptijd van de overeenkomst.
Groot onderhoud	
Daken	15 jaar
Schilderwerk	5 jaar
Vervoermiddelen	5 jaar
Duurzame gebruiksgoederen/Inventaris	5 jaar
Hardware	3 jaar

Bij de Open Universiteit zijn de volgende activeringsgrenzen van toepassing (incl. BTW):

Terreinwerkzaamheden	Alle uitgaven die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.
Nieuwe gebouwen	Alle uitgaven die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.
Verbouwingskosten gebouwen centrale vestiging	Alle samenhangende uitgaven (projecten), voor zover deze € 50.000,- te boven gaan en die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Verbouwingskosten worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.
Verbouwingskosten studiecetra	Alle samenhangende uitgaven (projecten), voor zover deze € 50.000,- te boven gaan en die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Verbouwingskosten worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.
Groot onderhoud	Alle samenhangende uitgaven (projecten), voor zover deze € 50.000,- te boven gaan en die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Verbouwingskosten worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.
Vervoermiddelen	Activeren boven een aanschafwaarde van € 5.000,- per stuk. Betreft alle uitgaven die rechtstreeks aan de aanschaf kunnen worden toegerekend.
Duurzame gebruiksgoederen /Inventaris	Activeren boven een aanschafwaarde van € 5.000,- per stuk. Het is hierbij mogelijk om – bij voldoende onderlinge samenhang – de investering projectmatig te benaderen, waarbij het criterium ‘investeren per stuk’ kan worden losgelaten, e.e.a. ter beoordeling van de concerncontroller OU.
Hardware	Activeren boven een aanschafwaarde van € 5.000,- per stuk. Het is hierbij mogelijk om – bij voldoende onderlinge samenhang – de investering projectmatig te benaderen, waarbij het criterium ‘investeren per stuk’ kan worden losgelaten, e.e.a. ter beoordeling van de concerncontroller OU.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten voor groot onderhoud wordt verwerkt in de onderhoudskosten in het betreffende jaar.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroomgenererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Voorraden

Voorraden (cursusmateriaal) worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde.

De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden naar verwachting zullen opbrengen.

De vervaardigingsprijs ten aanzien van cursusmateriaal in eigen productie bestaat uit de kosten van papier, drukwerk en afwerking.

Vorraden worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO)-methode of lagere actuele waarde.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Er is geen sprake is van voorverkoop- en/of voorinkoop- contracten.

Onderhanden projecten

De post onderhanden projecten bestaat uit het saldo van gerealiseerde projectkosten, toegerekende winst, verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen. Het werk in opdracht van derden wordt gewaardeerd tegen de bestede kosten, bestaande uit de kosten die direct betrekking hebben op het project (zoals directe personeelskosten en overige lasten), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project (onder meer overheadkosten van projectactiviteiten) en andere kosten voor zover ze contractueel door de opdrachtgever worden vergoed, verminderd met de gedeclareerde termijnen danwel ontvangen voorschotten die in relatie staan tot het werk in opdracht van derden.

De toerekening van opbrengsten, kosten en winstneming op onderhanden projecten geschiedt naar rato van de verrichte prestaties bij de uitvoering van het werk ('percentage of completion'-methode). De mate waarin prestaties van een onderhanden project zijn verricht wordt bepaald aan de hand van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten.

Verwerking vindt plaats zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project.

Indien het resultaat van een onderhanden project niet betrouwbaar kan worden ingeschat, worden de projectopbrengsten slechts verwerkt in de staat van baten en lasten tot het bedrag van de gemaakte projectkosten dat waarschijnlijk kan worden verhaald. De projectkosten worden verwerkt in de staat van baten en lasten in de periode waarin ze zijn gemaakt.

Verwerking van de projectkosten in de staat van baten en lasten vindt plaats als de prestaties in het project worden geleverd en zijn gerealiseerd. Verwachte verliezen op onderhanden projecten worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag van het verlies wordt bepaald ongeacht of het project reeds is aangevangen, het stadium van realisatie van het project of het bedrag aan winst dat wordt verwacht op andere, niet gerelateerde projecten.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofdstuk Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves en/of -fondsen. Hierin is tevens een segmentatie opgenomen naar publieke en private middelen.

Bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door het bestuur is aangebracht.

Bestemmingsreserve organisatieverandering

In 2018 is door het college van bestuur besloten het begrotingsoverschot ad 670 te doteren aan een bestemmingsreserve, ter financiering van de extra kosten in 2019 verband houdende met de voorbereiding en implementatie van de organisatieverandering.

Voor een verdere toelichting van het eigen vermogen wordt verwezen naar het enkelvoudig deel van deze jaarrekening.

Voorzieningen

Algemeen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij het contant maken is de lange termijn markttrente ad 0,38% (2017: 0,561%) als disconteringsvoet gehanteerd.

Voorziening transitievergoeding

Met ingang van 2017 heeft de Open Universiteit bij het bepalen van de voorzieningen rekening gehouden met een verplichting voor transitievergoedingen. In de cao NU, geldig van 2 juli 2016 tot en met 30 juni 2017, is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten, die (onvrijwillig) uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak hebben op de transitievergoeding. Dit vooruitlopend op de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is volgens de wetgever bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie van de ene baan naar de andere te vergemakkelijken.

De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden. Daarnaast hebben conform wet- en regelgeving ook personen die worden opgenomen in één van de andere voorzieningen recht op een transitievergoeding. Hiervan was in 2017 echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO.

Met ingang van 2018 is vanwege de toenemende omvang besloten de verplichting voor transitievergoedingen geen onderdeel meer te laten uitmaken van de overige personele voorzieningen, maar hier een aparte voorziening voor te vormen. Daarnaast heeft de Open Universiteit, in lijn met de andere universiteiten, niet enkel meer de verplichting voor de afloop van tijdelijke contracten in boekjaar 2019 opgenomen, maar een voorziening voor de afloop van alle tijdelijke contracten.

De financiële verplichting is berekend naar rato van de reeds verstreken contractmaanden ten opzichte van de totale contractperiode. Het beleid inzake de opname van de transitievergoedingen voor beëindigde vaste dienstverbanden en transitievergoedingen gerelateerd aan de voorziening WAO is ongewijzigd, waarbij geldt dat de verplichting niet naar rato wordt opgebouwd, maar volledig is verantwoord bij het ontstaan van de verplichting.

De voorziening transitievergoeding wordt op persoonsniveau berekend en op basis van de contante waarde verantwoord in de jaarrekening.

Voorziening WW/BW

De voorziening voor WW/BW-verplichtingen wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen, in het kader van de wachtgeldregeling.

De voorziening WW/BW bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds bestaat deze uit een voorziening berekend voor mogelijke toekomstige verplichtingen als gevolg van de afloop van tijdelijke contracten. Anderzijds is een voorziening opgenomen voor personen die een vast dienstverband bij de Open Universiteit hadden, maar vervolgens in de uitkering terecht zijn gekomen.

Voor wat betreft de personen met een vast dienstverband die in de uitkering terecht zijn gekomen geldt dat de Open Universiteit deze verplichting berekend op persoonsniveau en voor 100 procent verantwoord in de jaarrekening.

Ten aanzien van de voorziening afloop tijdelijk contracten geldt dat deze voorziening wordt berekend op persoonsniveau voor de afloop van de tijdelijke contracten in het betreffende boekjaar en het opeenvolgende boekjaar. Vervolgens wordt de voorziening afgeschat naar 10 procent verantwoord in de jaarrekening. De reden voor het afschatten is dat is geconstateerd dat de onttrekking aan deze voorziening zeer beperkt is. Dit met name door het aantrekken van de arbeidsmarkt.

Voorziening reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt getroffen als op balansdatum een gedetailleerd reorganisatieplan is geformaliseerd en uiterlijk op opmaakdatum van de jaarrekening de gerechtvaardigde verwachting van uitvoering van het plan is gewekt bij hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben. Van een gerechtvaardigde verwachting is sprake als is gestart met de uitvoering van de reorganisatie, of als de hoofdlijnen bekend zijn gemaakt aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.

In de reorganisatievoorziening worden de als gevolg van de reorganisatie noodzakelijke kosten opgenomen die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van de instelling.

De voorziening wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen.

Voorziening Faculteit MST

De voorziening voor de faculteit MST heeft betrekking op verplichting voor uitkeringen voor boventallig personeel en is gevormd na de formalisering van een gedetailleerd plan voor de reorganisatie en na bekendmaking van de plannen aan de betrokkenen.

De voorziening wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen.

Voorziening eigen risico WAO/WIA

De voorziening eigen risico WAO/WIA is verantwoord in de jaarrekening nadat in 2004 het besluit is genomen om ingaande 2004 eigenrisicodragers te worden voor de wet op de arbeidsongeschiktheid (WAO).

De voorziening wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen.

Voorziening jubileumuitkeringen

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen.

De berekening is gebaseerd op verwachte toekomstige uitkeringen gedurende het dienstverband, met een maximale termijn van 10 jaar op basis van de gemiddelde uitbetaalde gelden over de afgelopen 3 jaar en de gemiddelde uitstroom over de afgelopen 3 jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Schulden

De grondslagen voor de waardering van schulden zijn beschreven onder het hoofdstuk Financiële instrumenten.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Opbrengstverantwoording

Cursus-, les- en examengelden

Opbrengsten uit cursus-, les- en examengelden worden opgenomen in de baten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Opbrengsten uit cursus-, les- en examengelden worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de cursus-, les- en examengelden op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de cursus-, les- en examengelden te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

De cursus- les- en examengelden voor de reguliere opleidingen worden na aftrek van de kosten van uitgeleverd cursusmateriaal tijdsevenredig toegerekend aan de inschrijvingsduur van 3, 4 en een halve maand, 6 en 12 maanden. Voor de commerciële opleidingen geldt een inschrijvingsduur van 11 maanden voor Certified Professional Programs (CPP's) en 30 maanden voor begeleide Masters.

Rijksbijdrage OCW

De Rijksbijdrage (lump sum) wordt op basis van de jaarlijkse toekenning volledig in de staat van baten en lasten van het betreffende verslagjaar verwerkt.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de instelling zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden.

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Baten werk in opdracht van derden

Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project, worden de projectopbrengsten en -kosten als opbrengsten en kosten in de staat van baten en lasten verwerkt naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum. Onder project-opbrengsten wordt verstaan de in het contract overeengekomen opbrengsten vermeerderd met eventuele opbrengsten op grond van meer- of minderwerk, claims en vergoedingen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat de opbrengsten zullen worden gerealiseerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald.

De mate waarin prestaties van een onderhanden project zijn verricht wordt bepaald aan de hand van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Indien het resultaat van een onderhanden project niet betrouwbaar kan worden bepaald, worden de projectopbrengsten slechts verwerkt tot het bedrag van de gemaakte projectkosten dat waarschijnlijk kan worden verhaald. Verwachte verliezen op projecten worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige baten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, inkomsten auteursrechten, detachering personeel, opbrengsten bedrijfsrestaurant en overige baten en worden verantwoord indien zij zijn verwezenlijkt.

Personele lasten

Periodiek betaalbare beloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van winstdelingen en bonusbetalingen worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt.

Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomst). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Voor arbeidsongeschiktheidsrisico's die zijn verzekerd wordt een voorziening getroffen voor het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremie dat rechtstreeks toe te rekenen is aan het individuele schadeverleden van de vennootschap. Indien geen betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de omvang van het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremies dat rechtstreeks is toe te rekenen aan het individuele schadeverleden van de rechtspersoon wordt geen voorziening opgenomen.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door de pensioenuitvoerder of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De instelling heeft een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basispremies betaald door de instelling. ABP hanteert het middellood als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De dekkingsgraad (marktwaarde van de beleggingen uitgedrukt in een percentage van de voorziening pensioenverplichtingen volgens de grondslagen van DNB) van het Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP per balansdatum was 97%. De pensioenregels schrijven voor dat de beleidsdekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP 128% moet zijn. Ook is wettelijk bepaald dat de dekkingsgraad niet langer dan 5 jaar onder 104,2% mag liggen. Is de beleidsdekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP lager dan de vereiste dekkingsgraad van 128% dan dient Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP een herstelplan op te stellen om binnen maximaal 10 jaar weer een dekkingsgraad van minimaal 128% te krijgen.

Leasing

De instelling kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel worden overgedragen, worden aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele lease. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele leasing

Bij de instelling kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de instelling ligt, waarbij het leaseobject niet wordt geactiveerd. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

Bij de Open Universiteit wordt voor de kopieerapparatuur en drankautomaten gebruik gemaakt van operationele leasing. De kosten worden verantwoord onder de overige lasten.

Financiële baten en -lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.
De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitopslagen.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Vaste activa

1.1 Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000

	2018	2017
Stand per 1 januari		
Aanschafwaarde	752	981
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	(308)	(513)
Boekwaarde	444	468
Mutaties in de boekwaarde:		
Investerings	259	249
Desinvesteringen	0	(478)
Afschrijvingen	(254)	(273)
Afschrijvingen desinvesteringen	0	478
Saldo	5	(24)
Stand per 31 december		
Aanschafwaarde	1.011	752
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	(562)	(308)
Boekwaarde	449	444
Afschrijvingstermijnen	looptijd licentie	looptijd licentie

Onder immateriële vaste activa zijn de kosten verantwoord voor extern ontwikkelde c.q. aangekochte concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom en software en licenties, boven een aanschafwaarde van 15 per applicatie en een looptijd langer dan 1 jaar.

1.2 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000

	Grond	Terrein werkzaam- heden	Gebouwen	Inventaris en apparatuur	Activa in aanleg	Totaal
Stand per 1 januari 2018						
Aanschafwaarde	2.069	2.151	30.799	7.307	0	42.326
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	0	(1.484)	(22.670)	(6.073)	0	(30.227)
Boekwaarde	2.069	667	8.129	1.234	0	12.099
Mutaties in de boekwaarde:						
Investerings	0	0	577	463	10	1.050
Overboeking activa uitvoering	0	0	0	0	0	0
Desinvesteringen	0	0	(329)	(1.236)	0	(1.565)
Afschrijvingen	0	(53)	(832)	(752)	0	(1.637)
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	329	1.236	0	1.565
Boekverlies	0	0	(25)	(1)	0	(26)
Saldo	0	(53)	(280)	(290)	10	(613)
Stand per 31 december 2018						
Aanschafwaarde	2.069	2.151	31.047	6.534	10	41.811
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	0	(1.537)	(23.198)	(5.590)	0	(30.325)
Boekwaarde	2.069	614	7.849	944	10	11.486

De onroerende zaakbelasting 2018 voor de gebouwen in Heerlen is gebaseerd op een waarde van 10.692 op peildatum 28 februari 2018. De opstallen in Heerlen zijn in 2018 verzekerd voor een waarde van 39.529.

De actuele waarde van de bedrijfsgebouwen en -terreinen (exclusief grond) gedurende de laatste taxatie ultimo 2017 door onafhankelijke taxateurs gewaardeerd op 11.475. De taxatie is gebaseerd op de methodiek van desktop taxatie, waarbij de in het verleden uitgevoerde taxatie(s) als basis genomen met de desbetreffende uitgangspunten en er ter plekke een gevelinspectie wordt uitgevoerd.

In 2014 zijn een tweetal gebouwen (deels) buiten gebruik gesteld (Pand Madrid en Athabasca). Over beide gebouwen is de Open Universiteit desondanks tot en met 2017 blijven afschrijven. De huidige stand van zaken is dat Pand Athabasca inmiddels weer (deels) in gebruik is genomen. Pand Madrid daarentegen is nog altijd buiten gebruik gesteld. Pand Madrid heeft per ultimo 2018 een boekwaarde van 190 en een opbrengstwaarde van 825 op basis van de laatste uitgevoerde taxatie.

Vlottende activa

1.4 Voorraden

De post voorraad kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2018	31-12-2017
Verkrijgingsprijs gebruiksgoederen	967	1.072
Af: Voorziening voor incurantheid	(71)	(119)
Totaal	896	953

De voorraadwaardering op basis van de actuele waarde wijkt niet materieel af van bovenstaande waardering.

1.5 Vorderingen

De post vorderingen kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2018	31-12-2017
Studenten/deelnemers/cursisten	3.250	3.647
Overige vorderingen	1.461	751
Vooruitbetaalde kosten	1.137	1.192
Verstreckte voorschotten	31	34
Overige	0	12
Overlopende activa	1.168	1.238
Af: Voorziening wegens oninbaarheid	(96)	(110)
Totaal	5.783	5.526

Onder de vorderingen zijn geen vorderingen opgenomen met een resterende looptijd langer dan een jaar.

Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid is als volgt:

	2018	2017
Stand per 1 januari	(110)	(168)
Onttrekking	79	82
Dotatie	(65)	(24)
Stand per 31 december	(96)	(110)

Debiteuren

	31-12-2018	31-12-2017
Debiteuren Studenten/deelnemers/cursisten	3.250	3.647
Af: voorziening dubieuze debiteuren	(96)	(110)
Totaal	3.154	3.537

Overige vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
Rente	1	4
Nog te ontvangen subsidiebedragen projecten	1.039	421
Nog te ontvangen BISS	383	277
Overige	38	49
Totaal	1.461	751

Vooruitbetaalde kosten

	31-12-2018	31-12-2017
Vooruitbetaalde licenties	238	275
Vooruitbetaald overig	899	917
Totaal	1.137	1.192

De post vooruitbetaalde licenties heeft betrekking op licenties met een looptijd korter dan 1 jaar waardoor deze niet zijn geactiveerd.

1.7 Liquide middelen

De post liquide middelen kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2018	31-12-2017
Kasmiddelen	4	3
Tegoeden op bank- en girorekeningen	22.475	20.897
Totaal	22.479	20.900

Er zijn een tweetal bankgaranties afgegeven. Er is een bankgarantie ad 40 door de Open Universiteit aan de Hooge Huys levensverzekeringen afgegeven ten behoeve van de huurovereenkomst van studiecetrum Rotterdam en er is een bankgarantie ad 23 door de Open Universiteit aan Achtundfünfzigste IFH Geschlossener Immobilienfonds für Holland GmbH & Co. afgegeven ten behoeve van de huurovereenkomst van studiecetrum Zwolle.

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Open Universiteit.

2.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

2.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

Personeelsvoorzieningen	Transitie	WW/BW	Reorganisatie 2011	Reorganisatie 2013	Voorziening faculteit MST	Eigen risico WAO/WIA	Jubileumuitkeringen	Totaal
Stand per 01-01-2018	0	2.066	1.161	2.065	295	618	857	7.062
Mutaties								
Dotatie	481	1.141	8	47	0	724	280	2.681
Overboeking transitievergoeding	315	(236)	0	0	0	(79)	0	0
Vrijval	0	(542)	(187)	(412)	(116)	(66)	0	(1.323)
Onttrekkingen	(360)	(428)	(234)	(371)	(27)	(135)	(78)	(1.633)
Rente mutatie	(2)	11	11	20	2	(8)	0	34
Stand per 31-12-2018	434	2.012	759	1.349	154	1.054	1.059	6.821
Kortlopend deel								
< 1 jaar	204	609	248	294	58	135	99	1.647
Middellang deel (2019-20232)	230	1.183	395	771	96	465	411	3.551
Langlopend deel > 5 jaar	0	220	116	284	0	454	549	1.623

Voorziening transitievergoeding

Met ingang van 2017 heeft de Open Universiteit bij het bepalen van de voorzieningen rekening gehouden met een verplichting voor transitievergoedingen. In de cao NU, geldig van 2 juli 2016 tot en met 30 juni 2017, is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten, die (onvrijwillig) uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak hebben op de transitievergoeding. Dit vooruitlopend op de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is volgens de wetgever bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie van de ene baan naar de andere te vergemakkelijken.

De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden. Daarnaast hebben conform wet- en regelgeving ook personen die worden opgenomen in één van de andere voorzieningen recht op een transitievergoeding. Hiervan was in 2017 echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO.

Met ingang van 2018 is vanwege de toenemende omvang besloten de verplichting voor transitievergoedingen geen onderdeel meer te laten uitmaken van de overige personele voorzieningen, maar hier een aparte voorziening voor te vormen. Daarnaast heeft de Open Universiteit, in lijn met de andere universiteiten, niet enkel meer de verplichting voor de afloop van tijdelijke contracten in boekjaar 2019 opgenomen, maar een voorziening voor de afloop van alle tijdelijke contracten. De financiële verplichting is berekend naar rato van de reeds verstreken contractmaanden ten opzichte van de totale contractperiode. Het beleid inzake de opname van de transitievergoedingen voor beëindigde vaste dienstverbanden en transitievergoedingen gerelateerd aan de voorziening WAO is ongewijzigd, waarbij geldt dat de verplichting niet naar rato wordt opgebouwd, maar volledig is verantwoord bij het ontstaan van de verplichting.

De voorziening transitievergoeding wordt op persoonsniveau berekend en op basis van de contante waarde verantwoord in de jaarrekening.

Aan de voorziening transitievergoeding is in 2018 481 gedoteerd, waarvan 230 doordat met ingang van 2018 een verplichting wordt opgenomen voor de afloop van alle tijdelijke contracten in plaats van enkel de afloop van tijdelijke contracten 2019. Het restant van de dotatie is het gevolg van de uitbreiding van het personeelsbestand van de Open Universiteit en daaraan gerelateerd een toename in 2018 van het aantal tijdelijke contracten. Verder is in 2018 360 aan de voorziening onttrokken, waarvan 290 betrekking heeft op transitievergoedingen uitgekeerd in relatie tot beëindigde vaste dienstverbanden en WAO/WIA-gevallen.

Voorziening WW/BW

De voorziening voor WW/BW betreft de verplichting van de OU om medewerkers salaris door te betalen tijdens de periode van ontslag tot het vinden van een nieuwe baan.

De voorziening WW/BW bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds bestaat deze uit een voorziening berekend voor mogelijke toekomstige verplichtingen als gevolg van de afloop van tijdelijke contracten. Anderzijds is een voorziening opgenomen voor personen die een vast dienstverband bij de Open Universiteit hadden, maar vervolgens in de uitkering terecht zijn gekomen.

Voor wat betreft de personen met een vast dienstverband die in de uitkering terecht zijn gekomen geldt dat de Open Universiteit deze verplichting berekent op persoonsniveau en voor 100 procent verantwoordt in de jaarrekening.

Ten aanzien van de voorziening afloop tijdelijk contracten geldt dat deze voorziening wordt berekend op persoonsniveau voor de afloop van de tijdelijke contracten in het betreffende boekjaar en het opeenvolgende boekjaar. Jaarlijks wordt middels 'backtesting' beoordeeld of het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Deze beoordeling wordt uitgevoerd op basis van de feitelijke uitkeringen. In 2017 heeft deze beoordeling plaatsgevonden en is geconstateerd dat de onttrekking aan deze voorziening zeer beperkt is. Dit met name door het aantrekken van de arbeidsmarkt. Om die reden wordt met ingang van 2017 de voorziening afgeschat tegen 10 procent verantwoord in de jaarrekening.

Aan de voorziening WW/BW is in 2018 1.141 gedoteerd in verband met de nieuwe verplichtingen inzake afloop van tijdelijke contracten en de beëindiging van vaste dienstverbanden. Daarnaast is 542 vrijgevallen met name door het vervallen van rechten. Ten slotte is 428 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2018 ten behoeve van uitkeringen voor oud-medewerkers.

Voorziening reorganisatie

De voorziening reorganisatiekosten betreft de kosten die direct samenhangen met in gang gezette reorganisaties. Alle drie de reorganisatievoorzieningen zijn gevormd na de formalisering van een gedetailleerd plan voor de reorganisatie en na bekendmaking van de plannen aan de betrokkenen.

Aan de voorziening reorganisatie is in 2018 55 gedoteerd met name in verband met verlenging van uitkeringsrechten. Van de voorziening reorganisatie heeft de Open Universiteit in 2018 599 laten vrijvallen doordat een aantal oud-medewerkers inmiddels een nieuwe baan heeft. Verder is 605 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2018 ten behoeve van uitkeringen aan oud-medewerkers.

Voorziening Faculteit MST

De voorziening voor de faculteit MST heeft betrekking op verplichting voor uitkeringen van boven-talig personeel en is gevormd na de formalisering van een gedetailleerd plan voor de reorganisatie en na bekendmaking van de plannen aan de betrokkenen.

Van de voorziening Faculteit MST heeft de Open Universiteit in 2018 116 laten vrijvallen doordat één oud-medewerker inmiddels deels een nieuwe baan heeft. Verder is 27 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2018 ten behoeve van uitkeringen aan oud-medewerkers.

Voorziening eigen risico WAO/WIA

In 2004 is het besluit genomen om ingaande 2004 eigenrisicodragers voor de wet op de arbeidsongeschiktheid (WAO) te worden.

Aan de voorziening eigen risico WAO/WIA is in 2018 724 gedoteerd in verband met de nieuwe gevallen van arbeidsongeschiktheid. Daarnaast is 66 vrijgevallen met name door het vervallen van rechten. Ten slotte is 135 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2018 ten behoeve van uitkeringen aan oud-medewerkers.

Voorziening jubileumuitkeringen

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen.

De voorziening jubilea neemt toe met 280 met als gevolg van de uitbreiding van het personeelsbestand van de Open Universiteit.

Disconteringsvoet

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij het contant maken is de lange termijn marktrente ad 0,38% (2017: 0,561%) als disconteringsvoet gehanteerd. De impact van het herzien van dit percentage bedraagt 70. De rentelast ten aanzien van het contant maken van de voorzieningen is in de winst- en verliesrekening verwerkt onder de rubriek mutatie voorzieningen (als onderdeel van de personele lasten).

2.4 Kortlopende schulden

De post kortlopende schulden kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2018	31-12-2017
Vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden werk	1.133	1.685
Crediteuren	3.172	3.752
OCW/EZ	153	145
Loonheffing	2.349	2.235
Omzetbelasting	122	116
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.471	2.351
Schulden terzake van pensioenen	603	531
Vooruitontvangen cursus- en lesgelden	6.400	5.996
Vooruitontvangen subsidies OCW/EZ geormerkt	586	454
Vakantiedagen	1.391	1.532
Nog te betalen vakantietoelage	907	848
Nog te ontvangen facturen	678	721
Te betalen accountants- en administratiekosten	77	59
Overige	672	631
Overige schulden en overlopende passiva	10.711	10.241
Totaal	18.243	18.705

Van de kortlopende schulden heeft een bedrag ad 5 een looptijd langer dan een jaar.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- Vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013: 5

OCW/EZ

Het vooruitontvangen bedrag OCW betreft enerzijds de middels brief OND/ODB-13/56289 U van 4 december 2013 vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013 van het onderzoekscentrum LOOK ad 5 (2017: 11).

Daarnaast betrof dit tot en met ultimo 2017 de middels brief OND/ODB-12/3952 U van 3 februari 2012 vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie van het Ruud de Moor Centrum (LOOK) 2011.

Ten slotte betreft dit de middels brief 1349890 van 23 april 2018 door OCW toegekende subsidie voor uitvoering van het project SERF 'Structured Exercise Repository with Feedback'.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Deze post betreft de afdracht omzetbelasting over het vierde kwartaal van 2018 en loonheffing en sociale lasten over de maand december.

Schulden terzake van pensioenen

Deze post betreft de afdracht pensioenpremies over de maand december.

Vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen Onderhanden werk

	2018	2017
Gerealiseerde projectkosten	10.911	9.416
Toegerekende winsten	(563)	(395)
Af: Gedeclareerde termijnen	10.254	7.757
Totaal onderhanden projecten	94	1.264
Waarde van verricht werk < gefactureerde termijnen	1.133	1.685
Waarde van verricht werk > gefactureerde termijnen	1.039	421

Het bedrag ad 1.039 inzake nog te ontvangen subsidiebedragen projecten is verantwoord onder de overige vorderingen 'nog te ontvangen subsidiebedragen projecten'. De gerealiseerde projectkosten zijn niet separaat verantwoord in de staat van baten en lasten, zoals dat voor baten werk derden wel het geval is. Het merendeel van de projectkosten heeft betrekking op lonen en salarissen en zijn aldaar in de staat van baten en lasten verantwoord.

Overzicht geormerkte subsidies OCW en EL&I (RJ 660, model G)

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule
(Regeling ROS art.13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebbend op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking (aankruisen wat van toepassing is)	
	Kenmerk	Datum			€	€
Besluit vergoeding kosten	OND/ODB-13/56289U	04-12-2013	10.500	10.500	☐	X
Subsidie SERF*	1349890	23-04-2018	175	175	☐	X
Totaal			10.675	10.675		

* Structured Exercise Repository with Feedback

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Aansprakelijkheid en garanties

Er zijn een tweetal bankgaranties afgegeven. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting op de liquide middelen 1.7.

Voorwaardelijke verplichtingen

De Open Universiteit staat garant voor de financiële positie van OU Holding BV en haar deelnemingen.

(Meerjarige) financiële verplichtingen

De niet uit de balans blijvende verplichtingen bij de Open Universiteit betreffen de verplichtingen uit hoofde van operationele lease. De leaseverplichting kan als volgt worden gespecificeerd:

	Totaal bedrag	Resterende looptijd
Lease kopieerapparatuur	157	2 jaar
Lease drankautomaten	232	4 jaar
	389	

Daarnaast zijn huurcontracten afgesloten ten behoeve van de huisvesting van de studiecetra. De totale huurverplichting bedraagt 2.691. De resterende looptijd kan als volgt worden gespecificeerd:

	Totaal bedrag
Niet langer dan 1 jaar	963
Tussen 1 en 5 jaar	1.728
	2.691

De operationele kosten worden lineair verspreid over de looptijd van de overeenkomst in de staat van baten en lasten verwerkt.

Ten slotte is de Open Universiteit in 2018 een tweetal investeringsverplichtingen aangegaan voor 2019. Het betreft een opdracht ter uitvoering van werkzaamheden aan technische installaties voor een bedrag van 59 en een opdracht voor uitvoering van ICT gerelateerde werkzaamheden voor een bedrag van 47.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Algemeen

De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de instelling een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de instelling te beperken.

De instelling zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen.

Markt- en prijsrisico

De instelling belegt niet in effecten en loopt derhalve geen significante prijsrisico's.

Valutarisico

De instelling is voornamelijk werkzaam in Nederland en loopt derhalve geen significante valutarisico's.

Rente- en kasstroomrisico

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (liquide middelen). Voor vorderingen met variabele renteaftspraken loopt de instelling risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen loopt de instelling risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

De onderneming loopt kredietrisico over vorderingen opgenomen onder handels- en overige vorderingen. Het kredietrisico is geconcentreerd bij een groot aantal tegenpartijen (of economisch verbonden tegenpartijen). De hoogste individuele vordering bedraagt 383. Met deze tegenpartij bestaat een lange relatie; zij hebben altijd tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Liquiditeitsrisico

De instelling maakt op dit moment geen gebruik van bancaire kredietfaciliteiten. Voor zover noodzakelijk, zullen nadere zekerheden worden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

De instelling bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de instelling steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden e.d. benadert de boekwaarde daarvan.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Algemeen

Voor een analyse van de realisatie 2018 ten opzichte van de begroting 2018 en ten opzichte van de realisatie 2017 wordt verwezen naar de tekst opgenomen na de staat van baten en lasten opgenomen op pagina 66.

Baten

3.1 Rijksbijdrage OCW

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	45.529	43.530	43.076
Totaal rijksbijdragen	45.529	43.530	43.076

3.1.1 Rijksbijdrage OCW

De totaal verantwoorde rijksbijdrage van 45.529 bestaat enerzijds uit de lumpsum rijksbijdrage voor het jaar 2018 van 45.253. Daarnaast heeft 245 betrekking op de realisatie van Geesteswetenschappen. Ten slotte heeft 31 betrekking op de realisatie van de toegekende Comenius beurzen.

De lumpsumvergoeding betreft de toegekende rijksbijdrage conform brief d.d. 19 december 2018 kenmerk 2018/2/1035216 voor een bedrag van 45.253.

Verder heeft een bedrag van 335 betrekking op Duurzame Geesteswetenschappen. Dit deel van de rijksbijdrage is als vooruitontvangen op de balans verantwoord onder 'vooruitontvangen subsidies OCW/EZ geoormerkt'. Het bedrag valt geleidelijk vrij in de opbrengsten naar rato van voortgang van de werkzaamheden.

Ten slotte heeft een bedrag van 100 betrekking op de via de rijksbijdrage toegekende Comenius beurzen. Ook hiervoor geldt dat dit deel van de rijksbijdrage als vooruitontvangen op de balans verantwoord onder 'vooruitontvangen subsidies OCW/EZ geoormerkt' en geleidelijk vrijvalt in de opbrengsten naar rato van voortgang van de werkzaamheden.

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	26	0	0
Totaal overige overheidsbijdragen en -subsidies	26	0	0

Het betreft de middels brief 1349890 van 23 april 2018 door OCW toegekende subsidie voor uitvoering van het project SERF 'Structured Exercise Repository with Feedback'.

De subsidie ad 175 is toegekend voor de periode 4 juni 2018 tot en met 4 juni 2020.

3.3 Cursus-, les- en examengelden

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Inschrijvingen	14.900	14.588	14.008
Halvering collegegeld	(265)	0	0
Schakelprogramma's	1.239	1.585	1.217
Commerciële opleidingen	1.025	1.817	1.010
Inschrijfgelden (oude regime)	14	0	0
Kortingsregeling KCOU	(42)	(50)	(415)
Overige kortingen	(86)	0	(71)
Overige kortingen (oude regime)	(5)	0	(7)
Tentamengelden	9	0	12
Vrijstellingsverzoeken	216	315	396
Vrijval/(dotatie) vooruitontvangen cursusgelden	(218)	0	897
Totaal cursus-, les-, en examengelden	16.787	18.255	17.047

Specificatie cursus-, les- en examengelden naar hoofdkostenplaatsen

Afdeling	2018	2017
Cultuur- en Rechtswetenschappen	5.292	5.300
Management, Science & Technology	6.828	6.291
Psychologie en onderwijswetenschappen	5.205	5.007
Totaal faculteiten	17.325	16.598
Overig	(538)	449
Totaal	16.787	17.047

3.4 Baten werk in opdracht van derden

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Contractonderwijs	67	92	270
Internationale organisaties	1.525	1.263	1.208
Nationale overheden	117	9	247
NRO	720	719	472
NWO/ZonMW	256	212	234
KWF	5	0	85
Aids Fonds	0	0	14
Non-profit organisaties	378	321	201
Contractonderzoek	3.001	2.524	2.461
Overige baten werk in opdracht van derden	1.048	693	917
Totaal baten werk in opdracht van derden	4.116	3.309	3.648

3.5 Overige baten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Detachering personeel	382	174	378
Inkomsten auteursrechten	49	60	88
Verhuur onroerend goed	183	221	215
BTW pro rata regeling	78	60	89
Opbrengst bedrijfsrestaurant	109	90	84
Bijdrage Phd program	35	157	81
Overige posten	379	298	391
Totaal overige baten	1.215	1.060	1.326

In bovenstaande specificatie zijn onder de overige posten enkel opbrengsten beneden 50 verantwoord.

Lasten

4.1 Personele lasten

De personele lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Brutolonen en salarissen	34.617	34.750	32.541
Sociale lasten en pensioenpremies	9.242	9.054	8.478
4.1.1 Lonen en salarissen	43.859	43.804	41.019
Mutatie voorzieningen	1.251	585	(150)
Inhuur derden regulier	2.924	2.902	3.291
Overige	925	826	1.098
4.1.2 Overige personele lasten	5.100	4.313	4.239
Totaal	48.959	48.117	45.258

Bovenstaande posten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Brutolonen en salarissen			
Salarissen	29.480	29.468	27.594
Vakantietoelagen	2.364	2.407	2.254
Overige toelagen	2.773	2.875	2.693
Totaal beloning voor arbeid	34.617	34.750	32.541

	2018	Begroting 2018	2017
Sociale lasten en pensioenpremies			
Pensioenpremies	5.445	5.294	4.957
Overige sociale lasten	3.797	3.760	3.521
Totaal sociale lasten	9.242	9.054	8.478

De pensioenregeling betreft een toegezegde-pensioenregeling, welke verwerkt is als een toegezegde-bijdrageregeling. Het pensioen is toegekend op basis van het middelloonstelsel en is ondergebracht bij het ABP/Loyalis. De Open Universiteit heeft in het geval van een tekort geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies.

Mutatie voorzieningen	2018	Begroting 2018	2017
Voorziening transitievergoeding	479	0	0
Voorziening WW/ BW	610	386	348
Voorziening reorganisatie 2008	0	0	1
Voorziening reorganisatie 2011	(168)	0	139
Voorziening reorganisatie 2013	(345)	0	(715)
Voorziening faculteit MST 2014	(114)	0	(71)
Voorziening Eigen risico WAO	650	0	396
Voorziening jubileumuitkeringen	280	199	229
	1.392	585	327
Vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2011 van het onderzoekscentrum LOOK	(134)	0	0
Vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013 van het onderzoekscentrum LOOK	(7)	0	(477)
Totaal mutatie voorzieningen	1.251	585	(150)

De gemiddelde formatie nam toe van 522 fte ultimo 2017 tot 543 fte ultimo 2018, hetgeen overeenkomt met een stijging van 4% (fte zijn excl. stagiaires).

Personele lasten en fte-verdeling gesplitst naar hoofdkostenplaats

Afdeling	Rekening 2018 x € 1.000	Rekening 2017 x € 1.000	Bezetting 31-12-2018 WP fte	Bezetting 31-12-2018 OBP fte
Cultuur- en Rechtswetenschappen	6.848	6.497	71	15
Management, Science & Technology	10.531	9.339	100	26
Psychologie en onderwijswetenschappen	12.632	12.254	125	34
Totaal faculteiten	30.011	28.090	296	75
Totaal overige afdelingen	14.773	14.027	4	187
Subtotaal	44.784	42.117	300	262
			2017: 274	2017: 255 (fte zijn excl. stagiaires)
Mutatie voorzieningen	1.251	(150)		
Inhuur derden	2.924	3.291		
Totaal	48.959	45.258		

WNT-verantwoording 2018 Open Universiteit

De WNT is van toepassing op de Open Universiteit. Het voor de Open Universiteit toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 158. De voor de Open Universiteit van toepassing zijnde regeling is de regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Bezoldiging topfunctionarissen

1a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bedragen x € 1

Funcctiegegevens	mr. A.D. van der Feltz voorzitter College van bestuur	prof. mr. A. Oskamp rector magnificus
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	139.157	156.393
Beloningen betaalbaar op termijn	18.588	19.060
<i>Subtotaal</i>	<i>157.745</i>	<i>175.453</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	158.000	158.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	157.745	175.453
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	Overgangsrecht van toepassing
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	135.614	154.749
Beloningen betaalbaar op termijn	17.386	17.862
<i>Subtotaal</i>	<i>153.000*</i>	<i>172.611</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	153.000	153.000
Totale bezoldiging	153.000*	172.611

* de in 2017 geconstateerde overschrijding is in de jaarrekening 2017 als onverschuldigde betaling verantwoord en in 2018 teruggevorderd.

Op grond van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren geldt voor de Open Universiteit klasseindeling E (13-15 complexiteitspunten). Het WNT maximum dat bij deze klasse hoort bedraagt 158 (2017: 153). Het aantal complexpunten voor de Open Universiteit bedraagt voor 2018 15 punten. De gemiddelde baten in het vierde, derde en tweede jaar voorafgaand aan het kalenderjaar waarin het bezoldigingsmaximum is toegepast ligt tussen de 25 en 75 miljoen. Het aantal punten toegekend voor criteria 1 bedraagt derhalve 6 punten. Voor criteria 2 ligt het gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers en studenten tussen de 10.000 en 20.000. Het aantal punten hiervoor bedraagt 4. Ten slotte biedt de Open Universiteit wetenschappelijk onderwijs aantal in zeven verschillende onderwijssectoren, waardoor het aantal punten toegekend voor criteria 3 het maximale van 5 punten bedraagt.

1c Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1

	drs. R.M. Smit	prof. dr. ir. J.M.L. van Engelen	drs. Ph.F.M. Raets	mw. prof. dr. V. Evers	mw. dr. E.M.M. de Brabander	prof. dr. M. van der Wende
Functiegegevens	voorzitter	lid	lid	lid	lid	lid
Aanvang en einde functie- vervulling in 2018	01/01-31/12	n.v.t	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging						
Totale bezoldiging	17.285	0	11.523	11.523	11.523	11.523
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	23.700	0	15.800	15.800	15.800	15.800
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Reden waarom de overschrij- ding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling						
Gegevens 2017						
Aanvang en einde functie- vervulling in 2017	01/01-31/12	01/01-28/02	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/03-31/12
Totale bezoldiging	17.285	1.920	11.523	11.523	11.523	9.603
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	22.950	2.550	15.300	15.300	15.300	12.750

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

De bezoldiging van de CvB-leden is vanaf 2002 gebaseerd op de landelijk ingevoerde HAY-systematiek.

Bovenvermelde bezoldigingen en vergoedingen zijn inbegrepen in de personele lasten van de overige afdelingen.

4.2 Afschrijvingen

De afschrijvingen kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
4.2.1 Afschrijving immateriële vaste activa	254	233	273
4.2.2 Afschrijving materiële vaste activa	1.663	1.802	1.878
Totaal afschrijvingen	1.917	2.035	2.151

Bovenstaande posten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

4.2.1 Afschrijving immateriële vaste activa

	2018	Begroting 2018	2017
Afschrijving concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom	254	233	273
Totaal afschrijvingen immateriële vaste activa	254	233	273

4.2.2 Afschrijving materiële vaste activa

	2018	Begroting 2018	2017
Afschrijving gebouwen en terreinwerkzaamheden	885	1.002	1.051
Afschrijving apparatuur en inventaris	752	800	827
Tussentelling	1.637	1.802	1.878
Af/Bij: boekwinst c.q. boekverlies desinvesteringen	26	0	0
Totaal afschrijvingen materiële vaste activa	1.663	1.802	1.878

4.3 Huisvestingslasten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
4.3.1 Huur	1.269	1.150	1.234
4.3.2 Verzekeringen	66	60	54
4.3.3 Onderhoud- en exploitatievoorzieningen	459	381	456
4.3.4 Energie en water	248	297	263
4.3.5 Schoonmaakkosten	322	322	323
4.3.6 Heffingen	77	75	72
4.3.7 Overige huisvestingslasten	152	116	116
Totaal huisvestingslasten	2.593	2.401	2.518

4.4 Overige lasten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	681	664	636
4.4.2 Duurzame aanschaffingen	310	81	355
4.4.2 Materiaalgebonden lasten	1.594	1.368	1.588
4.4.3 Dotaties voorzieningen	65	0	24
4.4.4 Algemene kosten	9.682	10.284	8.771
Totaal overige lasten	12.332	12.397	11.374

Voorgaande posten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

Administratie- en beheerslasten	2018	Begroting 2018	2017
Representatiekosten	126	101	97
Consumpties op de werkplek	100	97	93
Fotokopieerkosten	108	143	137
Vergaderkosten	230	203	194
Mobiele telefonie	44	27	26
Overige materiaalgebonden lasten	73	93	89
Totaal administratie- en beheerslasten	681	664	636

In het bedrag van 108 fotokopieerkosten is inbegrepen 86 voor de lease van de fotokopieerapparatuur.

Materiaalgebonden lasten	2018	Begroting 2018	2017
Verbruik cursusmaterialen	1.329	1.250	1.381
Overige materiaalgebonden lasten	265	118	207
Totaal materiaalgebonden lasten	1.594	1.368	1.588

Dotatie voorzieningen	2018	Begroting 2018	2017
Dotatie voorziening debiteuren	65	0	24
Dotatie voorziening overige vorderingen	0	0	0
Totaal dotaties voorzieningen	65	0	24

Algemene kosten	2018	Begroting 2018	2017
Reis- en verblijfkosten	784	538	766
Computerkosten	1.931	1.877	1.879
Publiciteit en voorlichting	1.227	1.263	1.457
Honoraria derden en advieskosten	3.707	3.453	2.515
Overige algemene kosten	2.033	3.153	2.154
Totaal algemene kosten	9.682	10.284	8.771

De overige algemene kosten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

Overige algemene kosten	2018	Begroting 2018	2017
Samenwerkingskosten UM	877	880	829
Contributies, bijdragen en lidmaatschappen	404	208	339
Porti- en vrachtkosten	413	340	394
Kosten bedrijfsrestaurant	85	90	90
Overige algemene kosten	254	1.635	502
Totaal overige algemene kosten	2.033	3.153	2.154

Toelichting accountants-honoraria

In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen (inclusief BTW) aan accountants-honoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	Accountant Deloitte 2018	Overig Deloitte 2018	Totaal Deloitte 2018
Onderzoek van de jaarrekening	112	0	112
Werkzaamheden ten behoeve van overige verklaringen	35	0	35
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0	0
Andere niet-controlediensten	37	0	37
Totaal honoraria betaald aan de externe accountant	184	0	184

	Accountant Deloitte 2017	Overig Deloitte 2017	Totaal Deloitte 2017
Onderzoek van de jaarrekening	133	0	133
Werkzaamheden ten behoeve van overige verklaringen	0	0	0
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0	0
Andere niet-controlediensten	0	0	0
Totaal honoraria betaald aan de externe accountant	133	0	133

De bedragen zijn opgenomen onder de post honoraria derden en advieskosten ad 3.707 (in 2017 2.515).

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de instelling en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

Specificatie overige lasten naar hoofdkostenplaatsen

Afdeling	Rekening 2018	Rekening 2017
Cultuur- en Rechtswetenschappen	823	962
Management, Science & Technology	1.778	1.660
Psychologie en onderwijswetenschappen	1.564	1.601
Totaal faculteiten	4.165	4.250
Totaal overige afdelingen	8.167	7.134
Totaal	12.332	11.374

5 Financiële baten en lasten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
Rentebaten	2	0	5
Saldo financiële baten en lasten	2	0	5

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is opgenomen op pagina 103 (WNT).

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Verbonden partijen (model E):

Bedragen x € 1.000

Verbonden partijen wel opgenomen in de consolidatie

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2018	Resultaat 2018	Art 2:403 BW	Deelname	Consolidatie
				€	€	ja/nee	%	ja/nee
OU Holding BV	BV	Heerlen	4	111	0	Nee	100	Ja
Open Universiteit Diensten BV	BV	Heerlen	4	10	0	Nee	100	Ja
Open Universiteit Deelnemingen BV	BV	Heerlen	4	10	0	Nee	100	Ja
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV	BV	Heerlen	1	76	0	Nee	100	Ja
LEX BV	BV	Heerlen	4	11	0	Nee	100	Ja

Verbonden partijen niet opgenomen in de consolidatie

Naam	Juridische vorm	Statutaire activiteiten	Code zetel
HOVO Limburg	Stichting	Heerlen	4

Enkelvoudige balans per 31 december 2018

Na voorstel resultaatbestemming

Bedragen x € 1.000

	31-12-2018	31-12-2017
ACTIVA		
Vaste activa		
1.1 Immateriële vaste activa	449	444
1.2 Materiële vaste activa		
1.2.1 Gebouwen en terreinen	10.532	10.865
1.2.2 Inventaris en apparatuur	944	1.234
1.2.3 Activa in aanleg	10	0
	11.486	12.099
1.3 Financiële vaste activa	111	101
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	896	953
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Debiteuren	3.154	3.537
1.5.2 Overige vorderingen	1.461	751
1.5.3 Overlopende activa	1.168	1.238
	5.783	5.526
1.7 Liquide middelen	22.368	20.788
Totaal activa	41.093	39.911

	31-12-2018	31-12-2017
PASSIVA		
2.1 Eigen vermogen		
2.1.1 Algemene reserve (publiek)	15.757	14.563
2.1.1 Algemene reserve (privaat)	(398)	(408)
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	670	0
	16.029	14.155
2.2 Voorzieningen	6.821	7.062
2.4 Kortlopende schulden		
2.4.3 Crediteuren	3.172	3.752
2.4.6 Rekening-courant verbonden ondernemingen	0	0
2.4.7 Belastingen en sociale premies	3.074	2.882
2.4.10 Overlopende passiva	11.997	12.060
	18.243	18.694
Totaal passiva	41.093	39.911

Enkelvoudige staat van baten en lasten 2018

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
Baten				
3.1 Rijksbijdrage OCW	48.316	45.529	43.530	43.076
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	26	0	0
3.3 Cursus-, les- en examengelden	18.257	16.787	18.256	17.047
Baten werk in opdracht van derden	2.583	4.116	3.308	3.648
Resultaat deelneming	0	10	0	0
3.4 Overige baten	1.069	1.215	1.060	1.326
Totaal baten	70.225	67.683	66.154	65.097
Lasten				
4.1 Personele lasten	52.082	48.959	48.117	45.258
4.2 Afschrijvingen	1.955	1.917	2.035	2.151
4.3 Huisvestingslasten	2.248	2.593	2.401	2.518
4.4 Overige lasten	13.940	12.342	12.397	11.374
Totaal lasten	70.225	65.811	64.950	61.301
Saldo baten en lasten	0	1.872	1.204	3.796
5 Financiële baten en lasten	0	2	0	5
Resultaat	0	1.874	1.204	3.801

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en voor resultaatbepaling

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2018 van de instelling. Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de op pagina 72 tot en met 87 opgenomen toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de instelling gehanteerd; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de instelling geheel of ten dele garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming, dan wel de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden, wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de instelling ten behoeve van deze deelneming.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de instelling in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de instelling en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Toelichting op de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten

1.3 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

Groepsmaatschappijen	2018	2017
Stand per 1 januari	101	101
Resultaat deelnemingen	10	0
Stand per 31 december	111	101

Deelnemingen

De geconsolideerde balans en staat van baten en lasten omvat naast de cijfers van de Open Universiteit ook de gegevens van de 5 hierna genoemde deelnemingen.

De belangen van de instelling in andere maatschappijen zijn als volgt verdeeld:

Naam, vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
OU Holding BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Diensten BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Deelnemingen BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV, Heerlen	100%
LEX BV, Heerlen	100%

1.5 Debiteuren

	31-12-2018	31-12-2017
Debiteuren Studenten/deelnemers/cursisten	3.154	3.537
Vorderingen op groepsmaatschappijen	0	0
Totaal	3.154	3.537

Rekening-courant verbonden ondernemingen

In 2015 is besloten de rekening-courant verhoudingen tussen de Open Universiteit en haar deelnemingen af te wikkelen. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat dit tot 1 januari 2016 vrijgesteld van vennootschapsbelasting kon worden afgewikkeld.

2.1 Eigen vermogen

Bedragen x € 1.000

	Stand per 1 januari 2018	Resultaat	Overige mutaties 2018	Stand per 31 december 2018
Algemene reserve				
2.1.1 Algemene reserve				
Publiek	14.563	1.864	(670)	15.757
Privaat	(408)	10	0	(398)
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	0	0	670	670
Stand per 31 december 2018	14.155	1.874	0	16.029

Algemene reserve (publiek)

Het verloop van de algemene reserve in 2018 kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	2018	2017
Stand per 1 januari	14.563	10.762
Bij/af: overboeking van c.q. naar bestemmingsreserve/fonds	(670)	0
Bij/af: exploitatiesaldo	1.864	3.801
Stand per 31 december	15.757	14.563

Algemene reserve (privaat)

Het verloop van de algemene reserve in 2018 kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	2018	2017
Stand per 1 januari	(408)	(408)
Bij/af: exploitatiesaldo	10	(0)
Stand per 31 december	(398)	(408)

Bestemmingsreserve

Bestemmingsreserve (publiek)

Het verloop van de bestemmingsreserve in 2018 kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	2018	2017
Stand per 1 januari	0	0
Dotatie	670	0
Onttrekking	0	0
Stand per 31 december	670	0

2.2 Voorzieningen

Het verloop van deze post in 2018 is als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000

	Personeelsvoorzieningen
Stand per 1 januari 2018	7.062
Mutaties	(241)
Stand per 31 december 2018	6.821

2.4.3 Crediteuren

	31-12-2018	31-12-2017
Crediteuren	3.172	3.752
Schulden aan groepsmaatschappijen	0	0
Totaal	3.172	3.752

Resultaat deelneming

De opbrengst deelneming kan als volgt worden gespecificeerd:

	2018	Begroting 2018	2017
OU Holding BV	10	0	0
Totaal	10	0	0

Ondertekening door College van bestuur voor akkoord

Heerlen, 14 juni 2019

Mr. A.D. van der Feltz

Prof. dr. T.J. Bastiaens

Ondertekening door Raad van toezicht voor akkoord

Heerlen, 14 juni 2019

drs. R.M. Smit

drs. Ph.F.M. Raets

mw. prof. dr. V. Evers

mw. dr. E.M.M. de Brabander

prof. dr. M. van der Wende

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.

Voorstel tot resultaatbestemming

Van het resultaat 2018 ad 1.874 positief is 1.204 toegevoegd aan de algemene reserve; zijnde 1.194 publiek en 10 privaat. Het restant ad 670 is gedoteerd aan de bestemmingsreserve. Vooruitlopend op een definitieve goedkeuring door de Raad van toezicht is de resultaatbestemming reeds in de jaarrekening verwerkt.

Nevenvestigingen

De Open Universiteit heeft nevenvestigingen in de vorm van elf studiecentra verspreid over het land. Naast Heerlen zijn de studiecentra gevestigd in Amsterdam, Vlissingen, Leeuwarden, Groningen, Zwolle, Enschede, Utrecht, Rotterdam, Nijmegen en Eindhoven.

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Aan: de Raad van toezicht van de Open Universiteit

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de Open Universiteit te Heerlen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Open Universiteit op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
- 2 de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Open Universiteit zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, bestaande uit het voorwoord, het verslag van de raad van toezicht en hoofdstuk 1 tot en met 9 van het jaarverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van de verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Maastricht Airport, 14 juni 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: L.M.M.H. Banser RA RC EMFC

